

DOKTRÍNA

ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Schvaluji.
Náčelník Generálního štábu AČR
generálporučík Ing. Pavel ŠTEEKA
Praha 17. prosince 2004

A handwritten signature in blue ink, appearing to read 'P. Šteeka', is written over the text of the approval.

**DOKTRÍNA
ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY**

PRAHA 2004

DOKTRÍNA

ARMÁDY ČESKÉ REPUBLIKY

Doktrína Armády České republiky (AČR) představuje, v návaznosti na novelizaci bezpečnostních a ostatních dokumentů ČR, NATO a EU a probíhající reformu ozbrojených sil České republiky, novou dimenzi v myšlení a jednání vojenských profesionálů. Vychází z poznatků a zkušeností soudobého vojenství. Je vyjádřením aktuálního způsobu a přístupu ČR k naplnění základního úkolu AČR – obrany státu, jeho svrchovanosti, územní celistvosti a plnění spojeneckých závazků ČR.

Úspěšné splnění tohoto základního úkolu a dalších, s ním souvisejících úkolů AČR, závisí kromě jiného na pochopení obecných zákonitostí soudobých bojových a nebojových operací velitelským sborem AČR a na jeho schopnosti je dovedně a tvořivě aplikovat ve velení a řízení činnosti vojsk.

Cílem Doktríny AČR je vytvořit podmínky ke sjednocení chápání obecných principů soudobého boje, pravděpodobného charakteru možného operačního prostředí a způsobů nasazení sil a prostředků AČR v jeho podmínkách. Jejím účelem je poskytnout vojenským profesionálům i politickým představitelům státu ČR obecný rámec pro plánování a přípravu sil AČR k vedení vojenských operací v míru, v krizové situaci i za války. Je oficiálním vyjádřením vojenského myšlení ČR.

Obsah Doktríny AČR vychází z „Bezpečnostní strategie České republiky“ jako základního koncepčního dokumentu bezpečnostní politiky státu, z „Vojenské strategie České republiky“ a ze základních politicko-vojenských a operačních standardů NATO, principů a zásad, souvisejících s vojenským zajišťováním bezpečnosti státu a Severoatlantické aliance. Zobecňuje zkušenosti z bojových a mírových operací i společných cvičení, realizovaných v posledních letech armádami států NATO. Objasňuje, v jakých podmínkách může AČR při naplňování svého poslání působit, a za jakých podmínek v nich může uspět. Vztahuje se k nasazení jejích sil a prostředků jak v bojových, tak i v nebojových operacích. Poskytuje základní teoretická východiska pro případnou praktickou aplikaci použití AČR v širokém spektru různých ohrožení bezpečnosti ČR nebo členských států NATO. Propojuje politicko-strategickou úroveň řízení obrany státu a velení a řízení AČR s operační úrovní (realizací konkrétních operací) a ovlivňuje zásady použití a činnosti nasazených operačních uskupení.

Pochopení a tvůrčí aplikace obsahu Doktríny AČR předpokládá odpovídající znalost operačních standardů NATO, zejména spojenecké publikace Allied Joint Doctrine (Spojenecká doktrína společných operací) AJP-01 (B), prosinec 2002, kterou doktrína konkretizuje na podmínky AČR.

HLAVA 1
ÚVODNÍ USTANOVENÍ

ÚVODNÍ USTANOVENÍ

01. Doktrína AČR představuje souhrn zásad pro přípravu a vedení operací, na kterých se může AČR podílet v rámci mnohonárodního uskupení nebo je může vést i samostatně. Je společnou doktrínou všech součástí AČR. Představuje rámec a východiska pro obsah nižších dokumentů doktrinní soustavy AČR.

Doktrinní soustava AČR

02. Doktrinní soustava AČR je tvořena Doktrínou AČR, doktrínami nižšího řádu a soustavou vojenských předpisů, služebních pomůcek a dalších dokumentů, určených pro výcvik, přípravu i případné nasazení jednotlivých složek a součástí AČR nebo i AČR jako celku. Dokumenty mají hierarchické uspořádání a jsou vzájemně obsahově i formálně sladěny. Nedílnou součástí jejich obsahu jsou i ustanovení doktrín a dalších standardů NATO, ke kterým ČR přistoupila.
03. Obsah Doktríny AČR i ostatních dokumentů doktrinní soustavy AČR je pro činnost příslušníků AČR směrodatný, avšak jejich aplikace v praxi vyžaduje tvůrčí uplatnění.

Doktrína obecně představuje souhrn vyhraněných názorů na určitý problém. Ve vojenském prostředí představuje vyjádření soustavy zásad a principů, podle kterých se řídí činnost ozbrojených sil při plnění úkolů ve vojenských operacích.

Toto pojetí vychází z definice Organizace Severoatlantické smlouvy (NATO) obsažené v dokumentu AAP-6 NATO Glossary of Terms and Definitions (Terminologický slovník pojmů a definic v NATO).

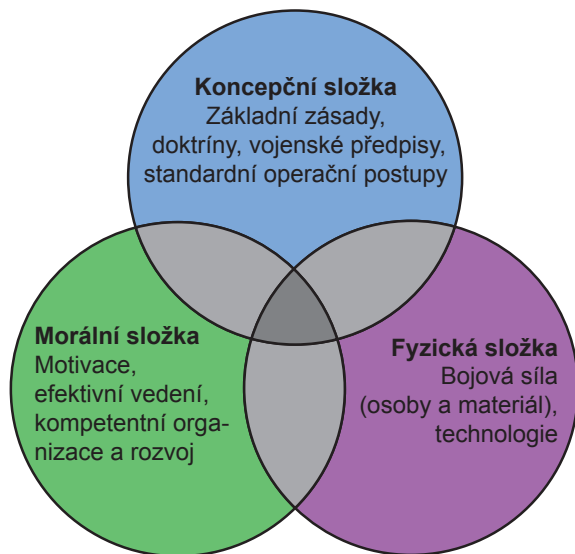
04. Cílem doktrinní soustavy AČR je dosáhnout jednotného chápání zásad přípravy a vedení operací, a tím přispívat k dosažení optimální úrovně myšlenkové a odborné připravenosti příslušníků velitelského sboru AČR pro společné operace složek a součástí AČR s ozbrojenými silami členských států NATO.
05. Dokumenty doktrinní soustavy AČR ve svém souhrnu vymezují a objasňují zásady činnosti součástí a složek AČR při jejich nasazení v operacích řízených NATO, Evropskou unií nebo OSN. Analogicky vymezují zásady samostatné činnosti nasazených součástí a složek AČR při plnění asistenčních úkolů v krizových situacích nevojenského charakteru na území ČR.

06. Obsah dokumentů doktrinní soustavy AČR respektuje reálné operační schopnosti AČR a zároveň musí být motivující pro jejich další rozvoj a pro zdokonalování přípravy jejich příslušníků, zejména velitelského sboru. Jejich obsah respektuje právní řád ČR a závazky ČR vyplývající z mezinárodního práva.

07. Doktrína AČR a doktríny nižšího řádu obsahují citace ze spojeneckých doktrín jen v případech, je-li to nutné vzhledem k jejich závažnosti na základě jejich přijetí příslušnými orgány státu. Výkladový slovník operačních pojmů je základem pro terminologii všech dokumentů doktrínální soustavy. Doktrína AČR svým obsahem umožňuje nezkrácené publikování ve veřejných sdělovacích prostředcích.
08. Dokumenty doktrínální soustavy AČR tvoří jeden z prvků koncepční složky vojenského potenciálu ČR (viz obr. 1). Jejich konkrétní obsah je ovlivněn řadou faktorů, např. aktuálním stavem koncepce výstavby ozbrojených sil i dosaženou úrovní její realizace (zejména z hlediska dosažitelného materiálního vybavení ozbrojených sil státu – AČR), technologickými aspekty a charakterem možných vojenských operací. Proto dokumenty doktrínální soustavy současně formulují i požadavky na rozvoj materiálního vybavení a bojových schopností ozbrojených sil ČR k zajištění naplnění základní úlohy AČR.

Doktríny a ostatní dokumenty doktrínální soustavy AČR odrážejí aktuální úroveň názorů na způsob činnosti vojsk AČR v operacích, založenou na poznání české i zahraniční vojenské vědy a teorie a zejména na zkušenostech ze soudobých operací a cvičení. Doktríny slouží jako základ přípravy a vzdělávání velitelů a příslušníků štábů všech stupňů velení. Slouží rovněž i jako zdroj informací o zásadách operačního použití vojsk AČR nejen pro spojence a koaliční partnery ČR, ale i pro širokou odbornou a laickou veřejnost. Mají rovněž deklarovat případným protivníkům úroveň připravenosti AČR plnit její obrannou funkci. Rozsah prezentace jednotlivých dokumentů na veřejnosti je však závislý na jejich obsahu z hlediska zákona o ochraně informací.

Obr. 1: Složky vojenského potenciálu AČR

Úrovně řízení operací

09. Podle rozsahu zapojení politického, správního a ekonomického vedení státu, stupňů velení AČR a NATO a rozsahu účasti spojenců a koaličních partnerů na vedení vojenských operací je účelné rozlišovat následující úrovně řízení operací: politicko-strategická, vojensko-strategická, operační a taktická úroveň.¹
10. **Politicko-strategická úroveň** řízení ČR je v působnosti vlády ČR, Parlamentu ČR a prezidenta ČR. Politicko-strategické řízení obrany ČR spočívá v přijímání zásadních rozhodnutí vrcholnými orgány státu k použití státních i nestátních zdrojů pro dosažení

¹ Vojenské operace se v tomto případě nečlení podle velikosti vojenských uskupení, ale podle úrovně velení a řízení z hlediska hierarchického uspořádání a cílů, které mají být dosaženy. Úrovně velení a řízení lze klasifikovat podle různých kritérií v závislosti na typu operace, úrovni zainteresování velitelské struktury NATO (EU) a na zvoleném rozsahu krizového řízení ČR. Důležitým kritériem je úhel pohledu – zda se jedná o politické nebo vojenské aspekty řízení operace. Z tohoto pohledu je členění uvedené v tomto dokumentu účelovým zjednodušením, které slouží pro rozpracování dalších ustanovení Doktríny AČR.

cílů bezpečnostní politiky ČR. Jejím hlavním cílem a úkolem je zajistit státní svrchovanost a teritoriální integritu země a naplnit mezinárodní vojensko politické závazky a ambice ČR, vyplývající z členství v NATO, EU a v ostatních mezinárodních nebo mnohonárodních bezpečnostních strukturách. Koordinaci praktických opatření k naplnění vojensko-politických závazků a ambicí v řídicích a poradních orgánech ČR a v mezinárodních bezpečnostních strukturách zajišťuje Ministerstvo zahraničních věcí ve spolupráci s Ministerstvem obrany ČR.

11. **Vojensko-strategická úroveň** řízení spočívá v přijímání vojenských opatření, umožňujících dosažení stanovených politicko-strategických cílů státu. Na vojensko-strategické úrovni mohou být síly a prostředky AČR použity k prosazení národních a spojeneckých zájmů nebo zájmů společenství států (OSN, NATO, EU, OBSE) pouze v souladu s rozhodnutími a opatřeními přijatými na politicko-strategické úrovni řízení státu. Funkci vojensko-strategického stupně řízení při realizaci přijatých vojenských opatření při naplňování bezpečnostní politiky státu plní Ministerstvo obrany ČR jako součást systému vojensko-politického řízení ČR. Na úrovni resortu obrany jsou navrhována a po jejich schválení následně i realizována opatření k účasti ozbrojených sil ČR (OS ČR) v mezinárodních operacích v souladu s rozhodnutím orgánů politicko-strategické úrovně. AČR je nástrojem vojenské složky bezpečnostní politiky ČR.

Představitelem vojensko-strategické úrovně řízení ČR je náčelník Generálního štábu AČR (NGŠ AČR). Je proto odpovědný za výstavbu a výcvik sil AČR a za dosažení operačních schopností ozbrojených sil vymezených Vojenskou strategií ČR. Kromě toho je NGŠ AČR odpovědný za operační plánování a použití sil AČR v době krize nebo za války. Přitom zajišťuje spolupráci se spojeneckými (mezinárodními) vojensko-strategickými orgány. Představitelem vojensko-strategického řízení na mezinárodní úrovni NATO je vrchní velitel spojeneckých sil.

Vojensko-strategický stupeň řízení NATO má zásadní vliv na operační použití AČR. Na jeho rozhodování se podílí zejména součásti podřízené NGŠ AČR.

Vojensko-strategický orgán řízení NATO je odpovědný:

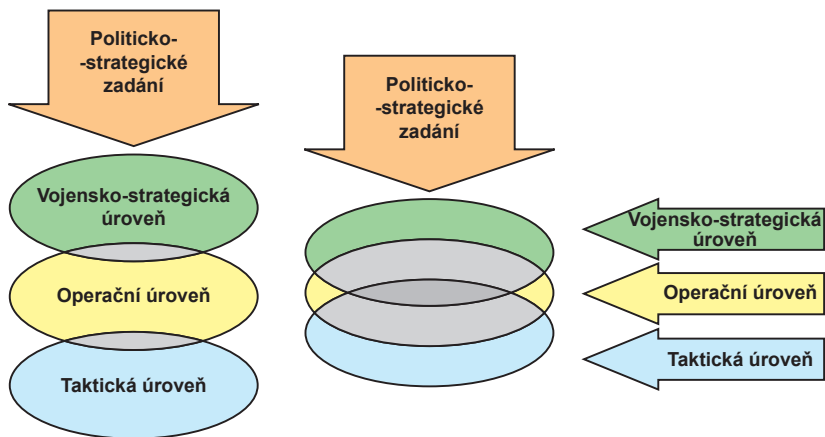
- *za stanovení vojensko-strategických cílů a identifikaci specifických úkolů vojenské operace. Tyto specifické úkoly vojenské operace jsou odvozeny z předpokládaného konečného stavu, jenž má být výsledkem operace na strategické úrovni tak, aby bylo možno konflikt ukončit;*
- *za rozhodnutí, jaké vojenské operace musí být provedeny, aby bylo možno dosáhnout vojensko-strategických cílů. Přitom se vychází ze stanovisek, poskytnutých národními vojensko-strategickými orgány;*
- *za identifikaci politických, finančních nebo právních překážek pro použití vojenských prostředků včetně prostředků aliančních nebo koaličních partnerů;*
- *za určení jednotek a dalších prostředků pro každou vojenskou operaci. Vojensko-strategické orgány jmenují velitele, který odpovídá za velení a řízení operací v prostoru operace;*
- *za stanovení velitelských a řídicích struktur;*
- *za konzultování operačních cílů s operačními veliteli a za jejich přizpůsobení měnící se situaci;*
- *za formulování výše uvedených informací do strategické směrnice pro velitele operace.*

Tato opatření jsou trvale konzultována s národními orgány vojensko-strategické úrovně řízení.

12. **Operační úroveň** velení a řízení spočívá v přijímání rozhodnutí a v realizaci opatření k použití vojenských prostředků pro dosažení strategických cílů. V praxi se uskutečňuje stanovením operačních cílů a řízením operací. Na operační úrovni mohou být vyčleněné síly a prostředky AČR použity k uskutečnění operací v daném prostoru odpovědnosti. Přitom nezáleží, o jak velkou jednotku, útvar, svazek nebo uskupení se jedná. Podstatný je úkol nadřízeného uskupení, jehož součástí jsou (pro operaci) vyčleněné síly a prostředky AČR. Téměř výlučně budou tyto síly a prostředky součástí společných mnohonárodních uskupení za řízení velitelství sil NATO nebo velitelství mnohonárodních společných úkolových uskupení (Combined Joint Task Forces – CJTF). Operační úroveň zajišťuje propojení mezi vojensko-strategickými cíli a působením jednotek na taktické úrovni.
13. **Taktická úroveň** velení a řízení je úroveň, na níž jsou jednotky, útvary, svazky nebo taktická uskupení zasazovány do operace. Na taktické úrovni vedou jednotky, útvary, svazky a nebo taktická uskupení bojovou, případně i nebojovou činnost k dosažení taktických, v některých případech operačních nebo i strategických cílů.

Určení úrovně řízení vojenské operace často není jednoznačné, zejména u mnohonárodních operací. v tomto případě se budou prolínat úrovně řízení operací na národní a na spojenecké (koaliční) úrovni, ale i různé úrovně řízení z hlediska vertikální hierarchie. Přitom nezáleží na rozsahu vyčleněných sil. Například vyslání jednotky v síle roty AČR do takové operace bude v době plánování a přípravy vyžadovat účast všech stupňů velení a řízení AČR i orgánů státní správy ČR. Paralelně budou do plánování a přípravy operace zapojeny i prvky politické a velitelské struktury NATO (EU). v průběhu operace bude velitel roty při plnění taktických úkolů představovat taktickou úroveň řízení, ale činnost této jednotky může mít z hlediska ČR politicko-strategický význam a bude proto zajišťována na všech vyšších úrovních řízení.

14. Široké spektrum možných operací, včetně jejich možného rozsahu, vede k tomu, že přestává existovat přesně vymezená hranice mezi cíli a úkoly, které zajišťují jednotlivé úrovně velení a řízení, tzn., že například i některé taktické činnosti mohou zajišťovat naplňování politicko-strategických cílů. Možný vztah mezi jednotlivými úrovněmi velení a řízení z hlediska operačních úkolů a jejich variantnost jsou znázorněny na obr. 2.

Obr. 2: Úrovně velení a řízení vojenských operací

Prolínání úrovní řízení vojenských operací se vyvíjí s průběhem operace. Časový rámeček operace většinou nelze předvídat. Některé operace mohou probíhat po relativně krátkou dobu (pomoc při živelních pohromách) nebo velmi dlouhou dobu (účast v operacích na podporu míru). Ukončení operace může vyplynout ze splnění operačního úkolu nebo z politicko-strategického rozhodnutí (například AČR byla z operace SFOR stažena před ukončením plnění úkolu mnohonárodními silami, ale po splnění politicko-strategického cíle ČR).

HLAVA 2
VOJENSKÉ OPERACE

VOJENSKÉ OPERACE

15. Vojenské operace představují základní způsob koncentrovaného a koordinovaného použití ozbrojených sil v daném prostoru a čase. AČR se na jejich realizaci může podílet v rozsahu rozhodnutí orgánů politicko-strategické úrovně řízení. Vojenské operace se mohou uskutečňovat v době míru, krize nebo války a jejich charakter je ovlivňován zejména bezpečnostním prostředím, ve kterém probíhají.
16. **Bezpečnostní prostředí** současnosti se vyznačuje nestabilitou, rozmanitostí a nepředvídatelností hrozeb a rizik. Bezpečnostní hrozby kterémukoliv státu NATO přitom představují nepřímé hrozby i pro ČR. Riziko rozsáhlého konvenčního vojenského útoku na území Evropy je v současné době vysoce nepravděpodobné a takovouto případnou hrozbu bude možné odhalit s předstihem, umožňujícím přijmout odpovídající opatření. V dlouhodobé perspektivě však tuto možnost, včetně napadení s použitím zbraní hromadného ničení (ZHN), nelze vyloučit. Vážné bezpečnostní hrozby v současné době představují zejména státy, nevládní skupiny a organizace, které potlačují lidská práva a svobody a dopouštějí se násilí i teroristických útoků. Zvyšuje se aktuálnost asymetrických hrozeb, zvláště terorismu i hrozeb spojených s možným zneužitím nebezpečných látek a technologií, s přírodními a průmyslovými katastrofami, organizovaným zločinem, hromadnou a nelegální migrací osob, šířením drog, nebezpečných nakažlivých nemocí, narušením informačních a řídicích systémů i závažným ohrožením veřejného pořádku a majetku občanů. Přetrvávají a v mnoha případech se i zvyšují bezpečnostní rizika, pramenící z náboženských a etnických konfliktů nebo hospodářských a sociálních problémů a nestability politického řádu, která mohou vyústit v omezené ozbrojené konflikty, u nichž hrozí možnost stupňování.

17. AČR musí být schopna plnit úkoly při vyloučení možných hrozeb a působit v předpokládaném operačním prostředí. Tomu musí odpovídat její operační schopnosti, výcvik a příprava, koncepce vyzbrojování i organizační struktura AČR.

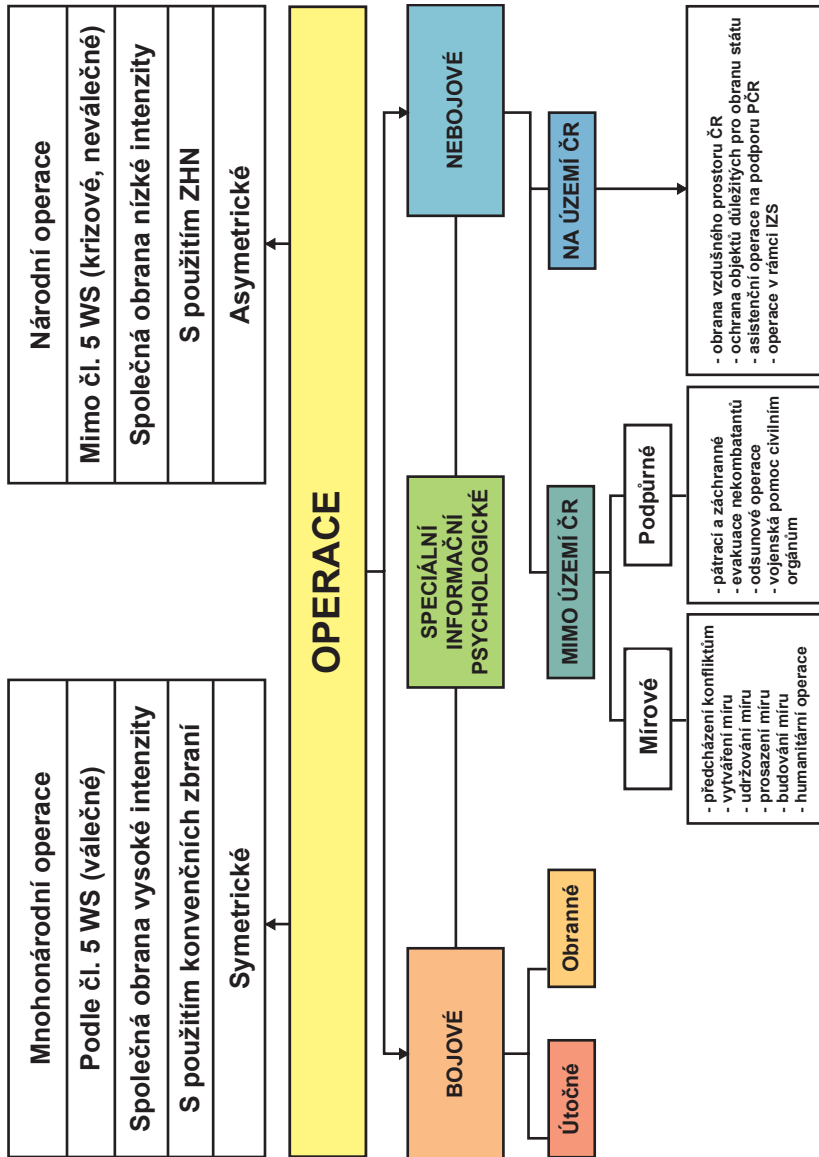
Členění vojenských operací

18. Pro vojenské operace je typické použití vojenských sil, přestože je mohou podporovat nebo se na nich podílet i další síly a prostředky vládních a nevládních organizací. Vojenské operace mohou mít národní nebo mnohonárodní charakter a jsou zpravidla vedeny za účasti více druhů sil jako společné operace.

19. **Členění vojenských operací** je vyvozováno z analýzy a zobecnění zkušeností z posledních ozbrojených konfliktů (válek) a použití ozbrojených sil v nich. Vzhledem k rozvoji vojenství, změnám v bezpečnostním prostředí i v charakteru ozbrojených konfliktů je předmětem permanentního zkoumání. V současné operační praxi se jednotlivé druhy operací prolínají, navazují na sebe, nebo probíhají souběžně v jednom prostoru i čase. Proto je každé takové členění jen pomocným nástrojem pochopení vzájemných souvislostí, principů a zákonitostí a nemůže ovlivňovat rozhodování velitelů při vedení operací. V současné době nejúplnější členění operací NATO je uvedeno ve směrnici NATO Bi-SC Directive 80-90.² Členění vojenských operací, na kterých je založena struktura této doktríny, vyplývá z členění operací v NATO a je uvedeno na obr. 3.

²NATO Task List – Přehled úkolů NATO

Obr. 3: Členění vojenských operací

Existuje řada dalších kritérií pro členění operací. Příkladem je členění operací z politicko-právního hlediska, které dělí operace na válečné a neválečné. Válečné operace se vedou ve válce. Neválečné operace mohou předcházet válce nebo být vedeny po ní. Tyto operace se mohou také provádět současně s válečnou operací, například na jiném místě válčiště. Rozdíl mezi těmito druhy operací závisí na politickém (nevojenském) hodnocení konfliktu a jeho řešení. Pro válečné operace je vyžadována strategie vojenského řešení a stav bývá zpravidla dosažen nátlakem s použitím bojové síly. K ukončení neválečných operací se obvykle volí nevojenské prostředky, zejména diplomacie. Vojenské řešení konfliktu je pouze jednou (a někdy dokonce jen druhořadou) ze součástí krizového řízení.

Charakteristika vojenských operací

20. Národní operace jsou vojenské operace vedené pouze jedním státem³. V podmínkách ČR se bude jednat zpravidla o operace OS ČR v rámci opatření krizového řízení ČR s možnou návazností na systém krizového řízení NATO nebo EU.
21. **Mnohonárodní operace** představují vojenské operace sil a prostředků více států. Zpravidla se takové operace vedou jako **společné**, tzn. jako operace za účasti více komponentů ozbrojených sil, a jsou obvykle vedeny v koaliciích nebo spojeneckých uskupeních. AČR bude zpravidla působit v rámci společných mnohonárodních operací. Vyčleněné síly a prostředky pozemních a vzdušných sil AČR budou v těchto operacích působit zpravidla společně. V ojedinělých případech mohou prostředky vzdušných sil AČR působit v rámci vzdušného komponentu velitele společných sil (Joint Forces Commander – JFC).

---

³ Pojem „národní“ vyplývá z anglického „Nation“. Tento pojem v tomto smyslu odpovídá pojmu „stát“.

Mnohonárodní operace jsou prostředkem k realizaci cílů bezpečnostní politiky členských zemí NATO (EU) nebo vyplývají z rezoluce Rady bezpečnosti OSN. Představují tedy operace vedené s použitím společné politické a vojenské síly podílejících se států. Zároveň tyto operace umožňují společně sdílet politická rizika, náklady všeho druhu, šetřit lidské, finanční i materiální zdroje jednotlivých zemí a vytvářet společnou informační základnu. Tyto operace zvyšují účinnost diplomatického a mezinárodního ekonomického působení zúčastněných zemí.

Veškerá činnost AČR v míru i za krizové situace musí směřovat ke schopnosti účinně se podílet na přípravě a vedení mnohonárodních operací. AČR kromě národních operací na teritoriu ČR a záchranných operací v rámci bilaterálních dohod bude téměř výhradně působit v takovýchto operacích.

Účinnost mnohonárodních operací je (může být) omezena faktory, jejichž eliminace musí být středem pozornosti všech orgánů velení AČR v době přípravy i vedení operací a mezi něž patří především:

- národní odlišnosti ve způsobu velení vojskům a taktice;
- nízká znalost anglického jazyka a odlišnost národní interpretace společné terminologie;
- odlišnosti v řízení zbraňových systémů, působících společně v rámci operačních a taktických uskupení;
- neslučitelnost informačních systémů, a to jak z technického, tak i z procedurálního a obsahového hlediska;
- neschopnost využívání společných mnohonárodních logistických kapacit;
- právní omezení činnosti národních kontingentů, vyplývající z národních zvláštností právních systémů;
- kulturní rozdíly, vycházející z rozdílných kulturních tradic a náboženských zvyklostí, ovlivňujících chování příslušníků jednotlivých národních kontingentů.

Podle AJP- 01 (B) čl. 0216

22. Základem pro plánování a vedení mnohonárodních operací je pro velitele a štáby AČR především Spojenecká doktrína společných operací NATO – Allied Joint Doctrine (AJP-01/B/) a na ni návazné publikace a další standardizační dokumenty NATO, ke kterým ČR přistoupila (dále jen doktríny NATO). Doktrína AČR obsahově vychází z AJP-01, ale tento spojenecký dokument nenahrazuje. Velitelé všech stupňů a příslušníci štábů OS ČR, působící v procesu plánování a vedení mnohonárodních operací, jsou proto povinni i tyto spojenecké dokumenty znát a řídit se jejich obsahem. Spojenecké dokumenty jsou zpravidla základem i pro operace EU a OSN, pokud to jejich charakter výslovně nevyžaduje jinak.
23. Vojenské operace lze rozlišovat mj. i podle toho, jak účastníci ozbrojeného střetnutí na sebe vzájemně působí, tzn. podle používaných prostředků nebo podle způsobu použití síly. Jestliže soupeřícími stranami jsou proti sobě souběžně nebo postupně používány i vzájemně rozdílné způsoby vzájemného působení, pak jde zpravidla o tzv. asymetrický konflikt (operaci).
24. Charakteristiku vojenských operací určuje mj. i skutečnost, zda jsou vedeny s použitím konvenčních nebo nekonvenčních zbraní. Operace s použitím ZHN jsou charakterizovány jako nekonvenční. Použití neusmrcujících (neletálních) zbraňových systémů v konvenčním ozbrojeném konfliktu je další možnou formou působení na protivníka nebo na obyvatelstvo. Specifickým prostředkem možného působení na protivníka je i působení na jeho informační a komunikační systémy.
25. Akce válčících stran mohou být mimo jiné charakterizovány také jako operace pravidelných nebo nepravidelných ozbrojených sil.

Operace pravidelných ozbrojených sil jsou charakterizovány nasazením organizovaných jednotek ozbrojených sil válčících stran operujících způsobem, který je v souladu s mezinárodním humanitárním právem. Operace pravidelných jednotek jsou mimo jiné charakterizovány standardizovanými způsoby velení a řízení sil.

Operace nepravidelných ozbrojených sil jsou vedeny ozbrojenými skupinami nebo i jednotlivci s různou úrovní organizace,

používající metody a prostředky vedení boje, které jsou zpravidla v rozporu s obvyklými způsoby boje, mezinárodním humanitárním právem i obecně uznávanými etickými a mravními zásadami. Činnost pravidelných ozbrojených sil proti nepravidelným ozbrojeným silám bude proto mít zpravidla charakter asymetrické operace.

Vedle maximálního využití efektu překvapení jsou nepravidelné síly zpravidla vysoce mobilní a schopné vést své vojenské operace opakovaně, v noci, v těžkém terénu, ale i v místech s velkou koncentrací vojenských sil a civilního obyvatelstva. Během operací nepravidelných jednotek není vždy jasné, která strana je za agresí (jednotlivé ozbrojené či teroristické akce) odpovědná.

26. AČR bude působit zejména v operacích pod vedením NATO a EU. Podle Strategické koncepce NATO mohou síly a prostředky členských zemí NATO působit v operacích kolektivní obrany podle čl. 5 nebo v operacích mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy.

Operace kolektivní obrany podle čl. 5 Severoatlantické smlouvy jsou zpravidla společné operace, vedené v souladu s tímto článkem na obranu společného prostoru⁴. Cíle operací společné obrany mohou být dosaženy operacemi společné obrany vysoké nebo nízké intenzity.

- **Operace kolektivní obrany vysoké intenzity** jsou vedeny s nasazením všech sil a prostředků ozbrojených sil zúčastněných zemí v rámci spojenecké nebo koaliční operace. Vedou se obvykle ve válce, s využitím všech lidských i věcných zdrojů, včetně zmobilizovaných. Jsou zpravidla spojeny s rozsáhlými dopady na civilní obyvatelstvo jak na válčišti, tak i v zúčastněných zemích, jejichž teritorium není prostorem operace a mohou být vedeny s použitím nebo bez použití některých druhů zbraní, zejména zbraní hromadného ničení.
- **Operace kolektivní obrany nízké intenzity** mohou být vedeny s cílem zničit nebo neutralizovat síly protivníka, které

---

⁴ Článek 5 Severoatlantické smlouvy stanovuje, že ozbrojený útok proti kterémukoliv členskému státu NATO je považován za ozbrojený útok proti všem členským státům NATO.

nejsou co do počtu, výzbroje, vycvičenosti nebo způsobu vedení bojové činnosti srovnatelné se spojeneckými (koaličními) silami.

Operace mimo čl. 5. Washingtonským summitem NATO v roce 1999 byl v rámci Strategické koncepce NATO nově definován pojem „operace k řešení krizí mimo čl. 5“ (Non-Article 5 Crisis Response Operations – CRO)⁵. Operace mimo čl. 5 mohou v rámci krizového řízení (v etapě prevence vzniku i v průběhu řešení samotné krize) používat široké spektrum prostředků – politických, civilních i vojenských. Operace mimo čl. 5 se používají k:

- zajištění svobody a bezpečnosti členských států NATO;
- prosazení zásad mezinárodního práva, včetně jeho humanitárních aspektů;
- účasti na opatřeních k prevenci vzniku i řešení krizových situací v duchu deklarovaných cílů NATO.

Pro účely této doktríny je pro operace k řešení krizí mimo čl. 5 dále používán pojem „mírové operace“.

27. **Vojenské operace jako nástroj preventivní diplomacie** zahrnují opatření, přijatá a provedená na základě vyhodnocení příznaků počátku hrozící krize s předstihem, tzn. dříve, než očekávaná krize skutečně vypukne. Cílem preventivní diplomacie je zabránit vzplanutí násilí nebo jeho dalšímu rozšiřování a zejména dosáhnout odstranění příčin krize. Součástí těchto opatření může být i omezené použití síly nebo demonstrace jejího použití, které mohou mít charakter vojenské operace. Přesto hlavními nástroji nastolení míru jsou prostředky diplomacie – zprostředkování, vyjednávání nebo jiné formy mírových konzultací.
28. AČR musí být připravena k účasti na vedení operací v rámci mnohonárodních společných operací a být schopna vést samostatné národní operace podle zásad popsanych v dalších částech této doktríny.

---

⁵ Allied Joint Doctrine (Spojenecká doktrína společných operací) AJP-01(B), prosinec 2002

Hlavní druhy vojenských operací

29. **Bojové operace** jsou vojenské operace, ve kterých se proti sobě stojící strany snaží dosáhnout svých cílů bojem za použití zbraní. Za bojové operace se považují také vojenské operace k odražení ozbrojeného útoku, vedeného s cílem narušit územní celistvost, politickou nezávislost nebo bezpečnost státu, včetně operací k plnění spojeneckých závazků na obranu společného prostoru. Bojové operace lze z hlediska jejich povahy dělit na útočné a obranné, podle způsobu organizace a vedení boje protivníkem je lze také rozlišovat jako bojové operace vedené proti pravidelným nebo nepravidelným silám protivníka. Bojové operace mohou probíhat jak za války, tak v některých případech i v průběhu neválečných operací.
30. **Nebojové operace** jsou operace, ve kterých se síly a prostředky ozbrojených sil používají **bez předem plánovaného použití síly** (zbraní a munice). Za výjimečné situace ale může být i v jejich průběhu, zejména při sebeobraně vojáků, napadených při plnění nebojových úkolů, nebo při obraně civilního obyvatelstva napadeného s použitím zbraní, použita fyzická síla. Nebojové operace se dále dělí na mírové a podpůrné operace, vedené mimo území ČR, a na operace ozbrojených sil ČR na území ČR. U podpůrných operací je vojenská stránka operace potlačena, svou povahou téměř ztrácejí charakter klasických vojenských operací, byť v nich v určitém období mohou ozbrojené síly hrát rozhodující roli.

Podstatnou skutečností, která zvýrazňuje výše uvedený rozdíl mezi bojovými a nebojovými operacemi, je fakt, že nebojové operace jsou vedeny se souhlasem legitimní vlády nebo se souhlasem představitelů znesvářených stran na území příslušného státu, zasaženého krizí. Potřeba tohoto souhlasu ovšem neznamená, že velitel mírových sil nemůže za předem stanovených podmínek použít sílu, tzn. organické zbraně nasazených sil.

31. **Speciální, informační a psychologické operace** mohou být vedeny v rámci bojových i nebojových operací.

Speciální operace jsou aktivity realizované k tomuto účelu speciálně určenými, vycvičenými a vybavenými silami, které zpravidla používají specifické způsoby činnosti. Cílem speciálních operací je dosáhnout, příp. přispět k dosažení strategických nebo operačních cílů vojenské operace prostřednictvím činností taktického charakteru. Mohou být prováděny v rámci vojenských operací, uskutečňovaných, na základě vyhodnocení příznaků a hrozeb, ještě před propuknutím vlastní krize, ale i v průběhu krize (války), samostatně nebo koordinovaně s operacemi ostatních sil k dosažení vojenských, politických, ekonomických a psychologických cílů.

Informační operace představují souhrn koordinovaných činností, směřujících k ovlivňování rozhodování protivníka. Cílem těchto operací je dosažení vojenských a politických cílů působením na informace, informační procesy a systémy protivníka a jiných stran při současném využívání a ochraně vlastních informací, informačních procesů a systémů.

Psychologické operace jsou aktivity prováděné v míru, během krize a za války. Jsou zaměřeny na ozbrojené síly a obyvatelstvo protivníka a dalších zemí s cílem ovlivnit jejich postoje a chování a dosáhnout tak politických a vojenských cílů. Zahrnují strategické, bojové a konsolidační psychologické aktivity. Psychologické operace jsou zpravidla součástí informačních operací.

32. **Operace ozbrojených sil ČR na území ČR.** V případě operací řízených vládou ČR mohou ozbrojené síly ČR plnit především následující úkoly:

- ochrana vzdušného prostoru ČR, zejména v rámci systému NATINEADS⁶;
- střežení objektů důležitých pro obranu státu;
- asistenční operace na podporu Policie ČR;
- operace v rámci integrovaného záchranného systému ČR.

---

⁶ NATO Integrated Extended Air Defence System. Tyto operace jsou řízeny v prostředí NATO na základě mnohonárodních dohod zúčastněných zemí.

V extrémní situaci mohou na území ČR probíhat všechny typy vojenských operací. AČR se na nich bude podílet zpravidla v rámci mnohonárodního uskupení vedeného NATO, EU nebo OSN nebo i samostatně, za řízení politicko-strategických orgánů řízení státu (ČR).

Společné operace

33. Současné mnohonárodní operace, a to jak bojové, tak nebojové, jsou vedeny zpravidla ve společném operačním (strategickém) **uskupení dvou a více součástí ozbrojených sil** (pozemní síly, vzdušné síly, námořnictvo, případně i speciální síly). Pro tento druh operací se používá pojem společné operace a zpravidla jsou vedeny za řízení velitele společných sil (Joint Force Commander), jenž může mít ve své podřízenosti komponenty druhů sil: pozemní komponent (Land Component), vzdušný komponent (Air Component) a námořní komponent (Maritime Component).

34. AČR se bude zpravidla zúčastňovat společných vojenských operací v rámci pozemního komponentu mnohonárodních společných sil. V průběhu vedení takových operací se útvary vzdušných sil ČR vyčleněné do společné operace mohou stát součástí tohoto komponentu. Současně je možné, že síly a prostředky vzdušných sil AČR mohou působit i v rámci vzdušného komponentu společné mnohonárodní operace.

Použití pozemních sil ve společných operacích

35. Pozemní síly v mnohonárodních společných operacích hrají rozhodující roli při ovládnutí teritoria a fyzické eliminaci protivníka. Jsou nejlépe uzpůsobeny pro realizaci závěrečných opatření ukončení operace a k přechodu k operacím na prosazení míru. Přestože pozemní síly jsou schopny vést samostatné pozemní operace, charakter soudobého i budoucího operačního prostředí vyžaduje v nezbytné míře zapojení i ostatních druhů sil (vzdušných, speciálních, případně i námořnictva) do těchto operací, zejména na operačním stupni.
36. Je nezbytné, aby pozemní síly (včetně vojenského letectva) ve své struktuře zahrnovaly jednotky a útvary, charakterizované vysokou bojovou připraveností a bojeschopností, manévrovostí a odolností. Musí mít pružnou strukturu systému velení a řízení, účinnou bojovou podporu a bojové zabezpečení a být interoperabilní se silami spojenců.
37. Pozemní síly v operacích plní zpravidla následující úkoly:
  - působí v celém spektru vojenských operací;
  - podílí se na vedení všech druhů ozbrojeného boje;
  - vedou bojovou činnost v úzké součinnosti se vzdušnými silami a v mnohonárodních operacích podle charakteru situace (operace) i se silami námořnictva, případně dalšími druhy sil;
  - útočí na cíle v celé hloubce operační sestavy protivníka spolu se vzdušnými, námořními a dalšími druhy sil;
  - vedou bojovou činnost ve dne i v noci, za všech klimatických i terénních podmínek;
  - čelí silám protivníka, obzvláště obrněným a nízkoletícím cílům, ničí nebo umlčují nepřátelské dělostřelectvo a ostatní jeho palebné systémy a prostředky;
  - podílí se na vedení informačních operací;
  - provádí podstatnou část obsahu mírových operací.

Použití vzdušných sil ve společných operacích

38. Vzdušné síly jsou jedním z významných komponentů, nezbytných k dosažení celkových cílů mnohonárodních společných operací. Dosah jejich prostředků, rychlost, přizpůsobivost změnám situace a schopnost koncentrace úsilí umožňují vzdušným silám ve společných operacích s pozemními i ostatními druhy sil dosáhnout překvapení, udržovat vysoké tempo operace a vést operace na více směrech.
39. Vzdušné síly podporují pozemní síly při dosahování cílů operací prostřednictvím:
- vybojování a udržení vzdušné nadvlády;
  - vzdušné izolace prostoru vedení bojové činnosti pozemních sil;
  - vedení přímé vzdušné podpory;
  - vedení vzdušného elektronického boje;
  - vedení vzdušného průzkumu a pozorování;
  - vzdušné přepravy.
40. **Vzdušné operace** představují použití vzdušných sil k dosažení vojenských cílů. Mohou být organizovány jako mnohonárodní, společné nebo samostatné. Společné vzdušné operace plánuje velitel vzdušné složky a podporují je velitelé ostatních součástí. Lze je členit do čtyř základních kategorií: protivzdušné operace; strategické vzdušné operace; vzdušné operace proti povrchovým a hladinovým cílům; podpůrné vzdušné operace.
41. **Protivzdušné operace** jsou aktivity vedené s cílem dosáhnout požadovaného stupně ovládnutí vzdušného prostoru. Protivzdušné operace se dělí na útočné a obranné. Specifickým druhem protivzdušné operace je operace k umlčení nepřátelské protivzdušné obrany. Vzdušné síly AČR budou zapojeny především do obranných protivzdušných operací a v omezené míře do útočných protivzdušných operací.
42. **Strategické vzdušné operace** jsou aktivity zaměřené k eliminaci významných cílů, mezi něž patří centra politického vedení státu, systémy velení a řízení ozbrojených sil, energetické zdroje

a výrobní kapacity zbrojního průmyslu a nejdůležitější objekty vojenské a hospodářské infrastruktury. Obranné strategické vzdušné operace jsou zaměřeny na odražení agrese proti teritoriu NATO nebo prostoru rozmístění spojeneckých sil. Je málo pravděpodobné, že vzdušné síly AČR budou zapojeny do útočných strategických vzdušných operací, v omezené míře mohou být případně zapojeny do obranných strategických vzdušných operací.

43. **Vzdušné operace proti povrchovým cílům** jsou aktivity vzdušných sil s cílem eliminovat protivníka, který usiluje o obsazení určitého území nebo námořního prostoru. Vzdušné síly AČR budou (mohou být) v těchto operacích zapojeny především do vzdušné izolace prostoru bojové činnosti pozemních sil a přímé (blízké) vzdušné podpory. Účast na operacích proti námořním cílům je málo pravděpodobná.
44. **Podpůrné vzdušné operace.** Vzdušné síly mohou být použity k podpoře a zabezpečení jednotlivých komponentů operačního uskupení ve všech druzích operací a typech prostředí. Mezi základní druhy podpůrných vzdušných operací patří:
  - vzdušný průzkum a pozorování;
  - vzdušná přeprava;
  - doplňování paliva za letu;
  - elektronický boj;
  - velení a řízení ze vzduchu;
  - pátrání a záchrana (SAR – Search and Rescue);
  - pátrání a záchrana v boji (CSAR – Combat Search and Rescue);
  - speciální vzdušné operace.
45. Síly a prostředky vzdušných sil mohou být organizačně začleněny ve struktuře pozemních sil nebo mohou plnit úkoly v jejich prospěch. Ve společných operacích se takto mohou podílet na realizaci zejména aeromobilních operací a operací společných vzdušných úderných skupin.

Aeromobilní operace pozemních sil, zahrnující přepravu pozemních sil vzduchem s využitím vrtulníků různého určení, umožňují urychlit provádění manévru a úderu pozemními silami. Provádí se formou vzdušného výsadku a palebné podpory, na kterých se mohou podílet i vrtulníkové jednotky AČR.

Operace společných vzdušných úderných skupin (JAAT – Joint Air Attack Teams) představuje koordinovaný úder bojových a podpurných prostředků vzdušných a pozemních sil, zahrnující větší počet zbraňových a podpurných systémů, zejména bojových vrtulníků, letounů přímé vzdušné podpory a dělostřelectva. Uvedené úderné prostředky by měly být vždy podporovány a zabezpečovány činností prostředků elektronického boje, protivzdušné obrany a umlčením nepřátelské protivzdušné obrany. Operace JAAT jsou plánovány velitelem pozemního komponentu společných mnohonárodních (koaličních) sil a podporovány velitelem vzdušného komponentu.

HLAVA 3

**VÝCHODISKA PRO PŘÍPRAVU
A VEDENÍ OPERACÍ**

VÝCHODISKA PRO PŘÍPRAVU A VEDENÍ OPERACÍ

46. Příprava a vedení vojenských operací jsou závislé na řadě faktorů a východisek, které jsou předmětem zkoumání vojenské teorie, sloužící za základ obsahu vojenských doktrín. Kritériem pravdivosti vojenské teorie je operační praxe. Vojenská teorie aplikovaná v praxi má tři úrovně: vojenskou strategii, operační umění a taktiku.

Vojenská strategie

47. Vojenská strategie se zabývá přípravou, použitím a zabezpečením ozbrojených sil a území státu či koalice států k dosažení cílů, stanovených orgány politicko-strategické a vojensko-strategické úrovně řízení státu (koalice). Je součástí národní (mezinárodní) bezpečnostní strategie a představuje názory na použití vojenské síly k dosažení cílů státu nebo skupiny států při zajišťování jeho (jejich) vnější bezpečnosti. Politicko-vojenský rámec pro použití ozbrojených sil ČR tvoří dokument Vojenská strategie České republiky.
48. **Vojenská strategie České republiky** představuje soubor základních principů zajišťování obrany ČR a zásad výstavby a použití ozbrojených sil ČR. Patří mezi základní bezpečnostní dokumenty ČR, které vytvářejí koncepční rámec pro ozbrojené síly k plnění vojenských úkolů obrany země, k realizaci závazků kolektivní obrany zemí NATO a k účasti na aliančních a koaličních operacích. Je nedílnou součástí vojensko-strategické úrovně řízení a má národní i mezinárodní dimenzi.

Operační umění a taktika

49. **Operační umění** jako součást vojenského umění se zabývá:
- teorií a praxí přípravy a vedení mnohonárodních a národních, společných i samostatných operací, vedených operačními uskupeními (svazky a svazy), případně druhy (komponenty) ozbrojených sil;
  - činností operačních velitelských stupňů;
  - analýzou, hodnocením a úsilím o využití všech okolností, které mají vliv na přípravu, vedení a zabezpečení operace k dosažení operačních cílů.

Operační umění vychází z požadavků vojenské strategie, zajišťuje realizaci vojensko-strategických cílů a úkolů a určuje směry rozvoje taktiky, která je pak zpětně ovlivňuje. Jeho úlohou je mj. převedení strategických cílů do operačního plánu, který řeší bojovou činnost na taktické úrovni tak, aby přispívala k dosažení cílů vojenské operace.

Řízení operací na operační úrovni je nejen vědou, ale také uměním. Operační umění vyžaduje mj. široký rozhled a schopnost předvídat. Příslušníci AČR i mezinárodních štábů, zapojených do procesu operačního plánování a řízení operace, musí být schopni předvídat důsledky taktických činností, které provádí nebo se na nich podílí.

Operační umění znamená více než jen použití postupů a způsobů, založených na znalosti doktrín, předpisů a manuálů. Operační umění určuje, kdy, kde a k jakému účelu mohou vést ozbrojené síly vojenské operace. Předpokládá dovedné a účelné využití širokých a hlubokých znalostí i pochopení vzájemných vztahů mezi faktory, jež mají vliv na plánování a provedení vojenské operace (použitelné síly, prostor, čas a informace).

50. **Taktika** jako nejstarší součást vojenského umění zahrnuje teorii a praxi přípravy a vedení boje. Zkoumá objektivní zákonitosti boje a na tomto základě vypracovává zásady jeho přípravy, vedení a ukončení bojové činnosti. Zabývá se teoretickými i praktickými poznatky o zákonitostech, obsahu, charakteru, způsobech a formách přípravy a vedení boje. Zabývá se rovněž praxí vedení boje a ostatních taktických činností jednotek, útvarů a svazků, jejich řízením a všestranným zabezpečením a podporou. Taktika řeší způsob dosažení operačních cílů na taktické úrovni velení a řízení.

Zákonitosti soudobých vojenských operací

51. Úspěch vojenských operací je výsledkem kombinace správného uplatnění obecných a zvláštních principů přípravy a vedení operací a respektování jejich zákonitostí. Zákonitosti ozbrojených konfliktů a válek se většinou vyvíjely nezávisle na politicích a velitelích a z tohoto hlediska mají objektivní charakter. Mezi zákonitosti charakterizující soudobé vojenské operace patří zejména:
- mnohonárodní (koaliční) charakter operací;
  - nárůst zapojení ozbrojených sil do nebojových aktivit, které v minulosti nepatřily do obsahu činnosti vojsk nebo patřily mezi ně jen okrajově;

- plánování a vedení boje a operace v celé hloubce válčiště, ve všech jeho dimenzích a na všech stupních velení a řízení;
- růst významu jednotlivce a malých jednotek ve vztahu k výsledku boje a operace a relativní pokles významu velkých operačních uskupení;
- vysoká míra (význam) pružnosti rozhodování a modularity organizačních struktur, vyplývající z nepředvídatelnosti budoucího operačního prostředí;
- nárůst významu vlivu veřejného mínění a sdělovacích prostředků po celou dobu přípravy a vedení vojenských operací;
- globalizace bezpečnostních rizik a hrozeb, rozšiřování asymetrických hrozeb a rozsahu vedení asymetrických operací;
- používání nových technologií, elektronizace zbraňových systémů, systémů velení a řízení a bojiště jako takového a další.

Poznání zákonitosti vedení vojenských operací je důležité zejména v době jejich přípravy. Výzbroj a vybavení vojsk, organizační struktury, výcvik vojsk, systémy velení a řízení i obsah doktrín musí odpovídat charakteru operačního prostředí budoucnosti. Historie vojenství mnohokrát dokázala, že většina armád se zpravidla připravovala na minulou válku a že úspěchu v novém ozbrojeném konfliktu dosáhl ten, kdo správně pochopil (většinou netradičně) vývoj nebo vznik nových zákonitostí ozbrojeného zápasu.

Platnost některých všeobecně uznávaných zákonitostí není absolutní a vyvíjí se s časem. Některé zákonitosti jsou spojeny se zavedením nových technologií, které následně v praxi mohou působit jinak, než se to očekávalo v době jejich vývoje a zavádění do vojsk. Části zákonitostí jsou spojeny s vývojem lidské společnosti a hodnotami zájmových skupin lidí.

Okolnosti ovlivňující přípravu a vedení mnohonárodních operací

52. Vojenské mnohonárodní operace jsou ovlivňovány řadou okolností, které musí být vzaty v úvahu ve všech etapách přípravy, vedení a ukončení operací.
53. Orgány vojensko-strategické úrovně řízení OS ČR musí ve všech etapách přípravy a vedení operace zkoumat vztah politických a vojenských cílů operace a podílet se na jeho (jejich) formování a kultivaci. Tyto orgány musí vždy poskytovat požadované informace i odpovídající zdůvodněné návrhy orgánům politicko-strategické úrovně řízení státu i koalice (aliance).
54. Ve všech etapách přípravy a vedení operací musí být zřejmá jasná spojitost mezi operačními a vojensko-strategickými cíli. Na druhou stranu je třeba respektovat skutečnost, že vojensko-strategické cíle se mohou během operace měnit, a proto musí být plánovací proces nepřetržitý.
55. Vztah mezi vojenskými operacemi a vojensko-strategickými cíli může být v praxi komplikován skutečností, že budou vždy existovat cíle, kterých chce koalice dosáhnout a které jsou v jejím zájmu, ale že souběžně mohou existovat i cíle, které budou v zájmu jen některých zemí a nikoliv celé koalice. Činnost vojsk na taktické úrovni se může vzdalovat od naplnění strategických cílů v důsledku např. nejasně a neadekvátně vymezených pravidel pro nasazení a použití sil, což může následně způsobit zpomalení vedení operace.
56. Operační úroveň velení a řízení bude zpravidla muset vždy respektovat charakter společných operací i v případě operací s výrazně převažujícími pozemními činnostmi. V takových případech se zpravidla budou vytvářet úkolová uskupení pozemních sil s jinými druhy sil.
57. Vyčleněné síly AČR budou zpravidla působit jako součást mnohonárodních sil aliance nebo koalice. Důležitým požadavkem současnosti i budoucnosti je proto sladění národních zájmů ČR se spojeneckými (koaličními) zájmy a dosažení odpovídající

úrovně standardizace doktrín, operačních postupů a výzbroje AČR s ozbrojenými silami členských států NATO.

58. Síly, prostředky a další zdroje (dále jen zdroje) mohou být operačnímu veliteli přiděleny různými způsoby. Některé zdroje mu mohou být přiděleny bez omezení, jiné mu budou dány k využití s omezeními, ale všechny zdroje musí velitel využít co nejefektivněji. Kromě toho může mít možnost využívat místní zdroje a infrastrukturu poskytnutou hostitelským státem (např. přístavy, letiště, výcvikové prostory atd.). Při operacích vedených podle čl. 5 Severoatlantické smlouvy budou tyto zdroje obvykle připraveny s předstihem. Během koaličních operací, zejména mírových, mimo území států NATO, tomu tak často nebude.
59. Ve vojenských operacích mimořádně roste význam civilního obyvatelstva. To platí zejména v mírových operacích, kde správně fungující systém civilně-vojenské spolupráce (CIMIC – Civil Military Cooperation) je jedním z důležitých nástrojů k dosažení cílů a úspěchu operace. Velitel operace bude muset například zvážit možnost přesunu uprchlíků nebo omezit poškozování civilní infrastruktury na nejnižší možnou míru. V některých případech může být vojenská síla jedinou strukturovanou a fungující organizací v prostoru působení. Mezi cíle operace tak může patřit i účinná pomoc při vytváření struktury civilních správních orgánů.

Faktory ovlivňující vedení operací

60. **Pohyblivost** je schopnost využít manévr k rozvinutí vlastních sil do výhodných pozic, z nichž mohou účinněji působit na protivníka, nebo ve schopnosti přesunout se v požadovaných časových lhůtách z jednoho prostoru do jiného při zachování připravenosti (schopnosti) plnit stanovené úkoly. Pohyblivost ovlivňuje zejména pružnost myšlení velitelů a štábů i systému velení a řízení, materiální zabezpečení ozbrojených sil, spolehlivé a výkonné komunikační a informační systémy a další vlivy.
61. **Operační tempo** je vyjádřením relativního poměru aktivit vlastních jednotek a jednotek protivníka. Vyšší tempo provádění činností vlastními vojsky vytváří předpoklady k dosažení iniciativy a převahy nad protivníkem a k nárůstu bojového potenciálu, kterému protivník není schopen čelit. Důsledkem je jeho opožděná reakce na nesprávném místě.
62. **Překvapení** představuje významnou složku úspěchu. Je to činnost, vedená neočekávanými způsoby, v neočekávaném prostoru a čase, může mít při dosahování stanovených cílů rozhodující vliv i v podmínkách, kdy vlastní bojová síla je kvalitativně a kvantitativně na nižší úrovni. Překvapení lze dosáhnout na základě dostatečných informací o protivníkovi, analýzy slabých a silných míst v jeho předpokládaném záměru činnosti, v možnostech jeho sil a prostředků a systému velení.

Bez překvapení je velmi obtížné, ne-li nemožné, dosáhnout převahy v rozhodujících okamžicích a prostorech operace. i zdánlivě malé (taktické) překvapení může vést k získání značných operačních výhod. Proto je nutné, aby se velitelé všech úrovní pokoušeli překvapit protivníka, kdykoliv a kdekoliv je to proveditelné. Současně musí mít na paměti, že i protivník se obdobně bude snažit překvapit je. Překvapení samo o sobě mnoho neznamená, pokud jím získaný efekt není okamžitě využit a rozvinut.

63. **Kulminační bod** představuje bod zlomu, bod zvratu. Operace dosáhla svého kulminačního bodu, jestliže úsilí vojsk pokleslo pod úroveň zajišťující splnění úkolu a neumožňující dosažení stanoveného cíle. Při ofenzivě útočník dosahuje kulminačního bodu ve chvíli, kdy již není schopen vést další ofenzivu a musí přejít do obrany. Při dosažení kulminačního bodu často dochází k vynucené operační přestávce. Je proto důležité, aby velitel dokázal včas předvídat, kdy bude dosaženo kulminačního bodu a v průběhu vedení operace dokázal rozpoznat, kdy nastal.
64. **Informační převaha.** Využívání moderních informačních a komunikačních technologií umožňuje velitelům v kvalitativně lepších podmínkách připravovat, plánovat a řídit použití vlastních vojsk. Současné operace se vedou v jednotném situačním digitalizovaném prostředí a jsou uskutečňovány s využitím informací, získávaných a analyzovaných v čase blízkém času reálnému. Informační a komunikační systémy umožňují dosažení vysoké účinnosti operací, ale jsou i velmi zranitelné. Je proto pravděpodobné, že budou předmětem samostatných informačních operací jak ze strany vlastních sil, tak i ze strany protivníka.
65. **Prostor a čas** mají ve všech druzích operací specifický význam. Pojem prostoru v současném vojenství musí být v důsledku společného působení všech druhů sil chápán jako třídimenzionální. Tento prostor sahá hluboko do týlu vlastních vojsk i vojsk protivníka, přičemž operace mohou probíhat ve vzduchu i v kosmickém prostoru současně. Rozhodovací činnost a fáze působení na protivníka se zkracují a většinou probíhají souběžně, v reálném čase.
66. **Vztah poziční a manévrové bojové činnosti.** Ve vztahu mezi ofenzivou a defenzivou má svůj význam vyčerpání sil vojsk a manévr. Během statického vyčerpávajícího boje je protivník eliminován soustředěným účinkem palebné síly. Při manévrovém boji je protivník poražen narušením jeho struktury na nejslabším místě dynamickou bojovou činností, což umožňuje rozhodnout konflikt relativně rychle bez použití strategických zdrojů. Ve skutečnosti čistě poziční (statická) vyčerpávající nebo pouze manévrová bojová činnost neexistuje.

Východiska pro velení a řízení v operacích

67. Pružný a odolný systém velení a řízení je zásadní podmínkou pro dosažení úspěchu vojenské operace. Dosažení cílů operace je závislé zejména na nasazení vhodných jednotek na správném místě a ve správný čas. Hlava 4 tohoto dokumentu (doktríny) se zabývá velením a řízením podrobněji. Následující východiska vytvářejí rámec pro volbu modelu velení a řízení.
68. **Jednota velení** je zabezpečena tím, že všechny operace mají svého velitele, odpovědného za její přípravu a vedení a za koordinaci použití podpůrných jednotek a zdrojů. K těmto jednotkám a zdrojům má velitel vymezen konkrétní velitelský vztah, definovaný v dalších částech této doktríny. Na operační úrovni mohou být stanovena omezení pro nasazení národních kontingentů a podpůrných prostředků. Aby se předešlo nejasnostem při použití prostředků, je důležité, aby štáb operačního velitele byl trvale v kontaktu s národními představiteli (pokud možno v prostoru nasazení). V podmínkách nasazení sil a prostředků AČR se toho zpravidla dosahuje tím, že velitel kontingentu AČR je v trvalém kontaktu s ředitelem Společného operačního centra MO (SOC MO).
69. **Velitelská struktura.** Existuje mnoho modelů velitelských struktur, v praxi jsou ale nejpoužívanější čtyři, v jejichž rámci mohou působit i síly a prostředky AČR:
- **Model mnohonárodního společného úkolového uskupení** (Combined Joint Task Forces – CJTF), který je charakterizován společným štábem s podřízenými součástmi. Tento model je zvláště vhodný pro zvládnutí krizí velkého rozsahu, během nichž jednotlivé součásti operují společně.
  - **Model s výraznou převahou jednoho komponentu** (složky) je charakteristický existencí společného štábu, v němž jsou integrovány prvky velení a řízení ostatních komponentních velitelství. Tento model je zvláště vhodný pro zvládnutí krizí malého rozsahu, kde relativně malý počet složek operuje společně.
  - **Model s vedoucí úlohou jedné ze spojeneckých (koaličních) zemí** (Lead Nation) je založen na tom, že na základě dohody

jedna země určí velitele a vytvoří podstatnou část mnohonárodního operačního štábu velitelství operace. Operace je přitom pod mandátem mezinárodní bezpečnostní organizace (NATO, EU, OSN). V takovém případě národní kontingenty působí pod velením tohoto velitele a ve velení jsou zpravidla využívány standardizované procedury NATO. Tento model se určuje zpravidla při nedostatku času na přípravu operace.

- **Model operačního velení při národních operacích na teritoriu ČR.** Jedná se o operace podle hlavy 7 tohoto dokumentu. Plánování a řízení operace probíhá podle zásad zákona č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení. Koordinaci činnosti všech resortů a složek integrovaného záchranného systému ČR (IZS) podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému, zajišťuje Ústřední krizový štáb. Koordinaci opatření v rámci resortu obrany provádí Krizový štáb MO, jehož činnost zajišťuje SOC MO.

70. **Velitelské vztahy** v mnohonárodních operacích mají řadu specifík v závislosti na stupni velení, typu operace, mandátu velitele operace a dalších okolnostech. Jedná se o následující typy vztahů⁷:

- **Úplné velení** (Full Command, FULLCOM) představuje vojenskou pravomoc a odpovědnost velitele vydávat rozkazy podřízeným. Týká se všech aspektů vojenských operací a administrativy a **existuje pouze v rámci národních ozbrojených sil** (termín velení v mezinárodním pojetí obsahuje nižší stupeň pravomoci než v pojetí čistě národním). Žádný velitel NATO nebo koaliční velitel nemá možnost úplného velení jednotkám jemu přiděleným, protože při vyčleňování jednotek do NATO jednotlivé země pouze předají operační velení nebo operační řízení.
- **Operační velení** (Operational Command, OPCOM) znamená, že veliteli operace je svěřena plná pravomoc vydávat úkoly podřízeným velitelům, které zahrnují rozmístění jednotek, přerozdělení sil a udržení nebo předání operačního nebo taktického řízení, pokud to velitel považuje za nutné. Nezahrnuje odpovědnost za administrativu.

---

⁷ AAP-6 Terminologický slovník pojmů a definic NATO.

- **Operační řízení** (Operational Control, OPCON) znamená, že veliteli operace je svěřena pravomoc pro řízení přidělených vojsk tak, aby mohl splnit specifické bojové úkoly nebo úlohy, které jsou obvykle omezeny funkcí, časem nebo místem. Týká se rozmísťování jednotek a udržování nebo předání taktického velení těmto jednotkám. Nezahrnuje právo přidělovat zvláštní činnost prvkům těchto jednotek, rovněž ani administrativní či logistické řízení.
- **Taktické velení** (Tactical Command, TACOM) představuje plnou pravomoc svěřenou veliteli, která ho opravňuje vydávat úkoly vojskům pod jeho velením s cílem splnit bojový úkol, stanovený nadřízeným.
- **Taktické řízení** (Tactical Control, TACON) představuje podrobné a obvykle přímé řízení a kontrolu přesunů nebo manévřů, nezbytných ke splnění nařízených úkolů.
- **Administrativní řízení** (Administrative Control, ADMINCON) představuje uplatňování nadřízenosti nebo řízení podřízených a jiných složek v administrativních záležitostech, jako je např. personalistika, zásobování, služby apod., které nejsou zahrnuty v operačních úkolech podřízených a jiných organizací.

Východiska pro zabezpečení operací

71. Charakter a rozsah zabezpečení operací je závislý na operačním úkolu, zejména na podmínkách zaujetí operační sestavy. Zabezpečení operací představuje hlavně logistika, doplňování osobami a zdravotnické zabezpečení. k zabezpečení operací platí v NATO na operační úrovni následující principy, které jsou rozhodující i pro řízení sil AČR v operacích:
  - **Přesuny** národních kontingentů do prostoru operace a jejich rozvinutí jsou do doby převzetí do podřízenosti mezinárodním velitelem v odpovědnosti vysílajících zemí, které mají hlavní odpovědnost za zajištění strategických přesunů a přeprav (NATO zabezpečuje vzájemnou koordinaci těchto přesunů).
  - **Odpovědnost za zabezpečení.** NATO a vysílající země mají společnou odpovědnost za poskytování zabezpečení mnohonárodních sil. Každá jednotlivá vysílající země je však

s konečnou platností odpovědná za zabezpečení národních sil, jež byly přiděleny k mnohonárodním silám.

- **Spolupráce** zejména v oblasti logistiky a zdravotnické služby mezi státy je hlavním předpokladem efektivního zabezpečení.
- **Velení.** Velitel národního kontingentu musí mít odpovídající pravomoc k velení logistickým a zdravotnickým prostředkům v prostoru operace.
- **Dostatek prostředků.** Úroveň zásob a distribuce logistických prostředků jednotek přidělených silám musí být tak dostatečná, aby zaručovala očekávanou úroveň pohotovosti, schopnosti a mobility a dlouhodobého působení.
- **Efektivnost.** Logistické prostředky musí být rozvinuty co nejeftivněji, protože jich většinou nikdy nebude dostatek.
- **Flexibilita.** Prostředky logistické podpory⁸ a zdravotnického zabezpečení sil, jednotek a uskupení různých států musí být dynamické, pružné, mobilní a schopné reagovat jako jednotka, která je zabezpečována.
- **Poskytování informací.** Vysílající země musí operačnímu veliteli poskytovat potřebné informace o logistických prostředcích a personální informace tak, aby se zajistilo efektivní použití všech sil.
- **Manévr zásobami.** Operační velitel má právo požádat v případě kritické situace a v zájmu úspěchu operace o dočasné přerozdělení zásob materiálu nebo logistických služeb mezi uskupeními operační sestavy, bez ohledu na jejich státní příslušnost.

---

⁸ Věcný charakter činnosti logistiky odpovídá obsahu termínu logistické zabezpečení. Z důvodu zachování tradičního názvosloví v AČR bude v tomto dokumentu používán termín logistická podpora.

HLAVA 4
ZÁKLADY VOJENSKÝCH OPERACÍ

ZÁKLADY VOJENSKÝCH OPERACÍ

72. **Principy vojenských operací** tvoří základní pravidla pro použití vojenských prostředků na strategické, operační nebo taktické úrovni. Většinu principů lze aplikovat jak v bojových, tak v nebojových operacích. Principy jako zobecněné a praxí vojsk ověřené zkušenosti tvoří základ všech činností ve vojenských operacích, ale velitelé je v operacích musí používat tvůrčím způsobem.
73. **Legalita vojenských operací.** Velitelé ve všech druzích vojenských operací musí ve svých rozhodnutích dbát pravidel národního a mezinárodního práva a zároveň musí vycházet z Pravidel užití síly (Rules of Engagement/ROE) platných pro vojenskou operaci.
74. **Funkce vojenských operací** jsou kategorie (oblasti činnosti), které v případě jejich úspěšné realizace vytvářejí podmínky pro dosažení úspěchu v operaci. Patří mezi ně zejména velení a řízení, vojenské zpravodajství, palebná síla a manévr, ochrana vojsk a všestranné zabezpečení. Na strategické a operační úrovni mezi důležité funkce vojenských operací patří dále řízení elektromagnetického spektra a strategické přesuny. Tyto a další funkce budou v tomto dokumentu postupně popsány v souvislostech daného druhu vojenských operací. Ve vzájemném propojení pak všechny funkce tvoří jeden celek a představují operační schopnosti vojsk.

Principy vojenských operací

75. **Iniciativa a rozhodnost.** Každý velitel musí učinit maximum pro udržení iniciativy, podstatným způsobem určující povahu operací, bojů a ostatních vojenských aktivit. Musí proto mít možnost volně disponovat se zálohami, stanovit priority a přidělit úkoly

jednotkám bez ohledu na jejich národnost. Smyslem (podstatou a cílem) jednání velitelů musí být schopnost i snaha reagovat v každé situaci jako první a vnutit svou vůli protivníkovi nebo zúčastněným stranám konfliktu. Přitom si musí být ale vědomi toho, že v některých situacích (zejména v mírových operacích) je nezbytné naopak projevat trpělivost.

76. **Soustředění hlavního úsilí.** Operační velitel musí efektivně využívat přidělené nebo vlastní prostředky s ohledem na bojové schopnosti podřízených sil i protivníka. V každé fázi operace musí stanovit, kam zaměřit hlavní úsilí, a to z hlediska prostoru i času. K tomu je nezbytné soustředit v určeném prostoru takové uskupení sil a prostředků, které zabezpečuje dosažení cíle.

Možnost a schopnost dosažení žádoucího rychlého soustředění sil závisí nejen na jejich pohyblivosti, ale mj. i na pružném a odolném systému velení, zabezpečujícím nepřetržitost jejich řízení v průběhu operace. Realizace principu vyžaduje vzájemně sladit faktory síly, času a prostoru, protože vztah mezi nimi se v průběhu operace v závislosti na vývoji situace neustále mění. To vyžaduje mj. mít schopnost včas rozpoznávat kvalitativní změny situace, přijímat příslušná rozhodnutí a cílevědomě je v průběhu operace prosazovat.

77. **Hospodárnost využití sil** úzce souvisí s principem soustředění hlavního úsilí. K vedení operací zpravidla nikdy nebude dostatek sil a prostředků. Velitel proto stanovuje, kdy, kde a jakým způsobem bude koncentrovat úsilí vojsk k dosažení úspěchu a jaké síly k tomu použije, což mu současně umožní po zvážení možných rizik vzít na vědomí vlastní slabá místa a na plnění vedlejších úkolů vyčlenit jen minimální potřebnou sílu. K hospodárnému využití sil přispívá i vzájemně koordinovaná činnost s ostatními druhy sil, případně i se spojenci a civilními organizacemi.
78. **Volnost jednání** je dána mj. kompetencemi, které jsou veliteli operace svěřeny ve Strategické směrnici Vojenského výboru NATO, ROE při velení jednotlivým národním kontingentům (volnost konat nezávisle v rámci stanoveného úkolu), a možností realizovat svoji odpovědnost (je ovlivněna množstvím

sil a prostředků, které má k dispozici). Tento princip současně představuje požadavek uchovat si při plnění úkolů schopnost přijímat rozhodnutí, nepřetržitě řídit vojska, udržovat potřebné množství volných sil a možnost s nimi svobodně disponovat.

79. **Jednota úsilí** je výsledkem realizace principu jednoty velení, vyžadujícího koordinovat činnost organických a podpůrných sil a prostředků, efektivně využívat jejich možnosti, delegovat odpovědnost na nižší stupně velení a sjednotit jejich interní procedury velení a řízení k dosažení stanovených cílů. Důležitým předpokladem k zajištění jednoty úsilí v mnohonárodních operacích je transparentnost národních zájmů a národních kontingentů. Proto musí velitelé AČR poskytovat nadřízenému veliteli všechny nezbytné informace a udržovat úzkou součinnost s veliteli ostatních národních kontingentů.
80. **Cílovost.** Použití vojenské síly v operacích musí směřovat k dosažení reálného a co nejpřesněji vymezeného cíle. Na politicko-strategické úrovni velení a řízení je cíl vyjádřen popisem cílového (požadovaného) stavu, který má být výsledkem vojenské operace, a záměrem, jak ho dosáhnout. Tento cíl musí být znám velitelům všech stupňů. Na taktickém stupni pak realizace tohoto principu předpokládá co nejpřesnější pochopení záměru velitele nadřízeného stupně.

81. **Jednoduchost.** Co nejjednodušší, ale rychlá a energická činnost je nejjistější cestou k dosažení cíle. Složité plány a z nich vyplývající složité a na koordinaci náročné činnosti zvyšují pravděpodobnost neúspěchu.
82. **Ochrana vojsk** představuje soubor opatření individuálního nebo kolektivního charakteru, aktivních nebo pasivních, předem plánovaných a realizovaných v průběhu celé operace k zachování bojeschopnosti vlastních vojsk.
83. **Morální stav vojsk** je stav příslušníků jednotek (útvarů, složek ozbrojených sil), vyjadřující jejich mravní kvality, zejména schopnost řídit se obecně platnými principy a normami jednání při dosahování cílů operace. Motivace a odhodlání příslušníků ozbrojených sil jsou jedním ze základních předpokladů úspěchu v průběhu jejich nasazení.
84. **Udržitelnost** představuje schopnost vojsk zachovat si potřebnou úroveň bojové síly po celou dobu nezbytnou ke splnění úkolu. Současné operace se často vedou dlouhodobě a ve velkých vzdálenostech od teritoria ČR. Představují mimořádné nároky na logistickou podporu, doplňování osob a další zabezpečení, včetně nutnosti střídání vojsk. Úspěšnost dosažení cíle operace proto bude mj. záviset i na tom, zda si vyslané jednotky AČR udrží nezbytnou míru akceschopnosti (bojeschopnosti) po celou dobu plnění úkolů.

Použití vojenské síly

85. Vojenské operace se odlišují od politického způsobu řešení konfliktu použitím síly nebo hrozbou jejího použití. Právním základem pro vedení vojenských operací AČR je právní řád ČR, závazky ČR vyplývající z mezinárodního práva (ve vztahu k vojenským operacím jde zejména o závazky vyplývající z mezinárodního humanitárního práva), ROE a dále rozkazy, vojenské předpisy a politicko-strategické pokyny.

86. Mezinárodní humanitární právo vymezuje základní principy vedení boje nezbytnost, přiměřenost, lidskost, dovolenost a rozlišování.
- **Nezbytnost** znamená, že síly může být použito výhradně tehdy, je-li to nezbytně nutné k přemožení protivníka;
  - **Přiměřenost** znamená, že síla a ničení musí být omezeny na absolutní minimum nutné k přemožení protivníka. Důsledkem je úplné zamezení nebo omezení civilních škod na nezbytně nutnou míru, která nepřevyšuje zamýšlený vojenský význam konkrétního užití síly;
  - **Lidskost** znamená, že nelze používat takové bojové prostředky či způsoby vedení boje, které způsobují nadměrná zranění či zbytečné útrapy;
  - **Dovolenost** znamená, že lze používat jen takové bojové prostředky, které nejsou zakázány mezinárodním právem;
  - **Rozlišování** znamená, že je třeba za všech okolností činit rozdíl mezi vojenskými cíli a civilními osobami a objekty.
87. **ROE** jsou pravidla, zpracovaná v rámci operačního plánování a schvalovaná příslušným politickým (vojenským) orgánem, vymezující okolnosti a omezení, za nichž budou do vojenské operace nasazené síly zahajovat bojovou akci anebo v ní pokračovat. ROE poskytují veliteli informaci o míře jeho samostatnosti v rozhodování o použití síly při plnění stanovených úkolů. Tvoří základ pro provedení vojenské operace a používají se ve všech fázích vojenských operací nebo ozbrojených konfliktů, a to jak podle čl. 5, tak mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy. ROE vymezují pravidla, která musí dodržovat každý příslušník ozbrojených sil ve vojenské operaci bez ohledu na jeho hodnost a funkci.
88. **Sebeobrana.** ROE neomezují právo velitele použít všech prostředků a přijetí příslušných opatření pro sebeobranu svých nebo ostatních aliančních (koaličních) jednotek, příp. i bezprostředně ohroženého civilního obyvatelstva. Přijetí opatření pro sebeobranu se vztahuje na nepřátelský akt nebo bezprostřední nepřátelský záměr. I v těchto případech je ale nutno respektovat principy mezinárodního humanitárního práva.

Nepřátelský akt je útok nebo použití síly cizími jednotkami, ozbrojenými skupinami a teroristickými uskupeními proti vlastním nebo aliančním jednotkám, členským státům NATO nebo proti území pod jejich jurisdikcí a za specifických okolností také proti nečlenským státům NATO. Za nepřátelský akt se také považuje použití síly k omezení nebo blokování rozvinutí vlastních nebo aliančních sil, ale rovněž i bránění v evakuaci osob nebo životně důležitého majetku. Dojde-li k nepřátelskému aktu, má každý příslušník ozbrojených sil právo na přiměřené použití síly k sebeobraně všemi prostředky, povolenými mezinárodním humanitárním právem.

Za nepřátelský záměr se považuje hrozba silou cizími vojsky, ozbrojenými skupinami a teroristickými skupinami proti vlastním nebo aliančním jednotkám, členským státům NATO nebo proti území pod jejich jurisdikcí a za specifických okolností také proti nečlenským státům NATO. Je-li nepřátelský záměr odhalen, lze uplatnit právo na sebeobranu. K umlčení nebo odstrašení protivníka mohou být nasazeny mezinárodním humanitárním právem povolené prostředky.

Operační plánování

89. Operační plánování je proces, v jehož průběhu velitel (mnohonárodního) operačního uskupení rozpracovává vojensko-strategické cíle vojenské operace do komplexního plánu jejího provedení, sladěného časově a prostorově. Operační plánování je v současnosti realizováno prostřednictvím dvou samostatných, ale vzájemně provázaných procesů⁹: předběžného plánování (Advanced Planning) a plánování k řešení krize (Crisis Response Planning). Operační plánování je nepřetržitý proces, jenž se provádí po celou dobu přípravy a vedení operace až do doby jejího ukončení.

---

⁹ Operační systém NATO je podrobně popsán v dokumentu Vojenského výboru NATO MC133/3 Systém operačního plánování NATO (Procedures for Approval and Promulgation of Major NATO Commander's and CUSRPG's Operational Planning Documents).

90. Orgány vojensko-strategické úrovně řízení ČR se zapojují do procesu operačního plánování přímo v mezinárodních štábech nebo prostřednictvím styčných orgánů. Koordinaci plánovacích aktivit zabezpečuje SOC MO. Z tohoto hlediska má operační plánování dvě úrovně:
- účast na formulování strategického cíle operace spojeneckého (koaličního) uskupení, vyplývající z příslušnosti k Alianci (koalici);
  - plánování vyčlenění a účasti sil a prostředků AČR v operaci.
91. Velitel národního kontingentu ČR v operaci se zúčastňuje procesu operačního plánování a zpracovává plány boje, podpory a zabezpečení.

Velení a řízení v operacích

92. **Velení a řízení** je proces cílevědomého působení orgánů velení (velitelů, náčelníků a štábů) při úkolování a usměrňování podřízených velitelů organických a přidělených sil a prostředků k co nejefektivnějšímu využití dostupných zdrojů v průběhu plánování, organizování, koordinace a vlastního vedení činnosti v zájmu splnění stanovených cílů ve stanovených lhůtách s minimálním vypětím sil a minimálními ztrátami. Velení a řízení musí být pevné, pružné, nepřetržité a utajené.
- **Pevnost velení** spočívá v důsledném uskutečňování promyšleného a zdůvodněného rozhodnutí. Dosahuje se jí včasným přijetím rozhodnutí, přesnou formulací úkolů podřízeným, včasným doručením úkolů vykonavatelům a důsledným vyžadováním jejich splnění.
  - **Pružnost velení** spočívá v nepřetržitěm získávání a zpracovávání informací, v předvídání vývoje situace a v pružném reagování na její změny. Dosahuje se jí včasným rozhodováním a vydáváním úkolů podřízeným a především operativním (průběžným) upřesňováním úkolů na základě analýzy pravděpodobného vývoje situace.
  - **Nepřetržitost velení** spočívá v neustálém řízení vojsk, v udržování nepřetržité součinnosti a vzájemné informovanosti. Dosahuje se jí vhodným rozmísťováním míst velení, jejich

včasným přesunem do nových prostorů, udržováním spolehlivého spojení a stanovením opatření k ochraně systému velení a spojení proti působení protivníka, jakož i rychlou obnovou při jejich narušení.

- **Utajení velení** spočívá v utajení všech opatření, souvisejících s přípravou a řízením operace. Toho se dosahuje zejména omezením okruhu osob, které se seznamují s plánem operace (boje) nebo rozhodnutím velitele, skrytým rozmísťováním a přemísťováním míst velení, důsledným dodržováním zásad ochrany utajovaných skutečností, používáním prostředků ochrany informací při jejich přenosu, dodržováním pravidel bezpečnosti spojení, maskováním, dezinformací a klamáním protivníka.
93. **Velení** představuje proces, kterým velitel přijímá rozhodnutí a přenáší svou vůli na své podřízené. Velitel má pravomoc, odpovědnost a povinnost vyvíjet činnost nebo se svobodně rozhodnout tak nečinit za účelem dosažení cílů stanovených nadřízeným. Velení je současně uměním, spočívajícím mj. v dovednosti tvůrčím způsobem získávat a využívat dostupné informace a v neposlední řadě i v dovednosti účinně motivovat a efektivně řídit podřízené v zájmu splnění stanovených cílů.
94. **Velitel** musí: znát morální a odborné kvality svých přímých podřízených, osobně jim velet a vytvářet jim prostor pro uplatňování jejich iniciativy a aktivity; znát situaci, bojové možnosti svého svazku (útvaru, jednotky), předpokládané možnosti a pravděpodobný záměr protivníka; včas se rozhodovat a svá rozhodnutí důsledně prosazovat, vydávat úkoly podřízeným, koordinovat jejich činnost a všestranně je zabezpečovat; osobně řídit boj a podle vývoje situace upřesňovat svá rozhodnutí; být v rozhodujících situacích na nejdůležitějším směru (prostoru) a včas ovlivňovat průběh boje silami a prostředky, které má k dispozici; informovat nadřízeného o situaci jemu podřízených sil a prostředků, o svých zásadních rozhodnutích a předkládat mu požadavky na podporu a zabezpečení. Velitel musí znát normy mezinárodního humanitárního práva a umět je aplikovat v konkrétních podmínkách činnosti.

95. O svých rozhodnutích, vydaných rozkazech a nařízeních vždy informuje svého náčelníka štábu. Při velení je velitel podporován svým štábem.
96. **Úkolem štábu** je připravovat veliteli návrhy, zajistit realizaci jeho rozhodnutí a poskytovat podporu podřízeným velitelům. Štáb sám o sobě nemá žádnou pravomoc, odvozuje ji od velitele a vykonává ji jeho jménem.
97. Činnost velitele se liší podle stupně velení a jeho odpovědnosti. Velitel na vyšších stupních velí prostřednictvím podřízených velitelů, zpravidla nepřímou (podle zásad OPCON). Jednotky jsou obecně řízeny nepřímou. Na taktické úrovni řídí nejnižší velitelé své podřízené přímo (podle zásad FULLCOM nebo TACOM).
98. **Sdělovací prostředky.** Sdělovací prostředky mají velký vliv na přípravu a vedení vojenských operací. Příslušníci ozbrojených sil si musí být při styku se sdělovacími prostředky vědomi, že:
- poskytovat informace o operaci má právo jen velitel nebo jím pověřená osoba;
  - se zřetelem na operační bezpečnost mohou vojáci poskytovat pouze přesně vymezené, ale pravdivé informace;
  - od reportérů se očekává, že dodají své produkty včas, pokud neobdrží informace, budou je vyhledávat, což zvýší nebezpečnost jejich práce;
  - během styku se sdělovacími prostředky se vojáci omezují na svou oblast působnosti.
99. **Styl velení** vyplývá z konkrétní situace v prostoru operace (boje), úkolů, stupně velení i znalosti podřízených. Velitelé by měli uplatňovat takový styl velení, který podřízené motivuje, umožňuje jim uplatnit plný rozsah jejich schopností v rámci jejich pravomoci i odpovědnosti a zajistit potřebnou pružnost velení. Hlavní metodou, která to umožňuje, je **decentralizace a delegace pravomocí**. Vychází ze zkušenosti, že v podmínkách chaosu a konfliktu mají být rozhodnutí přijímána na tom stupni, jenž úkoly plní a je přímo zapojen do bojové činnosti.

Decentralizace (delegování) pravomoci nemůže omezit nedělitelnost velitelské pravomoci a odpovědnosti. Přenesení odpovědnosti nezbavuje velitele odpovědnosti, jenž i nadále zůstává odpovědný za svou činnost a za činnost svých podřízených. To znamená, že musí sledovat průběh plnění rozkazů (nařízení, úkolů) a je-li třeba, musí sám bezprostředně zasáhnout.

*V některých situacích je použití této metody nevhodné. Například, má-li činnost podřízených jednotek značný politický význam, vyšší velitel může uplatnit **direktivní metodu** velení. Vychází se ze zásady, že nese-li velitel bezprostřední odpovědnost, má možnost vybrat si metodu velení, kterou považuje za vhodnou.*

100. **Principy velení a řízení.** Pro přípravu a vedení vojenských operací platí následující zásady:

- **Princip nedělitelné pravomoci** velitele vyjadřuje skutečnost, že velitel je rozhodující osobností v procesu velení. Velitelé na jednotlivých úrovních velení jsou vybaveni odpovídajícími pravomocemi a nesou osobní odpovědnost za splnění stanovených úkolů a vlastních rozhodnutí. Podřízené řídí v souladu se stanovenými právy a povinnostmi.
- **Princip soustavného získávání a vyhodnocování informací**, potřebných pro rozhodování velitelů a řízení podřízených, vyplývá z potřeby racionálního zvažování a třídění velkého množství informací různé kvality, které je začátkem každého rozhodovacího procesu, směřujícího k přijetí jedné z možných variant řešení.
- **Princip jednoty velení** vyjadřuje skutečnost, že nezbytnou podmínkou dosažení úspěchu je jednota v myšlení, v přístupech a v realizaci plánů veliteli a štáby na všech úrovních velení. Této jednoty se dosahuje jasně stanovenými cíli a záměry operace, přesně vymezenými vztahy a pravomocemi jednotlivých stupňů velení a osobní odpovědností velitelů za splnění reálně stanovených úkolů. Podmínkou pro dosažení jednoty velení je i vzájemná propojitelnost informačních systémů a spojovacích soustav. Základním jednotícím prvkem v systému velení a řízení je velitel.

- **Princip vzájemného respektování** hraje důležitou úlohu v mnohonárodních operacích. Vyžaduje zvládnutí základních jednotlicích pravidel, postupů a činností, vzájemnou informovanost, transparentnost v rozhodování a činnosti, znalost a respektování možností jednotek spojenců a schopnost komunikace v anglickém jazyce.
- **Princip důslednosti, rozhodnosti a vytrvalosti** při realizaci přijatých rozhodnutí vyjadřuje skutečnost, že jakékoliv rozhodnutí velitelů musí být v průběhu plnění úkolu prosazováno důsledně a v plném rozsahu, rázně a odhodlaně, se snahou překonat všechny těžkosti a potíže i neočekávané změny situace, a v neposlední řadě také neúnavně a houževnatě, zejména při překonávání odporu protivníka.
- **Princip vysoké organizovanosti, operativnosti a tvořivosti** v práci velitelů a štábů respektuje složitost soudobých operací a z ní vyplývající rostoucí požadavky na práci velitelů a zejména jejich štábů, přičemž podstatou vysoké organizovanosti je především schopnost odpovídajícím způsobem reagovat i v podmínkách, kdy dojde k narušení struktury a činnosti štábu. Operativnost představuje především schopnost reagovat na náhlé změny situace a nalézat jejich optimální řešení a tvořivost pak schopnost přijímat nešablonovitá a nekonvenční řešení, umožňující reagovat i ve složité situaci a účinně ovlivňovat vývoj situace ve vlastní prospěch.
- **Princip výběru rozhodnutí z možných variant** spočívá v nalezení a zformulování možných variant plnění stanoveného úkolu, v jejich posouzení podle jednoznačných a kvantifikovatelných kritérií a v následném rozhodnutí o přijetí té varianty, která se za daných okolností jeví jako optimální.
- **Princip centralizace velení** vyplývá z existence svrchované a odpovědné autority velitele, vybaveného pravomocemi nezbytnými k plánování a řízení operace. Jeho aplikace umožňuje prosadit jednotu vůle, jednotu činnosti a rychlost jednání, zejména za složité situace, přičemž ale současně umožňuje veliteli delegovat nezbytné pravomoci na své podřízené.

*Tento princip se někdy uvádí jako **princip centralizace velení a decentralizace výkonu**. Vyplývá z rozhodnutí velitele delegovat některé pravomoci, které jsou v jeho působnosti svým podřízeným. Předpokládá ponechat volbu způsobu plnění úkolu na výkonném proku, tzn. na tom, kdo bude úkol plnit. Velitelé musí mít dostatek volnosti k vypracování vlastních plánů ke splnění záměru nadřízeného. To vyžaduje pružnost myšlení, pevnost rozhodování a důvěru v podřízené. Posunutí úrovně rozhodování co nejnižší vytváří vhodné podmínky k tomu, aby byla v podmínkách rychlých změn, které současné operace přináší, učiněna rozhodnutí odpovídající okolnostem. Přitom velitel, jenž tuto pravomoc svým podřízeným delegoval, má i nadále ve vztahu ke svému nadřízenému celkovou odpovědnost za splnění cílů operace podle výše uvedeného principu centralizace velení. Rozsah delegování pravomocí vždy závisí na rozhodnutí tohoto velitele a vychází z konkrétních okolností a situace.*

101. **Vedení lidí** (vůdcovství, umění vést, leadership) představuje schopnost velitele motivovat, přesvědčit a získat lidi ve svém okolí k co nejaktivnějšímu angažování se ve prospěch splnění společných, předem stanovených nebo v blízké budoucnosti očekávaných úkolů. Umění vést je jednou z nejdůležitějších kvalit každého velitele, které musí mít, má-li velet úspěšně.

Pro vedení lidí neexistuje jednoznačný recept. Každý velitel bude k motivaci vojáků využívat jiný způsob, respektující jeho osobní schopnosti, charisma i konkrétní situaci.

Volba metody velení klade požadavky na styl vedení. Je ovlivněna oceněním rozhodovací úlohy člověka na bojišti. Vojenské operace závisí na individuálních kvalitách vojáků, jakými je např. vysoká morálka, psychická přizpůsobivost, iniciativa, sebedůvěra, týmový duch (kolektivismus) a v neposlední řadě i fyzická a psychická odolnost.

102. **Rozhodovací proces.** Čas a informace jsou v procesu velení a řízení nejdůležitějšími faktory. Má-li být získána nebo udržena iniciativa, je třeba předstihnout protivníka i v přijetí rozhodnutí. Rozhodovacím procesem se rozumí výběr optimálního řešení z více možných variant plnění úkolu, které jsou v dané situaci proveditelné. Rozhodovací proces v průběhu přípravy a vedení operace je ovlivňován zejména dobou a informacemi, které má velitel k dispozici nebo které je nutno případně získat, a úkolem, který je nutno splnit. Rozhodovací proces, probíhající v průběhu přípravy i vedení operace, zahrnuje veškerou činnost velitele a štábu v době od získání informace (úkolu) od nadřízeného velitele až po přijetí rozhodnutí. Na všech úrovních velení má obdobný průběh a rysy, přičemž jeho konkrétní náplň, rozsah a metoda jsou upravovány tak, aby odpovídaly možnostem daného stupně velení, situaci, charakteru úkolu a času, který bude k dispozici.
103. **Řízení operace** spočívá v účelném působení velitele a štábu na řízená vojska ke splnění cíle operace a zahrnuje: shromažďování informací o situaci, jejich analýzu a hodnocení situace; upřesňování cílů činnosti a úkolů podřízeným; organizování a upřesňování součinnosti mezi podřízenými; organizování součinnosti s nevládními, vládními a mezinárodními organizacemi, průběžné zabezpečování činnosti vojsk, informování nadřízeného, podřízených, spolupůsobících vojsk a sousedů o situaci a o vydaných nařízeních velitele a v neposlední řadě zahrnuje i kontrolu činnosti podřízených.

Velitel a štáb řídí činnost podřízených vojsk nepřetržitě. Činnost velitele a štábu při řízení vojsk v operaci spočívá především v nepřetržitém porovnávání předpokládaného vývoje operace s jeho skutečným průběhem a v usměrňování činnosti vojsk v takových situacích, v nichž vývoj operace přestává odpovídat přijatému plánu, ve vydávání rozkazů, povelů, nařízeních a signálů a ve stanovování takových opatření, jimiž velitel reaguje na měnící se podmínky a vývoj operace a koordinuje činnost podřízených tak, aby se dosáhlo stanoveného cíle operace.

104. V procesu velení a řízení jsou široce využívány komunikační a informační systémy (KIS). Jejich organizaci a provoz zabezpečuje spojovací vojsko. Význam KIS v soudobém vojenství nebývale narůstá a jejich rozvoj je rozhodujícím předpokladem k dosažení informační nadvlády. Integrovaná informační infrastruktura založená na KIS, jejíž součástí jsou i veškeré sensorové systémy, operačně-taktické systémy velení a řízení a zbraňové systémy, umožňuje dosažení informační nadvlády. Neomezený přístup k informacím, zprostředkovaná znalost okamžité situace a jednotné chápání záměru velitele umožňují dosáhnout synergického efektu v činnosti vojsk a výrazně zvýšit operační efektivnosti. Principy tzv. Network Based Operation (operace založené na integrovaném informačním prostředí) jsou rozhodujícími pro rozvoj KIS v AČR.

Manévr a palebná síla

105. Úspěchu se ve vojenské operaci dosahuje vhodnou kombinací **manévru a palebné síly**. Ačkoli je v mírových operacích úloha použití palebné síly nižší, připravenost k použití síly (případně hrozba silou) významně přispívá k efektivnímu výkonu mandátu mírových sil. Manévr a palebná síla spolu úzce souvisí. Manévr se může vést i palbou, palebná síla umožňuje provedení manévru.
106. **Manévr** slouží k rozvinutí nebo přemístění vojsk (jednotek) na bojišti a zaujetí takové operační (bojové) sestavy, která umožní vytvořit optimální podmínky pro získání výhodného postavení ke splnění úkolu s využitím všech hydro a geopolitických aspektů. V případě mírových operací se obvykle místo pojmu manévr používá pojem přesun nebo pohyb.

Manévr je nejdůležitějším prostředkem realizace principů soustředění hlavního úsilí a hospodárnosti použití sil. V průběhu bojových operací manévr umožňuje využít (dosáhnout) dalšího základního principu – překvapení; během mírových operací je prostředkem realizace principu svobody pohybu.

Manévr vyžaduje spolehlivé informace a jeho úspěšnost závisí mj. na správné identifikaci a respektování vlivu jednotlivých faktorů, mezi něž patří především povětrnostní podmínky, charakter terénu a komunikační sítě (cesty, mosty, průchodnost volného terénu), existence nejruznějších překážek pohybu (např. i proudy uprchlíků nebo obyvatelstva) apod.

Manévr je současně výrazně ovlivněn pohyblivostí vlastních jednotek a prostředků, přičemž ale není omezen jen na pozemní bojovou činnost. Aeromobilita (přepravenost vzduchem) je důležitým předpokladem pro úspěšnost manévru v soudobé operaci.

107. **Palebná síla** představuje schopnost operačního uskupení vést organickými i podpurnými palebnými prostředky přímou i nepřímou palbu na cíle v operační (bojové) sestavě protivníka a tím snižovat (neutralizovat) jeho bojový potenciál. Záměrem použití palebné síly v operacích není systematicky ničit protivníka všemi prostředky, ale zejména narušit jeho morálku, soudržnost a schopnost klást odpor.
108. **Použití palebné síly** musí být koordinováno na všech stupních velení. Potenciálu palebné síly může být nejlépe využito, je-li její užití v operaci plánováno a řízeno z jednoho místa a její následné použití prováděno naopak decentralizovaným způsobem.

Ochrana vojsk

109. **Ochrana vojsk** je souhrn opatření k zachování, popřípadě obnovení bojové síly vojsk tak, aby tato mohla být použita v rozhodující době a na rozhodujícím místě. Ochranná opatření je nutno provádět na všech stupních velení průběžně a souběžně. Ochranná opatření se uskutečňují podle potřeb konkrétní situace, možností a schopností jednotek, svazků a součástí operačního uskupení.
110. **Všeobecná opatření** jsou základem ochrany vojsk a realizují se trvale, za všech podmínek přípravy a vedení operace (boje), přičemž jejich rozsah a kvalita určují úroveň ochrany. Uskutečňují je vojska vlastními silami a prostředky. **Zvláštní opatření** jsou specifická a realizují se k ochraně proti konkrétním prostředkům napadení protivníka a zpravidla je realizují speciální druhy vojsk a služeb.
111. Ochrana vojsk se realizuje řadou všeobecných a zvláštních opatření jak aktivních a pasivních, tak varovných. Mezi nejvýznamnější patří: ochrana proti ZHN; klamání; operační bezpečnost; přímé zajištění; ochrana proti nežádoucím účinkům vlastních zbraní; ochrana komunikačních a informačních systémů proti narušení; požární ochrana; ochrana zdraví; policejní ochrana.
112. **Ochrana proti ZHN.** Existence ZHN i jejich možné skryté rozšiřování představují hrozbu, že k dosažení zájmových cílů mohou

být použity jaderné zbraně nebo i jiné zbraně hromadného ničení. Výrazný vliv na vedení operace může mít i únik průmyslových škodlivých látek, způsobený bojovou činností nebo průmyslovou havárií. Tyto hrozby vyžadují, aby všechny součásti OS ČR byly vybaveny prostředky ochrany a byly kdykoli schopny realizovat opatření ochrany proti ZHN. Zvláštní důraz je přitom stále více kladen na dosažení soběstačnosti nižších stupňů velení a na standardizaci postupů v ochraně proti ZHN v rámci mnohonárodních sil.

113. V případech a situacích, kdy hrozí nebezpečí použití ZHN, musí velitelé a štáby připravovat a vést operace takovým způsobem, aby přechod na vedení bojové činnosti za použití ZHN mohl být uskutečněn s minimální ztrátou bojeschopnosti a s minimálními změnami původních plánů.
114. **Klamání** je cílevědomá činnost vlastních vojsk, zahrnující řadu opatření určených k oklamání protivníka manipulací, zkreslením nebo falšováním skutečností. Cílem klamání je vnutit protivníkovi mylnou představu o situaci a činnosti vlastních vojsk a jejich objektech a přimět jej reagovat způsobem, který v konečném důsledku poškozuje jeho zájmy. Klamání může být prováděno na strategické, operační a taktické úrovni.
115. **Operační bezpečnost** spočívá v utajení všech činností spojených s přípravou operací. V podstatě jde o proces, představující řadu souběžně realizovaných opatření s využitím pasivních nebo aktivních prostředků. V průběhu operace nelze utajit všechny činnosti vojsk. Veškerá opatření činěná k zajištění operační bezpečnosti proto musí být zaměřena na ty činnosti, které by mohly signalizovat připravovanou operaci, odhalit její detaily nebo vlastní zranitelná místa.
116. **Přímé zajištění** představuje souhrn opatření, jejichž cílem je zabránit nenadálému napadení vlastních vojsk silami protivníka. Podle charakteru plněných úkolů se vojska zajišťují za pochodu (přesunu) pochodovým zajištěním, v boji bojovým a při rozmístění mimo boj strážním zajištěním. Kromě toho velitelé v každé situaci organizují přímé zajištění, tvořené pozorovateli, hlídkami, strážemi a hotovostními palebnými prostředky.

117. **Opatření ochrany vojsk proti nežádoucím účinkům vlastních zbraní** zahrnují: opatření proti neúmyslnému usmrcení nebo zranění osob palbou z vlastních zbraňových systémů; organizaci a řízení palby; kontrolu nastavení parametrů zbraní a jiné techniky a parametrů řízení palby; dodržování tempa a směru přesunů (manévrů); stanovení bezpečnostních čar (prostorů); zabezpečení elektromagnetické koexistence a opatření k udržení kázně a organizovanosti.
118. **Ochrana komunikačních a informačních systémů proti narušení** je organizována v rámci pasivních opatření elektronického boje (EB) k zachování činnosti vlastních systémů velení a řízení, průzkumu a zbraňových systémů. Realizace EB zahrnuje opatření přijímaná k zabránění využití elektromagnetického spektra protivníkem a činnosti k zabezpečení efektivního využití elektromagnetického spektra vlastními silami.

EB je nedílnou součástí všech operací. Zahrnuje tři součásti: elektronickou podporu, elektronické působení a elektronickou ochranu. Plní tedy tři funkce – podpůrnou, ofenzivní a defenzivní.

119. **Požární ochrana** zahrnuje: preventivní protipožární opatření; varování vojsk před požáry a informování o použití zápalných látek; opatření k zajištění bezpečnosti a ochrany vojsk v pásmech rozsáhlých požárů a k vyvedení vojsk z ohrožených prostorů; zjišťování následků použití zápalných látek ze strany protivníka a hašení požárů.
120. **Ochrana zdraví** představuje souhrn opatření organizovaných veliteli všech stupňů k vytvoření optimálních podmínek pro péči o zdraví vojáků a poskytování první pomoci. Velitelé, zejména na taktických stupních velení, si musí být vědomi skutečnosti, že základem ochrany je vycvičenost jednotlivce a jednotky, umožňující uplatnit všechny dostupné prostředky, způsoby a možnosti ochrany a zdravotnické pomoci, počínaje svépomocí a vzájemnou pomocí na bojišti, přes další předlékařskou pomoc a první lékařskou pomoc až po specializovanou lékařskou pomoc. Důsledky nízké připravenosti k vlastní ochraně nelze vyvážit žádnými opatřeními nadřízeného.

121. **Policejní ochrana** zahrnuje podíl Vojenské policie na zabezpečování kázně a pořádku ve vojenských objektech a v prostorech činnosti vojsk; shromažďování a vyhodnocování údajů o bezpečnostní situaci vojsk; opatření k předcházení trestné činnosti, odhalování trestných činů a zajišťování jejich pachatelů; pátrání po vojácích a vojenském materiálu. Dále zahrnuje ochranu míst velení, prostorů a materiálu zvláštní důležitosti; podíl na likvidaci diverzních, průzkumných a jiných skupin protivníka a na organizaci shromažďování a eskortování válečných zajatců.
122. V nebojových operacích se opatření k ochraně vojsk organizují podle konkrétní situace a v některých případech se mohou vztahovat i na civilní obyvatelstvo.

Vojenské zpravodajství

123. Velitelé a jejich štáby potřebují pro plánování a vedení operací co nejpřesněji pochopit protivníka a co nejdokonaleji poznat prostor operace. Zpravodajské štáby a organizace se aktivně zapojují do procesů plánování, vedení i ukončení operací. **Hlavním úkolem vojenského zpravodajství** je podpora velitele v procesu hodnocení situace a jejího možného vývoje. Současně řeší další podpůrné úlohy v přípravě a ochraně sil, v procesu určování cílů, v podpoře informačních, psychologických a zvláštních operací a dalších úkolů daného velitelského stupně. Jednotka působící v mnohonárodní operaci může být podporována národním vojenským zpravodajstvím nebo podpůrnou vojenskou zpravodajskou složkou. Úkoly, jejich množství a struktura se mohou měnit, avšak rozsah plnění úkolů je limitován schopnostmi a prostředky zpravodajství.
124. Zpravodajské štáby a orgány vykonávají funkce, které jsou jim vlastní a jiná část štábu je nevykonává. Jde zejména o indikaci a varování, zpravodajskou přípravu prostoru operace, zjištění sestavy protivníka, zpravodajský odhad a popis cílů včetně hodnocení účinků ničení. Zpravodajství plní úkoly stanovené velitelem kombinováním a zkvalitňováním těchto funkcí.
125. Funkce zpravodajství mohou být vykonávány jen tehdy, je-li k dispozici dostatek informací, získaných na základě úkolování

zdrojů a agentur velitelem. Těmito zdroji mohou být nejen průzkumné jednotky a jednotky EB a PS, ale obecně jakékoliv jednotky na bojišti. Zpravodajský štáb nepracuje jen s informacemi z vlastních zdrojů, ale v široké míře využívá informace získané od nadřízeného, spolupůsobících vojsk, sousedů a zpravodajských služeb. Organizace zpravodajské činnosti musí zabezpečit maximální zpravodajskou podporu při minimálních požadavcích na vlastní infrastrukturu.

126. Přenos informací a zpravodajských informací mezi zdroji, zpravodajským štábem a uživateli je závislý na možnostech spojovacích a informačních systémů, na jejich schopnosti provázet činnosti zpravodajství, sledování, popisu cílů a průzkumu.

Zabezpečení operací

127. **Zabezpečení činnosti vojsk v operacích** představuje souhrn opatření, která vytvářejí podmínky k úspěšnému splnění jejich úkolů. Tvoří je opatření k zabezpečení osob, materiálu a činnosti orgánů a míst velení. Tato opatření se organizují a realizují v rámci personálního, zdravotnického, logistického, ženíjního, chemického, policejního, geografického a hydrometeorologického zabezpečení, a to buď organickými silami a prostředky vojsk, nebo formou jejich podpory k tomu určenými silami a prostředky.
128. **Personální zabezpečení vojsk v operaci** představuje souhrn opatření, přijímaných k zajištění nepřetržitého obsazení všech funkčních míst v organizační struktuře vojsk, nasazených v operaci, vojenskými osobami s požadovanou úrovní odborné, morální, fyzické a jiné připravenosti k plnění od nich požadovaných úkolů v operaci. Personální zabezpečení hraje významnou roli zejména v případě značného rozsahu operace (z hlediska doby jejího trvání a rozsahu v ní nasazených sil a prostředků) a z toho plynoucí nutnosti zajištění průběžné obměny (rotace) nasazených osob a průběžného doplňování (úhrady) utrpěných nebo případných ztrát. Realizace tohoto požadavku ovlivňuje jak systém personální akvizice, tak systém přípravy a výcviku nově přijímaných vojenských profesionálů, vzhledem k značné časové náročnosti procesu jejich výběru, přípravy a výcviku.

129. **Zdravotnické zabezpečení** vojsk v operaci představuje souhrn opatření, zabezpečujících rozvinutí systému léčebně-odsunového a hygienicko-protiepidemického zabezpečení a systému ochrany před bojovými biologickými prostředky vojsk v potřebné době, rozsahu a struktuře. Rozhodující zásadou pro systém zdravotnické podpory vojsk je přiblížit lékařskou pomoc co nejbližše operujícím jednotkám a zajistit poskytnutí maximálního rozsahu pomoci bez časových prodlev.
130. Organizace zdravotnického zabezpečení v operaci je založena na čtyřech etapách:
- **Polní zdravotnická zařízení první úrovně – Role (Level) 1**
– jsou organickou součástí praporů (útvárů) a jejich hlavním úkolem je odsunout raněné z bojiště na obvažiště a pod vedením lékaře zajistit raněným okamžitá opatření na záchranu života a stabilizaci základních životních funkcí tak, aby byli schopni dalšího odsunu na vyšší etapu.
  - **Polní zdravotnická zařízení druhé úrovně – Role (Level) 2**
– jsou organickou součástí mechanizovaných brigád (brigádních uskupení) a jejich hlavním úkolem je odsunout raněné ze zařízení Role 1 na sebe. Provádí se na nich chirurgická ošetření poranění a krátkodobá dočasná hospitalizace v trvání do dvou dnů, po které dochází k návratu léčeného k jednotce nebo k jeho odsunu na vyšší etapu. Zdravotní péče na úrovni Role 2 může také zahrnovat opatření preventivní medicíny, psychiatrie nebo psychologie.
  - **Polní zdravotnická zařízení třetí úrovně – Role (Level) 3** – poskytují sekundární péči v rozsahu daném operačně-taktickou situací. Provádí odsun zdravotnických ztrát ze zařízení Role 2 na sebe a podílí se na odsunech do zařízení Role 4. Zdravotní péče jimi poskytovaná zahrnuje různé klinické obory (podle charakteru vojenské operace) včetně primární chirurgie (tzn. zejména život a končetiny zachraňující chirurgie) a příslušné diagnostické podpory. Průměrná doba dočasné hospitalizace zpravidla činí 7 dní. Po té dochází k návratu k jednotce nebo odsunu do zařízení **Role 4**, tzn. stacionárních zdravotnických zařízení na území státu.

131. **Logistická podpora** spočívá v koordinovaném plánování, řízení a provádění všech činností a služeb, souvisejících s:

- pořízováním, dodávkami a zásobováním, údržbou, vyprošťováním, vytěžováním, evakuací, opravami a kalibracemi výzbroje a materiálu;
- přesuny a přepravou osob a veškerého vojenského materiálu;
- poskytováním služeb logistiky v oblastech péče o vojáka, požární ochrany i úklidu bojiště.

Je zajišťována opatřeními a prostředky, určenými k zabezpečení bojové činnosti v prostoru operace a v mírových posádkách, ke kterým je vytvářena potřebná logistická infrastruktura.

132. Zasazeným silám AČR je v operaci poskytována logistická podpora I. a II. úrovně:

- **Logistická podpora I. úrovně** je zajišťována organickými jednotkami logistické podpory zasazených jednotek (útvary).
- **Logistická podpora II. úrovně** je zajištěna buď národním podpurným prvkem (NSE – National Support Element) nebo mnohonárodními integrovanými logistickými jednotkami.
- V případě zasazení kontingentu o malém počtu osob (do 120 osob) v mnohonárodní operaci je možno organizovat logistickou podporu I. a II. úrovně přímo podpurným prvkem vytvořeným z prvků I. a II. úrovně.

133. V rámci logistické podpory I. úrovně se realizuje doprava a udržování bojových a ostatních předepsaných zásob, doplňování spotřebovaného nebo úhrada poškozeného vojenského materiálu a ostatního majetku na základě rozhodnutí nadřízeného velitelství, provádí se běžné opravy vojenského materiálu a zajišťují se (poskytují) služby logistiky.

134. **Ženijní zabezpečení** zahrnuje ženijní opatření k zabezpečení pohybu vlastních vojsk; ženijní opatření k omezení činnosti protivníka; ženijní opatření k uchování bojeschopnosti vojsk a opatření všeobecné ženijní podpory. Ženijní podporou se rozumí podíl útvarů a jednotek ženijního vojska na plnění

bojových úkolů a jako taková zahrnuje celou škálu činností, od poskytování ženíjních doporučení až po realizaci nejsložitějších ženíjních opatření ve prospěch činnosti vojsk.

135. **Chemické zabezpečení** tvoří souhrn opatření, jejichž cílem je vytvořit svazkům, útvarům, jednotkám a zařízením potřebné podmínky ke splnění jejich úkolů při činnosti v prostorech kontaminovaných radioaktivními a toxickými látkami a podílet se na jejich ochraně. Zahrnuje monitorování radiační a chemické situace; ochranu osob a techniky svazků, útvarů a jednotek (objektů) proti účinkům radioaktivních a toxických látek; dekontaminaci svazků, útvarů a jednotek (zařízení), terénu, cest a objektů a použití dýmu a zápalných látek. Opatření chemického zabezpečení uskutečňují vlastními silami útvary a jednotky, pouze nejsložitější a specifická opatření, vyžadující zvláštní přípravu osob a použití speciální techniky, realizují jednotky chemického vojska.
136. **Policejní zabezpečení.** Vojenská policie plní při zabezpečení operací (v rámci sestavy vojsk AČR nebo samostatně) následující funkce: vyšetřování dopravních nehod vojenské techniky; styk s orgány hostitelského státu; sběr zpravodajských informací; průzkum a dohled nad trasou přesunů; zabezpečení přesunů;

vyhledávání nezvěstných příslušníků vlastních sil; vyšetřování trestných činů, spáchaných příslušníky ozbrojených sil nebo v jejich objektech a zařízeních; pořádková služba v prostorech operací; dopravní služba; ochrana osob a materiálu; specializované operace Vojenské policie.

137. **Geografické zabezpečení** je tvořeno souhrnem opatření a činností, jejichž cílem je zabezpečit velitele, štáby, svazky, útvary a jednotky geografickými podklady a informacemi nezbytnými pro jejich činnost. Geografické zabezpečení zahrnuje geografickou přípravu teritoria, spočívající v trvalém sběru vojensko-geografických podkladů a informací z území ČR a prostoru geografického zájmu NATO, zásobování geografickými produkty a podklady, poskytování aktuálních speciálních informací a podkladů, vztahujících se k následně předpokládané bojové činnosti vojsk, vojensko-geografickou přípravu velitelů, štábů a vojsk, poradenskou a expertní činnost v oblasti vojenské geografie.
138. **Hydrometeorologické zabezpečení** tvoří souhrn opatření, jejichž cílem je včas připravit podklady a komplexně vyhodnotit vlivy meteorologických a hydrologických podmínek na bojovou činnost, přesuny vojsk, tělesnou a duševní kondici vojsk a na jejich logistickou podporu.

Civilně-vojenská spolupráce (CIMIC) v operacích

139. CIMIC spočívá v koordinované činnosti a spolupráci mezi velitelem operace a jemu podřízenými silami a civilním prostředím, zahrnujícím místní obyvatelstvo, představitele místní správy a samosprávy, jakož i mezinárodní, národní a nevládní organizace a agentury¹⁰. Cílem CIMIC je zabezpečit a udržovat všestrannou spolupráci civilního obyvatelstva a institucí v operační oblasti velitele tak, aby se vytvořily civilně-vojenské podmínky, které mu nabízí největší možné mravní, materiální a taktické výhody při naplňování (dosahování) cíle operace.

---

¹⁰ Civilně-vojenská spolupráce (NATO Military Policy on Civil-Military Co-operation (MC 411)), leden 2002

140. Úkoly CIMIC jsou realizovány ve třech základních funkčních oblastech:

- spolupráce s civilními orgány a organizacemi, a to jak s místní samosprávou, tak s mezinárodními i národními vládními a nevládními organizacemi;
- pomoc civilnímu obyvatelstvu, poskytovaná v souladu s cíli vojenské operace. Pomoc může zahrnovat využití vojenských zdrojů, informací, osob, materiálu, výzbroje, spojovacího zařízení, specialistů, školení osob apod.;
- zabezpečení potřeb vlastních sil. Z uvedeného hlediska jde především o respektování skutečnosti, že vojenské síly mohou být v průběhu operace do určité míry závislé na civilních zdrojích a na informacích z civilního sektoru.

141. CIMIC je organizována ve všech druzích operací, včetně bojových. Pro praktické uplatňování civilně-vojenských vztahů je důležité vždy uplatňovat základní humanitární principy, na jejichž základě působí většina civilních humanitárních organizací: lidskost, nestrannost a neutralita.

HLAVA 5

BOJOVÉ OPERACE

BOJOVÉ OPERACE

142. Podle způsobu použití sil se bojové operace člení na útočné a obranné. V rámci těchto operací mohou být vedeny i speciální, informační a psychologické operace.
143. **Operační systém** představuje souhrn sil, prostředků a jejich činností, sloučených v celek a organizovaných k dosažení cílů operace. Na operační i na taktické úrovni se operace vedou za účelem zjistit protivníka, poutat jeho síly s cílem zbavit jej iniciativy, zmařit jeho záměr a porazit jej. Operační systém musí zajišťovat vedení operace v dotyku s protivníkem, v hloubce sestavy protivníka, v týlu vlastních vojsk i v systému lokálních vzájemně nepropojených bojových sestav.
144. **Operace v dotyku s protivníkem.** Účelem operací v dotyku je především střet s protivníkem za použití různých prostředků s cílem zničit jej nebo zajmout a tím eliminovat životně důležitou část jeho bojové síly. Operace v dotyku budou obvykle vedeny do malé hloubky a v relativně krátkém časovém rozpětí. Jejich cílem je vítězství v bojích sil v přímém dotyku s protivníkem, kdy přímé a úspěšné akce proti bojové síle protivníka budou mít okamžitý a zřejmý efekt.
145. **Operace v hloubce operační sestavy protivníka.** Účelem operací v hloubce je zjištění a poutání protivníka, bránění mu v dosažení jeho cílů a omezování jeho volnosti jednání a tím vytváření příznivých podmínek pro operace v dotyku. Obvykle jsou vedeny na velkou vzdálenost a ve větším časovém úseku. Operace v hloubce jsou v podstatě ofenzivní povahy a samy o sobě mohou vést k boji v dotyku. Jsou prostředkem pro omezení schopnosti protivníka manévrovat tím, že se soustředí na jeho klíčová zranitelná místa, takže ten není následně (v důsledku toho) schopen efektivně užít svou bojovou sílu.

146. **Operace v týlu** vlastních vojsk. Cílem operací v týlu je zajištění volnosti jednání vlastních vojsk jejich ochranou, podporou bojových operací a udržováním volnosti manévru záloh a dalších jednotek, které nejsou přímo zapojeny do boje.

Operace v týlu mají mnohem širší rozsah než logistické operace. Zahrnují následující druhy činností:

- *soustředění, přesun a ochrana záloh nebo druhosledových jednotek;*
- *opětovné rozvinutí sil mimo dotyk;*
- *podpora spojeneckých sil na území hostitelských států;*
- *zřízení a ochrana základen a prostoru rozmístění zařízení logistiky;*
- *vybudování a ochrana komunikačních a informačních systémů;*
- *zabezpečení a ochrana civilních osob a zařízení;*
- *CIMIC včetně spolupráce s úřady místní samosprávy;*
- *příisuny posil a vystřídání vojsk, doplnění, obnova a regenerace sil.*

Principy bojových operací

147. Obecné principy vojenských operací uvedené v hlavě 4 této doktríny platí v plném rozsahu i pro bojové operace, pro něž jsou specifické zejména následující principy:

Mobilita představuje schopnost součástí ozbrojených sil přesunout se v požadovaných časových lhůtách z jednoho prostoru do jiného při zachování připravenosti (schopnosti) plnit stanovené bojové úkoly.

Informační převaha. Úspěch v operaci (boji) bude záviset na množství informací a na jejich správném využití ve správném čase. Naplnění tohoto požadavku bude záviset na úrovni komunikačních a informačních systémů a na jejich propojení se zbraňovými systémy. Snahou velitelů musí být na základě efektivního využití informací předstihnout protivníka v jeho záměrech a zároveň eliminovat jeho přístup k informacím, které potřebuje pro svá rozhodnutí.

Ovládnutí vzdušného prostoru je jedním z nejdůležitějších úkolů vzdušných sil v průběhu vedení společných operací. Vytváří podmínky, ve kterých mohou probíhat operace na pevnině, ve vzduchu i na moři.

Ofenzivnost. Ve všech bojových operacích, dokonce i takových, ve kterých má protivník zpočátku aktivitu a volnost jednání, musí velitelé na všech úrovních využívat každé příležitosti k udržení nebo získání iniciativy a k provedení úderu na protivníka. Úspěch v operaci mj. přímo závisí na individuálním a kolektivním odhodlání vojsk srazit se s protivníkem a zlomit jeho vůli bojovat.

Udržování bojeschopnosti vojsk představuje požadavek vůči velitelům, kteří musí vyvinout veškeré úsilí k udržení bojeschopnosti svých vojsk v průběhu plnění celého bojového úkolu a musí usilovat o to dosáhnout cíle operace s minimem vlastních ztrát. Každé příležitosti proto musí být využito k odpočinku vojsk a k všestrannému zabezpečení vojsk. Také vystřídání bojem vyčerpaných jednotek a doplnění mužstva a materiálu je důležité pro obnovu bojeschopnosti jednotky.

Pružnost představuje požadavek vůči velitelům, kteří musí být schopni v průběhu bojové operace vždy rychle a optimálním způsobem reagovat na vývoj konkrétní bojové situace s vědomím nutnosti úspěšného dosažení konečného cíle operace.

Vyřazení protivníka. Cíl operace může být dosažen fyzickým vyřazením protivníka nebo způsobením ztráty jeho bojeschopnosti. Význam fyzického zničení protivníka se v soudobých operacích (boji) postupně snižuje, v některých situacích proto bude snahou dosáhnout porážky protivníka narušením soudržnosti jeho činnosti takovou kombinací manévru a palebné síly, že už nebude mít reálnou možnost nebo pozbude vůli pokračovat ve vedení bojové činnosti.

Zlomení vůle k vedení boje. Použití klamných opatření, psychologického působení, válečné lsti, výběrového použití sil a dosažení překvapení podlamuje vůli protivníka k vedení bojové činnosti. Velitel se může tímto způsobem vyhnout rozsáhlému fyzickému ničení nepřátelských sil a může tak porazit i silnějšího protivníka.

Výběrové ničení. Současná bojová činnost není vedena pouze na přední okraj, ale na celou hloubku bojové sestavy protivníka. Výběrové ničení bojové síly protivníka je založeno na narušení soudržnosti prvků jeho operační nebo bojové sestavy (tzn. na narušení funkčnosti prvků zajišťujících jeho mobilitu, míst velení, logistických systémů, komunikačních a informačních systémů apod.), a to jak v dotyku, tak v hloubce jeho operační (bojové) sestavy.

Útočné operace

148. Útočné operace jsou rozhodujícími bojovými operacemi. Představují souhrn bojů, úderů a manévřů, sladěných co do cíle, úkolů, místa a doby provedení podle jednotného plánu a uskutečňovaných s cílem získat a udržet iniciativu, zlomit vůli protivníka k odporu, případně ho zničit, ovládnout stanovený prostor a dosáhnout vítězství. Útočná operace je charakterizována rychlým a skrytým soustředěním sil na rozhodujícím směru a jejich překvapivým použitím, zasazením úderů na slabá místa protivníka, udržováním nepřetržitého tlaku na protivníka a pružnou změnou směru a úsilí útoku.

149. Síly a prostředky AČR musí být schopny účastnit se útočných operací a podílet se na jejich realizaci ve společném uskupení v souladu se zásadami vedení spojeneckých společných operací NATO.
150. Podle rozsahu příprav, které útoku předcházejí, a způsobu jejich provedení se rozlišují tyto **druhy útoku**: útok po zkrácené přípravě nebo bez přípravy (z chodu), útok po úplné přípravě, útok po přesunu z hloubky, útok z přímého dotyku, střetný boj, útok v zastavěných prostorech.
151. **Útok po zkrácené přípravě nebo bez přípravy** (z chodu) je zahajován a veden s cílem zabránit protivníkovi zorganizovat obranu, způsobit mu rozhodující ztráty, předstihnout ho v ovládnutí výhodného prostoru a získat jiné výhody. Překvapivost, rychlost a síla jeho provedení mohou nahradit nedostatek důkladné přípravy i jiná rizika. Tento druh útoku klade vysoké nároky na iniciativní jednání a schopnosti velitelů všech stupňů i jejich taktických celků a na nepřetržitou součinnost mezi bojovými silami a silami bojové podpory.
152. **Útok po úplné přípravě** je charakterizován důkladně plánovaným a sladěným použitím všech útočných sil a prostředků. Důraz je při něm kladen na promyšlené soustředění a použití bojové síly na úkor času, potřebného k organizaci boje. Tento druh útoku se obvykle využívá v situaci, kdy protivník stačil dobře připravit svou obranu.
153. **Útok po přesunu z hloubky** se zpravidla uskutečňuje z východního nebo jiného prostoru, který leží mimo dostřel většiny hlavnového dělostřelectva protivníka. Samotné zteči předchází přesun útočného uskupení a jeho postupné rozvíjení do předbojových a bojových sestav.
154. **Útok z přímého dotyku** s protivníkem se obvykle uskutečňuje po přeskupení nebo po vystřídání vojsk, která jsou s protivníkem v dotyku. Útok se vyznačuje rychlým a skrytým soustředěním sil na rozhodujícím směru a jejich překvapivým použitím, zasazením úderů na slabá místa protivníka, udržováním nepřetržitého tlaku na protivníka a pružnou změnou směru a úsilí útoku.

155. **Střetný boj** lze charakterizovat jako útok vedený proti útočícímu nebo vstřícně postupujícímu protivníkovi, tzn. v situaci, kdy proti stojící uskupení protivníka stejně jako vlastní vojska usilují splnit své cíle útočnou činností. Střetný boj mohou vést svazky nebo různá uskupení vojsk, ale v soudobých podmínkách lze předpokládat, že ho povedou i útvary a jednotky. Cílem střetného boje je zpravidla rozdrčení útočícího uskupení (sil) protivníka v krátkém čase, získání nebo udržení iniciativy a vytvoření výhodných podmínek pro další činnost.
156. **Útok v zastavěných prostorech** je fyzicky i psychicky vyčerpávající a vyžaduje značný čas na přípravu a uplatnění speciálních způsobů a technik boje. Velitelé útočících vojsk si musí být vědomi, že každé město, osadu nebo bloky budov či tovární objekty může protivník v krátké době upravit pro kruhovou obranu a klást v nich houževnatý odpor.

Zvětšování zastavěných prostorů vzniká jednak rozšiřováním tradičních lidských osídlení – měst a vesnic – a dále shlukováním těchto sídel, v nichž jsou zpravidla koncentrovány i průmyslové objekty, do městských (sídelních a zároveň průmyslových) aglomerací a regionů, rozkládajících se na plochách stovek km². Typické pro zastavěné prostory je mj. i to, že jsou vzhledem k vysoké koncentraci civilního obyvatelstva vhodným úkrytem pro nepravidelné síly protivníka, který je může používat k maskování vlastních záměrů, a tak může využívat zastavěného prostoru k uplatnění forem asymetrického boje. Zastavěné prostory proto velmi významným způsobem ovlivňují činnost útočících vojsk. Tradiční taktika, obcházet zastavěné prostory (typická pro období „klasických“ válek), dnes již nevede k úspěchu. Naopak, cíle operace lze dosáhnout jen v případě, že útočící vojska kontrolují činnost v těchto prostorech.

Obranné operace

157. Obranné operace jsou operace vedené s cílem zastavit útok protivníka, vyčerpát jeho útočné možnosti, udržet životně důležité prostory a vytvořit podmínky k následné útočné činnosti (operaci) nebo ukončení konfliktu.
158. AČR musí být schopna všestranně zabezpečit a vést obrannou operaci v rámci společného mnohonárodního uskupení, plnit úkoly k zajištění ochrany a obrany území ČR a přesunu a pohybu spojeneckých vojsk na jejím teritoriu, celistvosti a svrchovanosti ČR. Obrannou operaci může AČR vést samostatně nebo může být součástí společné mnohonárodní operace.

159. Obrana je základním, ale ne rozhodujícím druhem boje. Obranou lze způsobit protivníkovi ztráty a zabránit mu v dosažení úspěchu, udržet prostor, získat čas a vytvořit podmínky k vlastní aktivní činnosti, ale nelze pouze s jejím využitím zvítězit v boji a ve válce. Proto obranné operace a obranný boj jsou považovány za důležitou, ale ne rozhodující formu vedení ozbrojeného konfliktu. Vyžadují vytrvalé hledání příležitosti k přechodu do útoku.
160. **Obranné operace** zahrnují nejen obranné, ale i útočné činnosti, které se vzájemně prolínají a doplňují, a tak umožňují ušetřit

síly a prostředky k vedení aktivní činnosti na jiných důležitých směrech nebo k převzetí iniciativy v prostoru, v němž jsou pro převzetí iniciativy vytvořeny podmínky.

161. **Obecným cílem obrany** je odrazit (zastavit) útok protivníka, který je v převaze, oslabit a vyčerpat jeho síly, udržet strategicky, operačně nebo takticky důležité prostory a objekty, získat čas k přísunu záloh nebo k provedení přeskupení sil a prostředků a vytvořit podmínky k přechodu do útoku.
162. Dalším cílem obrany může být úspora sil a prostředků na určitém směru tak, aby na jiném mohlo být dosaženo převahy sil, zabezpečení boků uskupení vedoucího útoku či ochrana zdrojů, objektů nebo obyvatelstva apod.
163. Splnění požadavků na obranu a tím i úspěšnosti obrany se dosahuje zejména maximálním využitím výhod obrany, dovedným skrytím a eliminací slabin obrany, narušením přípravy protivníka k útoku a snížením jeho úderné síly, udržením celistvosti obrany, klamáním protivníka.
164. V závislosti na síle, složení a záměrech protivníka, situaci, úkolu a možnostech vlastních vojsk, charakteru terénu a cílech obranné operace se mohou síly AČR podílet na vedení nebo samostatně vést obrannou operaci formou manévrové obrany, poziční obrany nebo boje na zdrženou.
165. **Manévrová obrana** spočívá v dovedném uspořádání obranné sestavy a kombinace útočných a obranných činností a boje na zdrženou. Předpokládá (připouští) dílčí ztrátu území s cílem kombinací útočných a obranných činností způsobit útočnickovi co největší ztráty, vyčerpat jej, vnutit mu svůj způsob činnosti a uchovat si vlastní síly pro rozhodnou porážku protivníka v hloubce vlastní sestavy (bráněného území).
166. **Poziční obrana** je zaměřena na udržení stanoveného prostoru úpornou obrannou činností hlavních sil bránících se vojsk v obranných postaveních a aktivní činností malých mobilních záloh. V závislosti na úkolu, možnostech vojsk a terénu je její hlavní úsilí položeno blíže k přednímu okraji. Je závislá na

včasném zjištění hlavního úsilí protivníka a rychlém a dovedném soustředění sil a prostředků v prostorech nejvýhodnějších pro vedení obrany.

Oba druhy obrany je v závislosti na situaci vhodné a možné kombinovat. V takovém případě se statické prvky operační (bojové) sestavy využívají k zadržení, usměrnění, vysílení a zastavení protivníka a dynamické prvky k úderům, manévru do boku a týlu protivníka a k jeho ničení. Kombinace manévrové a pozíční obrany vyžaduje od velitelů přizpůsobit obranu dané situaci a možnostem bojové síly bez strnulého lpění na jednotlivých druzích.

167. **Boj na zdrženou** je formou obranného boje, ve kterém obránce, který je pod tlakem protivníka, získává čas za cenu ztráty prostoru. Cílem je zdržovat (zpomalovat) a vyčerpávat útočící síly protivníka, získávat čas a přitom udržet bojovou sílu vlastních vojsk na maximální úrovni. Boj na zdrženou nepřináší rozhodnutí na bojišti, při zachování pružnosti a volnosti jednání velitelů a za cenu vědomé ztráty určité části prostoru však vytváří podmínky k následné rozhodné činnosti.

Přechodové fáze mezi jednotlivými druhy bojové činnosti

168. V současné operační praxi lze použít řadu kombinací aktivit, které mohou vést k úspěchu operace. V současnosti je typické, že v jednom prostoru operace při plnění jednoho úkolu budou jednotky plnit současně bojové i nebojové úkoly a protivník se může objevit v nepředvídatelném okamžiku nebo může zásadně změnit své chování. To platí zejména v asymetrických operacích. Velitel bude často postaven do situace, kdy bude muset rozhodnout o přechodu z útoku do obrany nebo z obrany do protiútoku, pokud to vyžaduje či umožňuje situace na bojišti. V obou případech jeho rozhodnutí musí být přijato v souladu se záměrem nadřízeného. Ten musí být o této skutečnosti co nejdříve informován.

169. Velitel si musí být těchto skutečností při plánování operací vědom. Proto musí už při plánování operace zvažovat všechny varianty bojových i nebojových aktivit a umět organizovat přechod mezi nimi. V bojových operacích lze vyspecifikovat následující nejtypičtější formy přechodových fází mezi jednotlivými druhy bojové činnosti:¹¹ přesun na čaru dotyku; střetný boj; pronásledování; operace k navázání kontaktu; ústup; ústupový boj; odpoutání se; přeskupení sil v boji, ale i další.

Zvláštnosti asymetrických operací

170. Ozbrojený odpor polovojenských skupin nebo ozbrojených civilistů, působících proti pravidelným ozbrojeným silám nebo proti civilnímu obyvatelstvu formou teroristických akcí, představuje konflikt, jenž je svým cílem, obsahem i formou vedení asymetrický. Odpor polovojenských skupin může být nedílnou součástí a pokračováním vnitrostátního konfliktu, např. občanské války.

171. **Asymetrické operace** znamenají ozbrojený konflikt, při kterém proti pravidelným ozbrojeným silám působí protivník, jenž je nesrovnatelný z hlediska cílů, metod, prostředků vedení boje a výzbroje. Asymetričnost se projevuje v tom, že pravidelné ozbrojené síly vedou bojovou činnost podle pravidel vyjádřených doktrínami, kdežto protivník používá metody, které jsou často v rozporu s mezinárodním humanitárním právem i s obecně uznávanými etickými a mravními zásadami. Proti takovému protivníkovi se používají metody boje, které musí reagovat na zvláštnosti jeho netradičního působení.

---

¹¹ Tyto aktivity mohou být i dílčími, plánovanými fázemi jediné operace.

Pojem asymetrické operace se začal frekventovaně používat zejména po 11. září 2001 v souvislosti s nárůstem organizovaného terorismu a operací na jeho potlačení. Asymetrie byla vždy součástí vojenství a v historii známe jen málo příkladů typicky „symetrických“ operací. Většina válek začínala bojem armád, které byly v řadě aspektů nesrovnatelné. Boj organizovaného hnutí odporu ve formě partizánského boje je typickým příkladem asymetrických operací. V současnosti, s rozvojem technologií, prohlubováním civilizačních a kulturních rozdílů je asymetričnost daleko výraznější než v minulosti. Moderní armády demokratických zemí jsou zpravidla vyzbrojeny a organizovány pro porážení protivníka, jenž brání území (prostor operace). Asymetrický protivník má zpravidla jiné cíle a nepůsobí jen na pravidelné ozbrojené síly, které jsou s jeho bojovými schopnostmi nesrovnatelné.

Asymetrické operace jsou charakterizovány zapojením zejména menších guerillových jednotek, rebelů a teroristů, využívajících momentu překvapení. Typické pro tyto operace jsou skryté akce, zaměřené k vytvoření zmatku a chaosu, u teroristů navíc často i ke způsobení velkých ztrát civilnímu obyvatelstvu nebo působení na místech s vysokou společenskou nebo ekonomickou citlivostí.

172. Vedení asymetrických operací proti asymetrickému protivníkovi má řadu specifických rysů, při kterých se musí vzít v úvahu zejména následující skutečnosti:

- politické a vojenské řešení krize musí korespondovat s jasně vyjádřeným konečným stavem operace;
- musí být ujasněna a všeobecně akceptována legitimita operací;
- vojenská síla musí být použita přiměřeně a selektivně;
- při těchto operacích se zvyšuje význam politického řízení ozbrojených sil;
- civilní a vojenské zpravodajské informace musí tvořit jednotný integrovaný tok;
- je nutno brát zvýšený ohled na zájmy a potřeby civilního obyvatelstva;

- úspěch operace je podmíněn izolací sil ozbrojeného odporu (teroristických skupin) od okolí;
- součástí operace je ochrana neutrální nebo se státní správou sympatizující populace, obrana vlastních operačních základen;
- eliminace zpravodajské sítě sil odporu (teroristů) je jednou ze základních podmínek úspěchu operace;
- podmínkou konečného řešení je pouze fyzická nebo politická eliminace ozbrojeného odporu.

173. Klíčovými úkoly operací proti asymetrickému protivníkovi jsou: lokalizace (nalezení) protivníka; poutání bojovníků odporu (teroristů) a přímý boj s nimi; sběr zpravodajských informací; pozorování, monitorování a vyšetřování; zprostředkování; dozor; patrolování; ochrana konvojů; vyhledávání; ochranné a obranné operace vlastních vojsk i civilního obyvatelstva; ofenzivní operace (razie).

174. AČR se musí ve výzbroji, při vypracovávání zásad vedení bojové činnosti a výcviku připravovat na působení v asymetrických operacích. Od velitelů a štábů se očekává, že budou schopni reagovat na činnost protivníka, jenž je nečitelný a nepředvídatelný.

HLAVA 6
NEBOJOVÉ OPERACE

NEBOJOVÉ OPERACE

175. **Nebojové operace** jsou vojenské operace vedené ozbrojenými silami, které ale **plánovitě** nepoužívají k dosažení cílů operace vojenských prostředků, tzn. síly a zbraní. Součástí nebojových operací jsou i operace NATO k řešení krizí (Non-Article 5 Crises Response Operation – CRO) mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy. Zbraně se mohou použít k sebeobraně vojsk nebo v některých specifických fázích operace jako krajního prostředku. Nebojové operace se člení na mírové operace¹² a podpurné operace.
176. **Mírové operace** jsou operace, při nichž jsou nestranně používány diplomatické, civilní a vojenské prostředky, zpravidla podle zásad a principů Charty OSN, za účelem obnovení nebo udržení míru v krizové oblasti. Mohou zahrnovat opatření k předcházení konfliktům, vytváření míru, prosazování míru, udržování míru, budování míru a humanitární operace.
177. Mírové operace se vedou zpravidla na základě rozhodnutí Rady bezpečnosti (RB) OSN nebo na základě mechanismu konzultací, dohodnutého mezi NATO a EU. Jsou vedeny se souhlasem států, na jejichž území jsou prováděny, na základě rozhodnutí RB OSN nebo jiných mezinárodních orgánů po uzavření mírové dohody mezi účastnickými státy v krizové situaci. Posláním mírových operací je vytvořit bezpečné prostředí, ve kterém civilní organizace budou moci obnovit infrastrukturu potřebnou pro trvalý mír.

---

¹² V současné době se pro tento typ operací postupně zavádí pojem „stabilizační operace“. Z hlediska obsahu obou pojmů se jedná o synonyma.

Mírové operace neznamenají totéž co neválečné operace, tvoří jenom jejich část. Existuje několik kategorií neválečných operací: vojenská pomoc v případě pohromy, podpora (asistence) policii při protidrogové nebo protiteroristické kampani, vojenská poradenství nebo podpora spřátelených vlád. K nasazení ozbrojených sil obvykle dochází i v dobách míru, přičemž se nemusí jednat o operaci na podporu míru, ale o místní konflikty nebo i o konflikty vnitrostátní, mezistátní nebo vícenárodní, k nimž došlo bez formálního vyhlášení války.

178. **Podpůrné operace** jsou operace, v jejichž rámci je poskytována pomoc (zpravidla humanitární) obyvatelstvu a civilním orgánům a organizacím jako reakce na rozsáhlá nevojenská ohrožení civilního obyvatelstva, příp. i životního prostředí. Jsou reakcí na situace vyvolané katastrofami, případně jinými příčinami, kdy jsou ohroženy lidské životy, majetkové a kulturní hodnoty a kdy síly a prostředky odpovědných orgánů na jejich řešení nestačí. V této souvislosti jde také o **pátrací a záchranné operace**.
179. AČR se může podílet na nebojových operacích v rámci mnohonárodního uskupení v zahraničí nebo může být použita pro operace řízené vládou ČR na teritoriu ČR. Jedná se většinou o **asistenční operace** na podporu Policie ČR nebo o operace v rámci činnosti integrovaného záchranného systému ČR. V ojedinělých případech se může jednat o operace ČR v zahraničí, řízené vládou ČR. Principy těchto operací jsou samostatně popsány v hlavě 7 doktríny.
180. Ve všech druzích nebojových operací je třeba mít na paměti jejich humanitární charakter. Jejich společným a současně prvořadým cílem je především vytvořit podmínky pro ukončení napětí a normalizaci života obyvatel v konfliktu nebo živelní pohromou ohroženém prostoru a pomoci jim. Pokud by operace měly být spojeny s omezeným použitím síly, neměly by ohrožovat životy obyvatelstva. Dosažení stanovených cílů dlouhodobým použitím síly nemusí být nejlepším a pro budoucnost nejjistějším řešením.

Principy nebojových operací

181. V Hlavě 4 je uveden seznam principů, které se týkají všech vojenských operací. AJP-01 (B) uvádí v článku 2207 specifické principy pro CRO, z nichž jsou pro podmínky AČR důležité zejména následující:

- **Vytrvalost.** Dosažení cíle operace záleží zejména na vojenské složce operace a vyžaduje často dlouhé a trpělivé přesvědčování. Vždy je nutné mít na paměti konečný cíl a dlouhodobé sociální, ekonomické a politické souvislosti.
- **Jednota úsilí.** V průběhu operací je nutné usilovat o jednotu působení všech vojenských i civilních složek. Velitelé všech stupňů si musí být vědomi, že vojenské jednotky jsou nejorganizovanější složkou operace, a proto musí podnikat konkrétní kroky ke koordinaci činnosti s velkým počtem mezinárodních a nevládních organizací, působících v prostoru operací.
- **Důvěryhodnost.** Příslušníci AČR musí být spolehliví a budit důvěru nejen v rámci mnohonárodního uskupení a vůči jeho představitelům, ale zejména vůči civilnímu obyvatelstvu a mezinárodním a nevládním organizacím. To vyžaduje vysokou profesionalitu, organizovanost a přesnost při plnění úkolů.
- **Transparentnost.** Cíle operace a způsoby jejich dosažení musí být s využitím všech prostředků neustále veřejně deklarovány. Trvalá informovanost civilní veřejnosti, stran konfliktu, představitelů místní samosprávy, mezinárodních a nevládních organizací je podmínkou k zajištění důvěryhodnosti i dosažení samotného cíle operace.
- **Bezpečnost a ochrana.** Požadavek na ochranu vojsk a civilního obyvatelstva má v nebojových operacích mimořádný význam. Dosahuje se přísným dodržováním obecných zásad ochrany vojsk každým příslušníkem AČR, dodržováním ROE i schopností pružně reagovat na vzniklou situaci.
- **Pružnost.** Velitelé všech stupňů musí být schopni pružně se rozhodovat podle vývoje operačního prostředí tak, aby bylo zajištěno splnění konečného cíle operace. To se zajišťuje nejen možnostmi komunikačního a informačního systému, ale i správnou delegací pravomocí, bojovými schopnostmi jednotky a relativní logistickou nezávislostí.

- **Nestrannost.** Příslušníci AČR, účastníci se nebojové operace, zejména mírové operace, musí trvale deklarovat svou neutralitu a nestrannost ke všem zúčastněným stranám konfliktu. Dosahuje se to transparentností a důvěryhodností svého chování. Vyžaduje to vysokou úroveň profesionality a vysokou morální i psychickou odolnost.

Bez nestrannosti nejsou vyhlídky na uchování důvěry a spolupráce bojujících stran. Pro mírové síly nestačí pouze jednat nestranně, musí být za nestranné pokládány stranami zapojenými do konfliktu. V průběhu většiny mírových operací bude neustále tato nestrannost zpochybňována a ohrožována. Čím složitější bude situace, tím složitější bude pro mírové síly si uchovat nestrannost a důvěru všech stran. Náznak ztráty nebo skutečná ztráta nestrannosti může mít vážné následky. V nejlepším případě může způsobit snížení důvěry, v nejhorším případě může vést k eskalaci a přerůst v operaci k prosazování míru. To může vést k všeobecnému a neomezenému použití sil a těžkým civilním a vojenským ztrátám nebo ke ztroskotání mise. V průběhu operace k prosazování míru není vždy možné si uchovat nestrannost; nestrannost obdobně jako shoda stran však není ústřední princip, který by vedl k úspěchu. Nicméně přechod do mírového stavu bude snadněji dosažitelný, když mírové síly vytvoří předpoklady pro nestranný způsob vedení operace a opatření k dosažení shody stran zapojených do konfliktu.

- **Použití síly.** Potenciál vojsk k použití síly je jedním z rozhodujících aspektů k dosažení cíle operace. Příslušníci AČR se musí projevovat rozhodně a deklarovat své odhodlání prosadit plnění svých úkolů za všech okolností, každé případné použití síly však musí být v souladu s ROE.
- **Vzájemný respekt.** Vojska působící v prostoru operace se musí chovat v souladu s mezinárodním právem a ROE a zároveň respektovat místní kulturní, náboženské a etnické zvláštnosti, pravidla a zákony hostitelské země. Příslušníci AČR přitom musí projevovat vysokou disciplinovanost a chovat se tak, aby si získali respekt u stran ozbrojeného konfliktu, místního obyvatelstva a samosprávy.

- **Souhlas.** Úspěch mírových operací závisí na souhlasu zainteresovaných stran. To neplatí v případě operací na prosazování míru. Proto rozdíl mezi operacemi na udržování míru a operacemi na prosazování míru není v úrovni síly, ale v existenci jisté úrovně souhlasu znesvářených stran s provedením mírového úkolu.
- **Volnost pohybu.** Dostatečná míra volnosti pohybu je zejména pro mírové operace nezbytná. Ozbrojené síly, které se nemohou pohybovat v místě operací, nejsou schopny úspěšně plnit své úkoly. Právo na svobodný pohyb musí být chráněno a v nezbytném případě vynuceno.
- **Minimum sil.** Úspěch mírové operace závisí na shodě zainteresovaných stran. K uchování této shody je nutno používat síly jen v nejmenší nezbytné míře. Tento požadavek omezuje místo, čas a velikost nasazených mírových sil. Dílčí taktický úspěch by mohl v konečném důsledku vést k nezdaru operace. Princip minima nezbytné síly nemůže být vykládán jako nepoužití síly. Vyžaduje-li to situace, velitel musí přijmout rozhodnutí o použití síly.

Mírové operace

182. Pro politické řešení cíle v mírových operacích jsou určující diplomatická opatření, která zpravidla předchází vojenským operacím. Diplomacický proces je rozdělen na preventivní diplomacii (v době, kdy konflikt ještě nevypukl) a na proces tvorby míru (v době, kdy konflikt už propukl a probíhá). Tento proces může být podpořen následujícími vojenskými operacemi.
183. **Operace k předcházení konfliktům** jsou operace, využívající vzájemně se doplňujících diplomatických, civilních a v případě nutnosti také vojenských prostředků pro sledování a odhalování příčin konfliktu a pro přijetí včasných opatření k předejití vzniku, stupňování nebo obnovení nepřátelství. Cílem vojenské operace je přispět k politickému urovnání sporu a zabránit tak vzniku ozbrojeného konfliktu. Vojenské aktivity mohou mít různé zaměření v souladu s politickými požadavky:

- varování zainteresovaných stran potenciálního konfliktu;
- pozorování vývoje bezpečnostní situace;
- zajištění výcviku a reformy bezpečnostního systému země potenciálního konfliktu;
- preventivní rozvinutí sil v prostoru potenciálního konfliktu.

184. **Operace na vytváření míru** (peace-making) jsou operace, vedené po vzniku konfliktu s cílem dosáhnout příměří nebo mírového urovnání, k čemuž je využíváno především diplomatických aktivit, které mohou být v případě nutnosti podpořeny přímým nebo nepřímým použitím vojenských prostředků. Mohou obsahovat poskytnutí uznávaných organizací, zprostředkování usmiřování, diplomatický nátlak, izolace, sankce, embargo nebo jiné činnosti, schválené řídicími mezinárodními politickými organizacemi.

Vytváření míru se uskutečňuje především diplomatickými prostředky. Ovšem vojenská pomoc v rámci vytváření míru je rovněž možná, a to buď nepřímo (štábní podpora nebo plánování) nebo ve formě přímého nasazení vojenských prostředků.

Sankce a embargo vyhlášené Radou bezpečnosti OSN mohou napomoci k prevenci konfliktu, ale mohou být použity i v jeho dalších fázích v případě, že se vzniku konfliktu nepodaří zabránit. Vojenské síly vzhledem ke své organizovanosti i bojovému potenciálu mohou prosadit a dohlížet na dodržování sankcí a embarga. Dosahuje se toho pozorováním a hlídkováním všemi prostředky jak ze země a vzduchu, tak s využitím námořních a říčních prostředků.

185. **Operace na udržování míru** (peace-keeping) jsou operace, které následují po uzavření dohody nebo po zastavení palby, čímž bylo vytvořeno příznivé prostředí s vysokou mírou shody a porozumění a s nízkou mírou hrozby narušení tohoto stavu. Použití síly příslušníky mírových jednotek se zpravidla omezuje na vlastní obranu.

Operace na udržování míru jsou všeobecně prováděny v souladu s principy VI. kapitoly Charty OSN pro sledování a usnadnění uskutečnění mírových dohod. Ztráta souhlasu a neplnění závazků některou stranou mohou omezit volnost jednání mírových sil a dokonce ohrozit pokračování mise. Požadavek na zachování nestrannosti omezuje použití síly příslušníky mírových jednotek. Udržování a prosazování souhlasu je hlavním smyslem udržení míru.

186. **Operace na prosazování míru** (peace-enforcement) jsou operace, vedené s cílem dosáhnout zastavení palby nebo dodržování mírové dohody v případech, kdy míra souladu a porozumění zúčastněných stran je nejistá a hrozba nedodržení je značná. Příslušníci mírových sil musí být schopni použít přiměřené donucovací síly a prostředky a musí nestranně prosazovat zastavení palby nebo ustanovení mírové dohody.

Operace na prosazování míru jsou obvykle prováděny v souladu s principy VII. kapitoly Charty OSN. Mají donucovací charakter s cílem zajistit dodržování mírových dohod a jsou prováděny, pokud nedošlo k souhlasu všech stran zúčastněných v konfliktu nebo v případech, kdy by souhlas mohl být nejistý. Jsou určeny k udržení nebo znovunastolení míru, případně k prosazení podmínek stanovených v mandátu.

Při provádění těchto operací musí existovat velmi úzké spojení mezi vojenskými a politickými cíli. Je velice důležité si uvědomit, že cílem prosazování míru není porazit nebo zničit protivníka, ale spíše přimět, donutit a přesvědčit strany, aby se přizpůsobily průběhu jednotlivých aktivit. Sestavení vojenských sil s adekvátními donucovacími bojovými možnostmi je důležité pro každé rozhodnutí k rozvinutí sil Aliance v mírové operaci.

187. **Operace na budování míru** (post conflict peace-building) jsou mírové operace, následující po vyřešení základních příčin konfliktu pro dlouhodobé zabezpečení potřeb obyvatelstva a pro vytvoření mírového prostředí ve společnosti. Operace využívá vzájemně se doplňující diplomatické, civilní a v případě nutnosti vojenské

prostředky. Tato mírová operace vyžaduje náročné a dlouhodobé úsilí a může probíhat souběžně s jinými typy mírových operací.

Budování míru obsahuje činnosti ve prospěch politických, ekonomických, sociálních a vojenských opatření s cílem prosadit politické urovnání konfliktu. Jde o mechanismy pro rozpoznání a podporu struktur, které směřují k upevnění míru, posílení důvěryhodnosti, blahobytu a ekonomické obnovy. Často se stává, že jakmile je konflikt ukončen, pozornost mezinárodního společenství se přesouvá jinam, potom fáze operace budování míru nemá dostatek zdrojů a operace je ve slepé uličce. Budování míru proto vyžaduje závazek humanitárních a tvůrčích zdrojů k dlouhodobému politickému procesu.

188. **Humanitární operace** jsou mírové operace, speciálně zaměřené na zmírnění lidského utrpení tam, kde místní odpovědní civilní představitelé nejsou schopni nebo nechtějí odpovídajícím způsobem zabezpečit obyvatelstvo. Mohou předcházet, probíhat současně nebo doplňovat činnost specializovaných civilních humanitárních organizací.

Humanitární operace mohou být organizovány za účasti vojenských sil samostatně nebo v rámci mírových operací. Zpravidla budou organizovány v rámci OSN nebo v systému krizového řízení NATO. V některých případech se vojenská pomoc silami AČR může do ohrožené oblasti poskytnout na základě bilaterální dohody mezi vládou ČR a vládou země vyžadující pomoc.

189. **Udržení souhlasu.** Vojenští představitelé mírových sil musí zabezpečit u všech stupňů velení vzájemnou informovanost o vývoji dosaženého souhlasu mezi zneprátenými stranami nebo mezi stranami konfliktu a mírovými silami.

Například, jestliže uzavřel velitel operační úrovně dohodu s vůdcem strany o konkrétním průběhu akce, pak by měl udělat všechno co je v jeho silách pro to, aby zajistil, že dohoda je rozšířena těm členům strany, kteří jsou představeni jeho taktickým velitelům v prostoru. Podobně, jedním z nejužitečnějších produktů udržování míru, který může taktický velitel předat svým nadřízeným, jsou dohody uzavřené s místními vůdci stran. Existují rozmanité způsoby, jakými může dojít ke ztrátě souhlasu. Patří sem nadřování, použití nadměrné síly, použití nelegálních metod nebo činnost mimo vymezený mandát, nepřesvědčivé akce, nedostatečný respekt k místním stranám a nedostatek vzájemného porozumění.

190. **Použití síly.** Nevhodné použití síly v mírové operaci obnáší riziko narušení rovnováhy operace na udržování míru. Výsledkem může být nekontrolovaný a násilný přechod do operace na prosazování míru. Rozhodnutí o použití síly bude nejobtížnějším rozhodnutím velitele. Je mnoho alternativ použití vojenské síly: odstrašování, hrozby, vyjednávání a zprostředkování, kontrolní opatření, odměny a tresty, ochrana, varování a použití síly policií. Poslední možností je stažení vojsk. Operace CIMIC na podporu přestavby mohou být použity k odměně zainteresovaných stran. Alternativou jsou rovněž psychologické operace a hrozba publicity.
191. **Monitorování (pozorování).** Pozorovatelé sehrávají důležitou roli ve stabilizaci bojiště a v ustavování opatření k budování důvěry. Vojáci a civilisté, kteří jsou vysláni do prostoru jako příslušníci pozorovatelských a monitorovacích misí, budou neozbrojeni a pro vlastní ochranu se budou ve velké míře spoléhat na svůj status nestrannosti. Vojáci mohou být nasazeni jednotlivě nebo v malých mnohonárodních skupinách k monitorování (pozorování), kontrole a předávání hlášení. Cílem těchto opatření je získat včasné a přesné informace. Specifické úkoly

mohou zahrnovat včasnou výstrahu k prevenci vzniku konfliktu nebo jeho eskalace a pozorování stahování vojsk z určité oblasti. Pozorovatelé by neměli být nasazováni k činnostem, které by mohly porušovat dohody nebo mezinárodní právo. To by mohlo ohrozit jejich status.

192. **Zprostředkování** spočívá v umístění mírových sil mezi dvě strany po ukončení konfliktu. Cílem zprostředkování je dosáhnout stabilní situaci ve snaze vytvořit podmínky pro trvalý mír. Síly nasazené mezi strany konfliktu musí mít schopnost odrazovat od použití síly a povzbuzovat k rozhovorům. Vojska musí být vyzbrojena pro úkoly, které předpokládají možnost použití bojové síly. Mírové síly v této situaci mohou být podporovány zálohami vyzbrojenými těžkou technikou, nepřímou palbou a leteckou podporou.

193. **Stabilizační opatření** přispívají ke snížení napětí v prostoru. Existují různé formy stabilizačních opatření:

- budování komunikačních mechanismů mezi všemi stranami;
- zřizování demilitarizovaných nárazníkových zón;
- zónová omezení rozmístění zbraní a živé síly;
- vzájemné a vyvážené snížení vojenského personálu a výzbroje;
- předběžné hlášení vojenských aktivit a cvičení;
- společné inspekce sporných území a zařízení;
- výměna styčných týmů.

194. **Demobilizace** zahrnuje činnosti mírových sil k obnově a udržení přiměřeného míru a bezpečnosti v prostoru operací. Demobilizace zahrnuje pět stadií:

- vyjednání a podepsání příhodné mírové dohody;
- ustavení a řízení příměří;
- stažení a shromáždění bojovníků;
- odzbrojení bojovníků;
- rozpuštění ozbrojených jednotek a pokud je to možné, repatriace příslušníků válčících stran (zajatců).

195. **Vojenskou pomocí** se nazývají všechny formy pomoci mírovými silami civilnímu nebo vojenskému orgánu státní správy nebo místní samosprávy na základě mandátu. V případě, že v prostoru operace se nenachází žádný civilní orgán, vojenská pomoc může obsahovat i přímou pomoc civilním obcím. Pokrývá širokou paletu možných úkolů a může přerůst nebo následovat po úspěšné demobilizační operaci. V poskytování vojenské pomoci mírové síly podporují vládu ve shodě s podmínkami mírové dohody nebo mandátu.

Podpůrné operace

196. **Podpůrné operace** jsou nebojové operace, v jejichž rámci bude poskytována humanitární pomoc civilním orgánům, organizacím a obyvatelstvu v reakci na rozsáhlá nevojenská ohrožení v případech, kdy síly a prostředky odpovědných orgánů na jejich řešení nestačí.

197. Podpůrné operace se organizují obdobně jako humanitární operace, a to za účasti vojenských sil samostatně nebo v rámci mírových operací. Zpravidla budou organizovány v rámci OSN nebo v systému krizového řízení NATO i EU. V některých případech se vojenská pomoc silami AČR může do ohrožené oblasti poskytnout na základě bilaterální dohody mezi vládou ČR a vládou země vyžadující pomoc.

Ve většině situací, při kterých je poskytována humanitární pomoc, je pravděpodobné, že do ní bude zainteresováno široké spektrum civilních mezinárodních organizací a dalších vládních, nevládních organizací, soukromých agentur a dobrovolníků. Protože obecná odpovědnost za poskytování humanitární pomoci spočívá na těchto organizacích, musí s nimi velitelé vojsk poskytujících vojenskou pomoc udržovat co nejužší součinnost. Přitom je nutné dbát na kredit a reálné činnosti těchto organizací (některé se mohou zabývat i nelegálními činnostmi), aby nedošlo k poškození právního základu kontingentu.

198. Vojenská pomoc se při podpůrných a záchranných operacích zpravidla poskytuje v následujících kategoriích:

- ochrana zdraví a záchrana životů skupin civilního obyvatelstva nebo jedinců (při živelných katastrofách nebo ekologických haváriích);
- ochrana dodávek zboží a humanitárních pracovníků (proti válčícím stranám a zločineckým žvlům);
- administrativní úkoly včetně koordinace humanitárních organizací a distribuce dodávek;
- podpora civilních humanitárních organizací (transport, distribuce potravin a vody, zdravotnická pomoc, ženiní podpora při budování a údržbě komunikací, mostů a další infrastruktury).

199. Úzká spolupráce s civilními orgány má rovněž za cíl zajistit, že vojenská pomoc bude poskytnuta jen na nezbytně nutnou dobu na nejakutnější úkony. Tím bude zabezpečeno, že nedojde k vytvoření závislosti místního obyvatelstva na této pomoci a k neúměrnému prodlužování operace.

200. **Pátrací a záchranné operace** se organizují s využitím sil a prostředků letectva, pozemních sil, námořnictva, specializovaných záchranných týmů a příslušných prostředků. V době míru představuje pátrání a záchrana postupy, opatření a prostředky, které zůstávají v národní odpovědnosti. V době konfliktu nebo pro specifické operace mohou být využívány existující pátrací a záchranné organizace.

201. **Evakuace civilních osob (nekombatantů)** (Non-Combatant Evacuation Operation – NEO) jsou operace prováděné v době ozbrojeného konfliktu za účelem přemístění nekombatantů (civilního obyvatelstva – tzn. osob, které se nezapojují do bojové činnosti) ohrožených v prostoru bojové činnosti na bezpečné místo. Nekombatantem se zde rozumí civilní personál ozbrojených sil, který ve smyslu mezinárodního humanitárního práva nemá status kombatanta (bojovníka, příslušníka organizovaných a označených ozbrojených sil), a nebojující civilní osoba, která splňuje podmínky mezinárodního humanitárního práva pro ochranu civilních osob za války.

NEO je diplomatická iniciativa s účastí vojenských sil v podpůrné roli. Jednotka určená pro NEO by měla mít schopnost zajistit bezpečnost, příjem a kontrolu, přesun a nezbytnou zdravotní pomoc civilnímu obyvatelstvu a nezbrojenému vojenskému personálu, který se má evakuovat.

202. **Odsunové operace** jsou operace, zpravidla vedené pod záštitou OSN, při kterých vojenské síly kryjí nebo pomáhají při odsunu ohroženého civilního obyvatelstva z krizové oblasti. Síly určené pro odsunovou operaci by měly mít schopnosti podobné těm, které se vyžadují na silách podporujících operace NEO. Odsunová operace se může provádět v nestabilním nebo nepřátelském prostředí.
203. **Vojenská pomoc civilním orgánům** je operace, která zahrnuje takové vojenské aktivity, které jsou obvykle poskytovány civilními organizacemi, ale nouzová situace to neumožňuje. Forma i rozsah mohou být podobné jako v případě mírových operací.

HLAVA 7
OPERACE NA ÚZEMÍ ČR

OPERACE NA ÚZEMÍ ČR

Obrana vzdušného prostoru ČR

204. **Obrana vzdušného prostoru ČR** v době míru, za krize a za války je jedním z důležitých úkolů vzdušných sil AČR. Od roku 1999 je tento úkol plněn v rámci integrovaného rozšířeného systému protivzdušné obrany NATO (NATINEADS).
205. Obrana vzdušného prostoru ČR je aplikací protivzdušných obranných operací NATO v podmínkách ČR a AČR a řídí se proto stejnými principy. Má výlučně obranný charakter a směřuje k odražení napadení teritoria ČR vzdušnými prostředky protivníka. Tento úkol má i preventivní funkci, neboť demonstruje odhodlání AČR nekompromisně působit proti vzniku a případné eskalaci ozbrojeného konfliktu.
206. Síly a prostředky vzdušných sil AČR, vyčleněné do systému NATINEADS, plní úkoly primárně nad územím ČR, přičemž na základě Směrnice vojenského výboru NATO MC 54/1 mohou plnit úkoly v rámci operačního dosahu i nad územím sousedních států.
207. Vzdušné síly při obraně vzdušného prostoru ČR:
- v době míru plní úkoly ozbrojeného dozoru nad územím ČR (Air Policing), poskytují navigační pomoc a pomoc při přistání letadlům v nouzi a též zajišťují obranu před nevojenským vzdušným ohrožením (tzv. koncept RENEGADE)¹³;
  - v době krize a za války brání vzdušný prostor ČR s cílem od-

---

¹³ Nevojenské vzdušné ohrožení představují civilní letadla zneužitá jako nástroj teroristického útoku.

rážet údery vzdušného protivníka na bráněné objekty, objekty důležité pro obranu státu a vlastní nebo spojenecká vojska, vést vzdušný průzkum, omezit průlet nepřátelských vzdušných prostředků přes území ČR na území spojeneckých států a vést boj s průzkumnými prostředky protivníka ve vzduchu.

208. K posílení systému NATINEADS se v případě potřeby zřizuje národní posilový systém protivzdušné obrany. Ten je v podřízenosti SOC MO. Jeho použití je však řízeno prostřednictvím orgánů NATO¹⁴, aby nedocházelo ke konfliktům s rozkazem velitele vzdušných sil NATO pro řízení činností ve vzdušném prostoru a k ohrožení vlastních nebo spojeneckých vzdušných prostředků. Národní orgány taktéž zajišťují doplňování ztrát a všestranné zabezpečení vzdušných sil vyčleněných pro NATO.

Střežení objektů důležitých pro obranu státu

209. Objekty důležité pro obranu státu (dále jen ODOS) jsou objekty, jejichž zničením nebo poškozením, ohrožením osob v nich působících nebo zcizením, poškozením či zničením movitého majetku, který je v nich dočasně nebo trvale uložen, by výrazným způsobem mohla být ohrožena bezpečnost ČR nebo akceschopnost jejich ozbrojených sil. ODOS jsou z hlediska zabezpečení jejich střežení součástí OS ČR rozděleny do dvou základních skupin.

- první skupinu ODOS tvoří pozemky a stavby umístěné ve vojenských újezdech a jejich příslušenství, které mají z politického, vojenského nebo hospodářského hlediska význam pro zajišťování obrany státu, a dále stavby a pozemky, k nimž výkon vlastnického práva nebo jiných majtkových práv vykonává Ministerstvo obrany nebo právnická osoba jím zřízená či založená (dále jen vojenské objekty).
- druhou skupinu ODOS tvoří vládou určené pozemky, stavby a další objekty, které mají za stavu ohrožení státu nebo za válečného stavu mohou mít strategický význam, včetně stanovených úseků státních hranic, a dále stavby a pozemky určené k ochraně obyvatel (dále jen nevojenské objekty).

---

¹⁴ Těmito orgány řízení a koordinace použití vzdušných sil jsou Společné operační středisko vzdušných sil (CAOC – Combined Air Operations Centre) a Středisko řízení a hlášení (CRC – Control and Reporting Centre).

210. Střežení vojenských objektů bude v rámci vojenských operací na území ČR prováděno formou střežení těchto objektů příslušníky OS ČR. Důraz je nutno položit na vojenské objekty, v nichž jsou uloženy zbraně, munice, jejich zneužitelné komponenty a předměty představující utajované skutečnosti. Střežení těchto vojenských objektů je zabezpečováno v rámci standardní péče vojenských útvarů a zařízení, které je spravují nebo využívají.
211. Při hrozbě vzniku nebo po vzniku krizové situace, spojené s ohrožením vnější nebo vnitřní bezpečnosti ČR, se intenzita standardně zabezpečovaného střežení bude zvyšovat a množství střežených vojenských objektů rozšiřovat. Střežení takového rozsahu bude překračovat možnosti příslušných vojenských útvarů a zařízení a bude zabezpečováno Vojenskou policií a dalšími vyčleněnými nebo vytvořenými vojenskými jednotkami.
212. **Nevojenské objekty** budou zabezpečovány a střeženy OS ČR pouze na základě rozhodnutí vlády a zpravidla při hrozbě vzniku nebo po vzniku krizové situace, spojené s ohrožením vnější nebo vnitřní bezpečnosti ČR. Důraz bude kladen na střežení objektů, ve kterých je akumulován ničivý potenciál v takovém množství, že jeho případné uvolnění ohrozí životy a zdraví velkého množství obyvatelstva (jaderné elektrárny, přehrady, chemické provozy apod.).
213. Střežení nevojenských objektů bude zabezpečováno účelově vytvářenými uskupeními OS ČR. Při vyhlášení nouzového stavu budou ke střežení použity i aktivní zálohy AČR. Po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu budou ke střežení využity především jednotky mobilizačně vytvářené u krajských vojenských velitelství (KVV).

Asistenční operace na podporu Policie ČR

214. Asistenční operace na podporu Policie ČR (PČR) jsou vedeny při zajišťování ochrany státních hranic nebo při plnění úkolů služby pořádkové policie nebo ochranné služby při nedostatku sil a prostředků PČR. Použití ozbrojených sil ČR při těchto typech asistenčních operací vychází z požadavků odpovědných ústředních a územních orgánů krizového řízení. Ke splnění těchto požadavků vytváří OS ČR účelová úkolová uskupení.

215. Složení, velikost a vybavení účelových úkolových uskupení budou vždy přizpůsobeny charakteru, rozsahu a době plnění úkolů. Účelové úkolové uskupení je přiděleno podle principů OPCON operačním velitelem AČR na základě požadavku Ministerstva vnitra ČR (MV ČR) k plnění úkolů v jednotlivých krajích. Po dobu plnění úkolů na území kraje účelové úkolové uskupení podléhá veliteli účelového úkolového uskupení nebo veliteli vyčleněných sil a prostředků a je nasazováno podle požadavků krajského ředitele PČR.
216. Síly a prostředky ostatních součástí OS ČR na teritoriu mohou být k plnění úkolů Policie ČR využity, pokud nebudou vázány přípravou k plnění nebo plněním svých hlavních úkolů. Použití těchto sil a prostředků bude vždy krátkodobé.

Operace v rámci integrovaného záchranného systému ČR

217. Integrovaný záchranný systém ČR (IZS) je tvořen základními a ostatními složkami. Základními složkami IZS jsou Hasičský záchranný sbor ČR (dále jen HZS ČR), jednotky požární ochrany, zařazené do plošného pokrytí kraje jednotkami požární ochrany, zdravotnická záchranná služba a PČR. Ostatními složkami IZS jsou mj. také vyčleněné síly a prostředky OS ČR, zejména síly a prostředky vojenských záchranných útvarů.

218. Asistenční operace na podporu IZS jsou OS ČR vedeny¹⁵:

- k záchranným pracím při pohromách nebo při jiných závažných situacích, ohrožujících životy, zdraví, značné majetkové hodnoty nebo životní prostředí, pokud správní úřady, orgány územní samosprávy a základní složky IZS nemohou zajistit záchranné práce vlastními silami;
- k odstranění jiného hrozícího nebezpečí za použití vojenské techniky, pokud správní úřady, orgány územní samosprávy, právnické osoby a složky IZS nedisponují potřebnou technikou;
- k leteckému monitorování pohromy nebo radiační a chemické situace na určeném území;
- k zabezpečení přepravy humanitární a zdravotnické pomoci;
- k zabezpečení leteckého zdravotnického odsunu, pokud hrozí nebezpečí z prodlení a nestačí síly a prostředky letecké záchranné služby;
- k zabezpečení letecké služby pátrání a záchran.

219. Použití OS ČR při těchto operacích vychází z jejich místa a určení v rámci poplachových plánů IZS nebo požadavků odpovědných ústředních a územních orgánů krizového řízení. Ke splnění těchto požadavků vytváří OS ČR účelová úkolová uskupení.

---

¹⁵ Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému

220. Jádrem těchto účelových úkolových uskupení tvoří příslušníci a technika záchranných, ženijních, protichemických, vrtulníkových, logistických a zdravotnických útvarů a zařízení. K navýšení počtů při operacích v míru může dojít na základě rozhodnutí vlády zařazením osob a využitelné speciální techniky s obsluhou od mechanizovaných, dělostřeleckých, protiletadlových, průzkumných apod. bojových útvarů nebo od vojenských zařízení a škol.
221. Účelové úkolové uskupení je přiděleno podle principů operačního řízení (OPCON) ZNGŠ–OV – ředitelem SOC MO na základě požadavku MV k plnění úkolů v jednotlivých krajích. Po dobu plnění úkolů na území kraje podléhá úkolové uskupení veliteli územně příslušného KVV.
222. Při vyhlášení nouzového stavu mohou být k plnění úkolů ve prospěch IZS použity aktivní zálohy, zejména v záchranných a ženijních útvarech, popř. pěších rotách KVV.
223. Po vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu mohou být k plnění úkolů ve prospěch IZS použity výhradně záchranné útvary ČR.
224. Síly a prostředky ostatních součástí OS ČR na teritoriu budou použity v obdobném rozsahu a způsobem jako u asistenčních operací k plnění úkolů Policie ČR.

HLAVA 8

**NÁRODNÍ ÚKOLY AČR PŘI PŘÍPRAVĚ
A VEDENÍ OPERACÍ**

NÁRODNÍ ÚKOLY AČR PŘI PŘÍPRAVĚ A VEDENÍ OPERACÍ

Příprava ozbrojených sil

225. Příprava ozbrojených sil je tvořena komplexem opatření, jejichž cílem je dosažení požadovaných schopností ozbrojených sil. Má tři základní, zpravidla neoddělitelné složky: výcvik, vzdělávání a výchovu.
226. **Schopnosti OS ČR** vyjadřují jejich kvalitu a operační použitelnost. Výstavba a příprava OS ČR je systémově usměrňována k dosažení politicko-vojenských ambic ČR a je řízena tak, aby zabezpečovala plánovitě a postupně dosažení požadované úrovně operačních schopností OS ČR.
227. **Operační schopnosti** představují to, co jednotlivé složky OS ČR i ozbrojené síly jako celek mají umět, znát a být schopny realizovat v přípravě k nasazení a v rámci reálně uskutečňované operace. Jednotlivé operační schopnosti se navzájem doplňují, jsou propojeny a na sobě závislé. Nezbytné operační schopnosti pro splnění poslání a úkolů silami NATO vyjadřují **klíčové operační schopnosti**, mezi něž patří: včasná dostupnost sil; efektivní zpravodajská činnost; rozmístitelnost a mobilita; účinné nasazení; efektivní systém velení, řízení a spojení (C3); logistická udržitelnost; odolnost a ochrana sil.
228. Síly AČR musí být vyzbrojeny, vybaveny, vycvičeny a zabezpečovány tak, aby dosahovaly požadované operační schopnosti. Dosahuje se toho zejména:
- realizací požadavků Ministerské směrnice NATO (Ministerial Guidance) a Cílů výstavby sil (Force Goals) při výstavbě AČR;

- zaváděním přijatých standardizačních dohod NATO v technologické oblasti rozvoje AČR i v oblasti operační standardizace AČR;
- rozpracováním doktrín a dalších operačních standardů NATO do doktrinální soustavy AČR a jejich osvojením veliteli a příslušníky štábů všech úrovní velení a řízení AČR;
- dosažením co nejvyšší úrovně vycvičenosti všech příslušníků a sladěním činnosti všech organických celků (složek) AČR v podmínkách blízkých podmínkám skutečné vojenské operace.

229. Příprava velitelů, štábů a vojsk je nepřetržitým procesem uchovávaní a zdokonalování schopností a dovedností vojáků, štábů a sil, který vede ke zdokonalování schopností zapojit se do přípravy a provedení vojenských operací. Součástí této přípravy jsou různé formy vzdělávání (jako rozšiřování vědomostí formálním a neformálním studiem), výcvik jednotlivce, výcvik jednotky a také různé formy cvičení organických celků všech úrovní velení a řízení AČR. Mírová příprava velitelů a štábů musí zajistit zvládnutí obecných zásad vedení bojových a nebojových činností včetně jejich zabezpečení a osvojení si standardních i nestandardních postupů při řešení různorodých situací v průběhu přípravy a vedení všech druhů možných operací AČR. Výchovný aspekt tohoto procesu spočívá v utváření žádoucích povahových vlastností příslušníků AČR, jako je houževnatost, čestnost, přesnost, síla vůle, odvaha, sebekázeň, aktivita a další.

230. **Výcvik jednotlivce** je základní formou dosažení požadovaných bojových schopností vojáků, jednotek a dalších organizačních celků AČR. Jeho obsah musí respektovat zásady a požadavky doktrín a předpisů doktrinální soustavy AČR, které vymezují základní způsoby plnění úkolů složkami AČR v případě jejich nasazení ve vojenských operacích.

231. **Individuální příprava** je forma vzdělávání a přípravy jednotlivce s cílem získat vědomosti a dovednosti, potřebné pro plnění úkolů ve vojenských operacích. U velitelů a instruktorů se jedná navíc i o potřebu získat vědomosti a dovednosti nezbytné k plnění jejich vedoucích funkcí

v procesu výcviku podřízených. Individuální výcvik (příprava) je organizován:

- v průběhu základního, odborného a speciálního výcviku;
- na Univerzitě obrany a ve Vojenské akademii (resortní škole MO);
- v průběhu výcviku u útvarů formou zdokonalovacího výcviku nebo metodou samostatného studia (osobní přípravy);
- v zahraničních vojenských školách a kurzech.

232. **Společná příprava** představuje sladění a zdokonalení znalostí a dovedností jednotlivců, získaných individuálním výcvikem, následnými společně prováděnými činnostmi v organických celcích všech typů a na všech organizačních úrovních složek OS ČR. Vyvrcholením kolektivního výcviku je cvičení, jehož cílem je maximálně přiblížit výcvik (činnost vojsk) možné operační praxi a dosáhnout maximální možné úrovně bojových schopností jednotlivých organických celků (sil a prostředků) AČR při dané úrovni výzbroje a dalšího vybavení a zabezpečení. Mezi základní druhy cvičení patří:

- polní cvičení s vojsky;
- velitelsko-štábní cvičení;
- cvičení na simulátorech.

Zároveň je možné a účelné je vzájemně kombinovat. Cvičení mohou být prováděna na mapách, v terénu nebo s využitím výpočetní techniky a informačních technologií.

233. Cvičení lze členit podle různých kritérií, například:

- podle druhů sil a vojsk (cvičení pozemních sil, cvičení vzdušných sil, cvičení speciálních sil, odborně-taktická cvičení, společná cvičení více druhů sil);
- podle státní příslušnosti účastníků (národní cvičení AČR, mnohonárodní mezinárodní cvičení, mezinárodní cvičení na bilaterální úrovni);

- podle stupně velení (taktická cvičení, operační cvičení a strategická cvičení, na nichž se řeší úkoly k zajištění bezpečnosti, státní suverenity a územní celistvosti ČR nebo zemí NATO).

234. Obsahem cvičení je zpravidla procvičování a prověřování připravenosti velitelů a sladění štábů s důrazem na zvládnutí procesu plánování a řízení činnosti podřízených v průběhu operací. Obsahem hlavní části cvičení je plnění úkolů vedení boje a řízení operací v situacích a podmínkách maximálně blízkých podmínkám boje.

235. Požadavky a cíle výcviku:

- výcvik je nutno považovat za jeden ze základních prostředků k dosažení požadované úrovně operačních schopností sil a vojsk;
- výcvik musí směřovat k přípravě na vedení boje a operací;
- výcvik musí zahrnovat i ostatní prvky, podílející se na systému bezpečnosti ČR;
- výcvik musí být zaměřen na plnění nejsložitějších úkolů v nejsložitějších podmínkách s cílem připravit jednotlivce i jednotky na plnění jednodušších, byť specifických úkolů;
- výcvik kromě výcvikové složky musí zahrnovat i složku testování, analýz a zevšeobecnování;
- v průběhu výcviku, zejména cvičení, se musí veřejně demonstrovat úroveň operačních schopností sil a prostředků AČR;
- výcvik musí být soustavný, postupovat od jednoduššího ke složitějšímu, od obecného ke konkrétnímu a vždy musí být maximálně komplexní a odehrávat se v prostředí, které co nejvíc přibližuje reálnou situaci;
- výcvik zpravidla řídí velitel nebo funkcionář, jenž bude i ve skutečnosti řídit boj (operaci);
- výcvik ve všech formách a etapách musí vychovávat k vlastenectví, úctě k hodnotám demokracie a humanity a k vzájemnému bojovému přátelství.

236. Výcvik před nasazením v operaci se organizuje s ohledem na možné úkoly předpokládaného nasazení s využitím poznatků, získaných z vyhodnocení předchozích misí.
237. Výcvik v době nasazení (operace) se uskutečňuje s cílem přizpůsobit se konkrétním podmínkám operace, zvládnout nové způsoby činnosti, dosáhnout sladění osob, které přišly jako doplňky, střídání nebo výměna, a přizpůsobit je dané výzbroji a technice. Ve společných mnohonárodních operacích se výcvik uskutečňuje podle pokynů velitele mnohonárodních sil.
238. Součástí výcviku příslušníků AČR je i výcvik aktivních záloh. Při nasazení sil AČR po mobilizačním doplnění se plánuje a provádí zdokonalovací výcvik mobilizovaných osob s cílem obnovy jejich použitelnosti.

Výstavba válečných ozbrojených sil ČR a jejich mobilizace

239. V procesu výstavby válečných OS ČR a jejich mobilizace budou v jednotlivých stavech v rámci systému mobilizačních příprav plněny vzájemně navazující činnosti, které budou reagovat na rozsah a aktuálnost ohrožení ČR. Jejich obsah a forma jsou závislé na tom, zda se jedná o mírový stav, stav napětí, stav ohrožení státu, válečný stav, nebo návrat do mírového stavu (demobilizace). Základní podmínkou pro realizaci přechodu OS ČR z mírové na válečnou strukturu je včasná indikace vzniku konfliktu.
240. V **mírovém stavu** je zabezpečení operací organizováno standardními postupy. Mobilizační přípravy se soustředí zejména na zpracování mobilizačních projektů, které budou základní podkladovou dokumentací pro výstavbu válečných OS ČR. K tomu budou průběžně prováděny bilance potřeby a zdrojů státu v oblasti doplňování osobami a materiálem. Revize mobilizačních projektů bude probíhat v souladu s měnícími se potřebami AČR a vývojem mezinárodní politicko-vojenské situace.
241. Po identifikaci hrozby ohrožení bezpečnosti ČR se mobilizační projekty rozpracovávají do plánů výstavby profesionálních útvarů nebo do mobilizačních plánů a přijímají se opatření k přípravě jejich realizace. Urychleně se dokončují modernizační programy a zahajují nové, zejména na pořízení chybějící výzbroje a bojové a speciální techniky. Bude zahájeno vytváření potřebných zásob. Ke splnění těchto opatření bude provedeno upřesnění Střednědobého plánu činnosti a rozvoje resortu MO a úprava rozpočtu v resortu MO.
242. Po vyhlášení stavu napětí¹⁶ budou v resortu MO plněny úkoly předběžných opatření. V jejich rámci bude zahájena realizace plánů výstavby útvarů podle válečné organizační struktury a jejich bojové a odborné stmelení. K tomu bude případně navýšen rozpočet resortu MO. Doplnění osobami bude realizováno rekrutací a přijetím aktivních záloh do činné služby. Bude zahájena realiza-

---

¹⁶ Pojem „stav napětí“ převzat z nově připravované, doposud neschválené zákonné úpravy. Má své funkční opodstatnění a z hlediska systému byl zařazen do této doktríny.

ce hospodářských opatření pro krizové stavy. Osoby podléhající branné povinnosti se podrobí odvodnímu řízení. Pro zajišťování obrany státu budou zavedeny potřebné evidence. Podle potřeby budou dodávány věcné prostředky.

243. Po vyhlášení **stavu ohrožení státu** budou vojáci v činné službě převedeni do mimořádné služby. Bude zahájena realizace plánů mobilizační výstavby útvaru povoláním vojáků v záloze do mimořádné služby a provedeno bojové (odborné) stmelení útvarů. Bude pokračovat realizace hospodářských opatření pro krizové stavy, výdej majetku z účelových zásob a doplňování věcnými prostředky. Podle potřeb OS ČR bude pokračovat odvodní řízení.
244. Po vyhlášení **válečného stavu** bude provedena částečná nebo všeobecná mobilizace. Bude pokračovat odvodní řízení a příprava záloh, povolané zálohy budou určeny k úhradě ztrát nasazených útvarů a k vytváření útvarů nových. Realizace hospodářských opatření pro krizové stavy, výdej majetku z účelových zásob a doplňování věcnými prostředky bude pokračovat.
245. **Demobilizace** bude nařízena prezidentem ČR po ukončení konfliktu. Bude zahájen proces rušení útvarů válečné organizační struktury OS ČR a vojáci v mimořádné službě budou převedeni do vojenské činné služby a do aktivní nebo povinné zálohy. Budou vráceny věcné prostředky vlastníkům, bude ukončena realizace hospodářských opatření pro krizové stavy a výdej majetku z účelových zásob.

Strategické přesuny

246. V důsledku rozšíření úkolů plněných ozbrojenými silami, které vyplývají z členství ČR v NATO, vyvstala potřeba řešit problematiku přesunů a přeprav vojsk pro celé spektrum možných operací NATO jak podle článku 5 Severoatlantické smlouvy, tak i mimo něj¹⁷. Obecné principy operací a jejich podpory v operacích NATO lze transformovat do oblasti strategických přesunů ve všech typech operací. Kromě obecně platných v této oblasti platí zejména tyto principy:

- **Princip kolektivní odpovědnosti** – orgány NATO a jednotlivé země mají kolektivní odpovědnost za zabezpečení přesunů a přeprav při společných operacích. Kolektivní odpovědnost je rozdělena na:

a) **Odpovědnost NATO**, kdy příslušní operační velitelé NATO odpovídají za stanovení priorit, zahájení, koordinaci a řízení rozmísťování, dopravu pro doplňování zásob a za přemísťování sil ve spolupráci s jednotlivými zeměmi.

b) **Odpovědnost jednotlivých zemí**, kdy každý vysílající stát odpovídá za získání dopravních prostředků pro rozmístění, udržení a přemísťování svých sil. Státy mají dále odpovědnost za plánování a řízení přesunů svých sil, a to i v případě, kdy jsou součástí mnohonárodního uskupení. V případě, že některá země převzala úlohu vedoucí země, odpovídá dále za přesuny mnohonárodních velitelství nebo mnohonárodních jednotek. K naplnění tohoto principu je nutná vzájemná spolupráce jednotlivých zemí a koordinace činnosti s cílem dosažení co nejvyšší efektivity. K tomu se využívá dvoustranných nebo vícestranných dohod uzavřených mezi zúčastněnými zeměmi.

- **Princip spolupráce** – nezbytná je spolupráce mezi veliteli a orgány NATO a národními orgány zemí, a to jak vojenskými, tak civilními. Tato spolupráce může být jak dvoustranná, tak vícestranná.

---

¹⁷ Podstatou je, aby existovala možnost rozmístit jednotky pomocí mnohonárodní spolupráce natolik včas, aby mohly plně realizovat svoji funkci a plnit stanovené úkoly. K tomu je nezbytné zavést a respektovat dále principy a zásady, které vycházejí ze Společné spojenecké publikace NATO pro přesuny a přepravu AJP-4.4.

- **Princip koordinace** – výše uvedená spolupráce mezi veliteli a orgány NATO a národními orgány zemí musí být koordinována na odpovídající úrovni.
- **Princip efektivnosti** – nezbytná je optimalizace využití vojenských a civilních dopravních prostředků při maximálním využití možností a výhod jednotlivých druhů dopravy.
- **Princip pružnosti** – systém vojenské dopravy musí být schopen reagovat na změny operační situace a měnit se požadavky na zabezpečení přesunů a přeprav.
- **Princip standardizace** – podstatou je standardizovat používané systémy, formáty dat, hardware, software, zařízení a postupy k zabezpečení jejich vzájemné slučitelnosti, zaměnitelnosti nebo shodnosti s cílem maximálně usnadnit dopravní proces.
- **Princip slučitelnosti** – úzce souvisí s principem standardizace, jeho podstatou je takové vybavení jednotek, aby mohly mezi sebou komunikovat a na požadované úrovni spolupracovat.
- **Princip transparentnosti** – nezbytná je vzájemná výměna informací a údajů mezi veliteli NATO a vojenskými i civilními orgány zemí s cílem dosažení efektivního plánování a splnění dopravních úkolů.

247. Za přípravu a zpracování směrnic, postupů a za organizaci přesunů a přepravy sil NATO odpovídají příslušné orgány NATO a národní vojenské i civilní orgány zemí. Jednotlivé země odpovídají za zabezpečení dostatečných prostředků pro rozmístění, přepravu pro doplňování zásob a přemísťování vlastních sil. Země však mohou vytvořit prostředky dostupné pro sdílené nebo kooperativní použití v případě, že vlastní nadbytečnou přepravní kapacitu. ČR v případě potřeby na vyžádání příslušného velitele NATO umožní zpřístupnění těch vojenských dopravních prostředků, které nejsou určeny pro její národní potřebu a v daný okamžik jsou nadbytečné.

248. Zabezpečení vojsk civilními prostředky je jedním ze základních způsobů dosahování požadované pružnosti při plnění operačních požadavků AČR. K tomu je nezbytná úzká spolupráce orgánů vojenské dopravy s příslušnými orgány státní správy. Na úrovni NATO je tato činnost realizována cestou spojeneckých civilních

dopravních rad a výborů civilního nouzového plánování (Civil Emergency Planning - CEP) v otázkách hodnocení a definování schopností, dostupnosti a uskutečnitelnosti operačních cílů pomocí civilních prostředků. Dopravní prostředky je možné získat buď ze zdrojů v ČR nebo v zahraničí.

249. **ČR jako vysílající země** odpovídá za získávání dopravních prostředků, plánování a řízení přesunů a přepravy národních sil a národních složek mnohonárodních sil z domovské základny do místa konečného určení. Schvalování, koordinaci a řízení vzdušných, námořních a vnitrozemských pozemních přesunů a přeprav v rámci teritoria hostitelské země k zabezpečení operací NATO, přesunů a přeprav v souladu s požadavky vysílajících zemí a operačními požadavky velitelů NATO zabezpečuje v ČR Národní koordinační středisko pro přesuny (National Movement Coordination Centre – NMCC).

Logistická podpora operací

250. Logistická podpora sil AČR v zahraničí je zajišťována ze zdrojů ČR do prostoru odpovědnosti nasazených sil AČR. Ačkoli využití mnohonárodní logistiky může mít značné přednosti a vést k finančním a materiálním úsporám, může AČR upřednostnit variantu národní logistické podpory. V tomto případě spočívá konečná odpovědnost za poskytování logistické podpory, dopravu zásob a zabezpečení služeb na vlastních jednotkách AČR.
251. Charakter úkolů plněných logistikou se mění podle úrovně vedení bojové činnosti, fáze, druhu a intenzity boje nebo operace.
- **Ve fázi přípravy** sil a prostředků v ČR se plní tyto hlavní úkoly: řízení přípravy; doplnění a kontrola vojenského materiálu; doplnění zásob; příprava logistických systémů (včetně vytvoření NSE); rekonoskace a zajištění přepravních os; zpracování plánu přesunů a přeprav; aktivace zdrojů v ČR; uzavírání smluv k podpoře sil v zahraničí.
  - **Ve fázi zasazení** sil a prostředků se plní tyto hlavní úkoly: logistická podpora přesunu do míst nasazení; doprava potřebného materiálu a zařízení; zabezpečení ubytování a stravování; rozvinutí systému zásobování a služeb AČR včetně

teritoriálních prvků, s využitím možností civilního sektoru; aktivace polních logistických informačních systémů; navázání součinnosti v místě nasazení.

- **V průběhu operace** plní logistika tyto hlavní úkoly: udržení efektivnosti systému zásobování, služeb a opravářské činnosti AČR; udržování zásob na předepsané úrovni; údržba a opravy vojenského materiálu; doplňování za poškozenou výzbroj a techniku; logistická podpora rotace personálu; logistická podpora odpočinku a volného času vojáka; podíl na humanitární pomoci.
- **Po ukončení bojové činnosti** nastává fáze stažení sil a prostředků, ve které sehrává logistika prioritní roli při plnění těchto hlavních úkolů: zpracování plánů přesunů do stálých posádek; zabezpečení přesunů; deaktivace polních logistických systémů; stažení logistických sil a prostředků po ukončení činnosti.
- **Obnova bojeschopnosti** je závěrečnou fází logistické podpory jednotek po návratu do ČR. v této fázi budou jednotky napojeny na mírové logistické systémy. Použitý materiál a technika musí být ošetřeny, opraveny, doplněny a připraveny k plnění dalších úkolů.

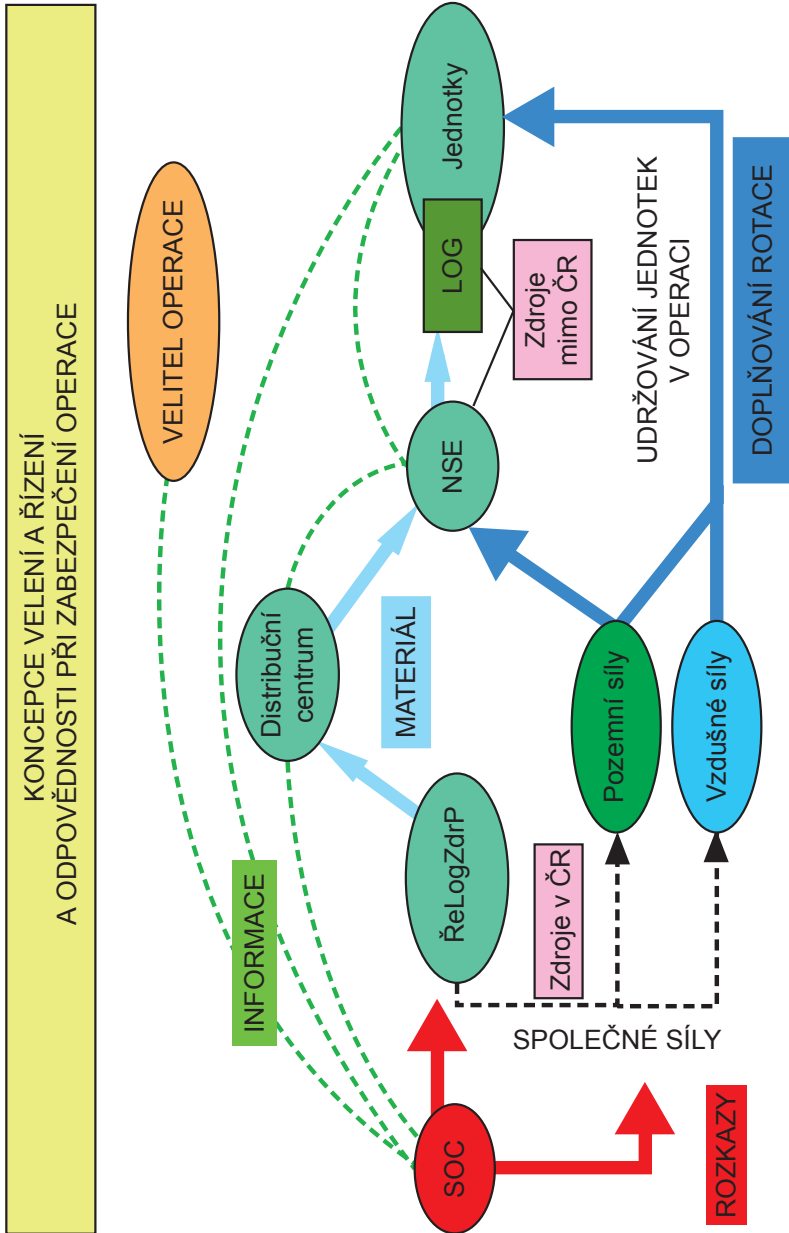

252. **Zásoby v prostoru operace** se udržují u jednotek ve výši 5 standardních denních objemů spotřeby (SDOS) a u NSE ve výši 25 SDOS.

NSE je klíčovým výkonným prvkem logistické podpory. Jeho posláním je zajistit vlastní síly a podílet se na společném zabezpečení. Působí jako jeden celek, případně v závislosti na rozsahu operace může být rozdělena na předsunutý odřad s výší zásob do 5 SDOS a hlavní síly s výší zásob do 20 SDOS, přičemž hlavní síly NSE plní zásobovací funkci pro předsunutý odřad. NSE zpravidla tvoří kontraktační a podpůrné jednotky. Úroveň jejich použití závisí na velikosti národního příspěvku do mnohonárodních sil. NSE vystupuje v národním zájmu vůči národním prokům ostatních armád a vůči místním správním orgánům i dodavatelským subjektům. NSE podléhá národní struktuře velení a je odborným orgánem velitele kontingentu.

253. Logistická podpora z území ČR je realizována prostřednictvím Distribučního centra přísunem ze zdrojů AČR, nákupem materiálu a služeb z civilního sektoru a ze zásob Správy státních hmotných rezerv (SSHR).

Struktura velení a řízení logistiky v prostoru operace bude záviset na rozsahu a charakteru operace, charakteru prostoru operace, na tom, zda český kontingent bude operovat nezávisle nebo v mnohonárodním rámci a na množství dalších faktorů. Možnou variantu znázorňuje obr. 4.

Obr. 4: Velení a řízení logistiky

254. **Zdroje logistické podpory.** Pro logistickou podporu ve všech fázích operace jsou na národní náklady pořizovány a udržovány národní logistické zdroje podle následujících zásad:

- Logistická podpora OS ČR se realizuje z věcných zdrojů AČR, nákupem materiálu, služeb a krytím platových, mzdových a osobních výdajů, spojených s nasazením kontingentu, na základě podrobné specifikace výdajů.
- Civilní zdroje mohou doplnit vojenské. Civilní vybavení, zboží a služby mohou být využity k poskytnutí včasné a účinné logistické podpory pro jakoukoli operaci NATO nebo operaci vedenou NATO. Podpora založená na civilních zdrojích však může být použita pouze v případě, že splňuje operační požadavky vyčleněných sil.
- Orgány logistiky AČR musí přistupovat k řešení úkolů logistické podpory pružně, hledat nová, netradiční řešení přímo v místě nasazení s ohledem na vzniklou situaci a uložený úkol.

Zabezpečení hostitelským státem

255. Zabezpečení hostitelským státem (Host Nation Support – HNS) tvoří souhrn opatření, jejichž cílem je civilní a vojenská pomoc, poskytovaná při přípravě a vedení operací podle čl. 5 a mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy spojeneckým ozbrojeným silám a organizacím NATO, které jsou rozmístěny na území České republiky (jako hostitelského státu), operují zde nebo územím ČR projíždějí¹⁸. Jedná se o následující oblasti:

- využití civilní i vojenské infrastruktury, umožňující přijetí, soustředění, další pohyb a integraci těchto sil do sestavy;

---

¹⁸ Při poskytování hostitelského zabezpečení ve prospěch spojeneckých ozbrojených sil lze ukládat fyzickým a právnickým osobám povinnosti uvedené v zákoně č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky. Pro pobyt příslušníků ozbrojených sil jiných států na území ČR při přípravě a vedení operací jak podle čl. 5, tak mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy se uplatní ustanovení zákona č. 310/1999 Sb., o pobytu ozbrojených sil jiných států na území České republiky.

- zabezpečení potřebné komunikační a informační podpory;
- uskladnění materiálu, včetně munice (dočasná skladiště, depozita apod.);
- využití vojenských výcvikových prostorů (návětr manévru, střelnice pro přímou i nepřímou střelbu, součinnostní cvičiště);
- zabezpečení pohonnými hmotami a mazivy (PHM);
- zdravotnické zabezpečení;
- zabezpečení potravinami, případně hotovou stravou;
- dodávky ženižního a stavebního materiálu;
- zabezpečení pitnou a užitkovou vodou;
- zabezpečení elektrickou energií;
- ochrana aliančních sil v prostorech soustředění a při přesunu;
- řízení přesunů a dopravy;
- asistence Vojenské policie i Policie ČR;
- ubytovací a stavební zabezpečení;
- oprava poškozených zařízení (komunikace, letiště, železniční vykládací stanice apod.) využívaných spojeneckými vojsky;
- izolace zadržovaných osob a zajatců, jejich zabezpečení;
- úklid bojiště;
- odminování, EOD;
- ustanovení styčných prvků všech organizací podílejících se na HNS (včetně civilních);
- překladatelská a tlumočnická činnost;
- kulturní zabezpečení vojsk spojeneckých sil;
- zabezpečení evakuovaných osob a uprchlíků.

---

¹⁹ Allied Joint Host Nation Support Doctrine and Procedure (MC 334/1, AJP-4.5 (A)), říjen 2002

256. Podmínky HNS pro vojenské operace podle čl. 5 i mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy jsou stanoveny v mezinárodních smlouvách, dalších bilaterálních nebo multilaterálních normativních dokumentech a standardizačních dohodách (STANAG). Pro prvotní plánování je zpracován Katalog HNS České republiky.

Postupy NATO v oblasti poskytování HNS upravuje dokument vojenského výboru NATO MC 334/1 a dále spojenecká publikace AJP-4.5. Tyto zásady vyžadují případné vypracování dalších smluv a dokumentů, jako je například Memorandum o porozumění (MOU – Memorandum of Understanding), Stanovení požadavků (SOR – Statement of Requirements), Technická opatření (TA – Technical Arrangement) a Společná prováděcí opatření (JIA – Joint Implementation Arrangement).

257. Pro HNS je využívána řada služeb a organizací z civilního sektoru. Zabezpečení úkolů HNS na území ČR je ze strany spojeneckého velitele koordinováno Národním koordinačním centrem pro HNS (Host Nation Support Coordination Centre – HNSCC), které by mělo působit v blízkosti mnohonárodního společného střediska logisticky (Multinational Joint Logistic Centre – MJLC) s možností spojení na vojenské a civilní orgány (doprava, policie apod.), včetně spojení na komerční organizace podílející se na plnění úkolů HNS. V souladu s přijatými zásadami HNS¹⁹ Česká republika stanoví tzv. jediný styčný orgán (Single Point of Contact – SPOC) – sekce podpory MO.
258. HNS má i druhý aspekt – využívání HNS silami AČR působícími na teritoriu jiných hostitelských států. Orgány vojensko-strategického stupně velení jsou povinny vytvořit všechny legislativní i organizační předpoklady k tomu, aby systém HNS byl využit co nejefektivněji.
259. **Plánování HNS.** Proces plánování a realizace HNS zahrnuje tři fáze:
- První fáze.** Stát (státy), který bude vyžadovat HNS, stanovuje na základě analýzy úkolu požadavek na HNS.
- Druhá fáze.** Cílem je vypracování návrhu rámcového normativního dokumentu (zpravidla nazvaného „Memorandum o porozumění“) o podmínkách HNS mezi hostitelským státem a státem (státy), který přijímá HNS.
- Třetí fáze.** Cílem je zpracování prováděcích normativních dokumentů (zpravidla nazvaných „technická ujednání“), které navazují na rámcový normativní dokument o HNS a dále jej rozvíjejí. Prováděcí normativní dokumenty o HNS obsahují podrobnosti o pozemním, vzdušném, bezpečnostním, dopravním, spojovacím zabezpečení apod.

Je-li proces plánování a realizace HNS organizován pod velením strategického velitelství NATO, zahrnuje pět fází:

První fáze. *Strategické velitelství NATO stanovuje na základě analýzy úkolu požadavek na HNS.*

Druhá fáze. *Cílem je vypracování návrhu rámcového normativního dokumentu (zpravidla nazvaného „Memorandum o porozumění“) o podmínkách HNS mezi vysílajícím státem, který bude přijímat HNS, a strategickým velitelstvím NATO. Určený velitel NATO současně stanoví koncepci zabezpečení HNS (Concept of Requirements – COR).*

Třetí fáze. *Cílem je zpracování prováděcích normativních dokumentů (zpravidla nazvaných „technická ujednání“), které navazují na rámcový normativní dokument o HNS, a rozvíjejí jej. Prováděcí normativní dokumenty o HNS obsahují podrobnosti o pozemním, vzdušném, bezpečnostním, dopravním, spojovacím zabezpečení apod.*

Čtvrtá fáze. *Cílem je vypracování návrhu společného plánu hostitelského státu a strategického velitelství NATO, který bude obsahovat způsob plnění požadavků vysílajících států a formu úhrady za HNS.*

Pátá fáze. *Cílem je zdokonalení operačních plánů.*

260. V rámci plánování a přípravy opatření HNS se plní zejména tyto úkoly:

- pravidelné konzultace a revidování plánů NATO na vojenskou pomoc spojeneckých sil s nutností působit na území ČR;
- vyčleňování části infrastruktury pro zabezpečení přijetí sil, jejich rozmístění, soustředění, další pohyb a integraci do sestavy;
- vytváření právního rámce pro operace spojeneckých jednotek na vlastním území;
- budování a údržba infrastruktury, která je financována v rámci programu bezpečnostních investic NATO (NATO Security Investment Programme – NSIP);
- vyčleňování části zdravotnické kapacity na podporu posil.

ZÁVĚR

Doktrína AČR dává návod, jak efektivně používat síly a prostředky AČR při společné činnosti v soudobých operacích a při zajišťování národních úkolů obrany a bezpečnosti státu. Její užití má cyklický průběh. Poznatky z bojových nasazení a cvičení, rozvoj vojenského myšlení, nové technologie a měnící se politické prostředí vyžadují její průběžnou aktualizaci a při rozsáhlejších kvalitativních změnách i přepracování.

PŘEHLED KLÍČOVÝCH POJMŮ

Aliance

Spojenectví na základě uzavření oficiálních smluv mezi dvěma nebo více státy k dosažení společných dlouhodobých cílů.

Je sdružením suverénních států na základě přijatého mezinárodního smluvního aktu k naplnění politických, ekonomických nebo obranných cílů. Vyznačuje se předáním části suverenity do rukou společných orgánů aliance a koordinací úsilí v určité oblasti (vojenské nebo jiné). Účastnické státy mohou své závazky v případě ohrožení svých zájmů zrušit.

Bojové operace

Bojové operace jsou vojenské operace, ve kterých alespoň jedna z válčících stran nesouhlasila s aktivitami druhé strany nebo aktivitami spojeneckých (koaličních) vojsk a které v principu dosahují svých cílů pomocí boje.

Doktrína

Doktrína obecně představuje souhrn vyhraněných názorů na určitý problém. Ve vojenském prostředí představuje vyjádření soustavy zásad a principů, podle kterých se řídí činnost ozbrojených sil při plnění úkolů ve vojenských operacích.

Doktrína AČR

Představuje souhrn zásad pro přípravu a vedení operací, na kterých se může AČR podílet v rámci mnohonárodního uskupení nebo je vést samostatně. Je společnou doktrínou všech sil AČR. Vytváří rámec a východiska pro obsah dokumentů doktrínální soustavy AČR.

Koalice

Účelová dohoda dvou nebo více států o společném postupu při řešení mezinárodních politických, ekonomických, vojenských a jiných problémů.

Kombatant

Príslušník organizovaných ozbrojených sil, skupin nebo jednotek jedné ze stran konfliktu, který má právo se přímo účastnit nepřátelských akcí.

Příslušník ozbrojených sil se odlišuje nošením uniformy nebo připevněným rozeznávacím označením a veřejným nošením zbraně. Jestliže není vzhledem k povaze nepřátelských akcí možné odlišit komatanta, je za komatanta považován každý, kdo nosí veřejně zbraň během vojenského střetnutí nebo jestliže je viditelný protivníkem při pohybu k místu, ze kterého začíná bojová akce.

Status komatanta mají i obyvatelé neokupovaných území, kteří se při přiblížení protivníka spontánně a masově chápou zbraní, kteří nosí veřejně zbraň a dodržují zásady mezinárodního humanitárního práva. Na komatanta se plně vztahují ustanovení mezinárodního humanitárního práva, v případě jeho zajetí platí pro něj status válečného zajatce. Za komatanty nejsou považovány osoby určené k plnění nebojových úkolů (například zdravotnický personál, váleční zpravodajové, vojenští duchovní) a nebojující civilní osoby a děti pod ochranou mezinárodního humanitárního práva.

Krizové operace

Vícefunkční vojenské operace mimo článek 5 Severoatlantické smlouvy, zahrnující takové politické, vojenské a civilní činnosti, které jsou zahájeny a prováděny v souladu s mezinárodním právem (včetně mezinárodního humanitárního práva) a které přispívají k předcházení konfliktů a k řešení krizí.

Mírové operace

Mírové operace jsou operace, při kterých jsou nestranně používány diplomatické, civilní a vojenské prostředky, zpravidla podle zásad a principů Charty OSN, k obnovení nebo udržení míru. Tyto operace mohou zahrnovat předcházení konfliktům, vytváření míru, prosazování míru, udržování míru, budování míru a humanitární operace.

Mnohonárodní operace

Mnohonárodní operace představují vojenské operace sil a prostředků dvou a více států, které spolupracují při plnění úkolu.

Národní ...

Pro potřeby doktríny je tento pojem používán pro popis činností, operací a organizací, které provádí a zabezpečuje daný (členský) stát samostatně bez pomoci spojenců nebo bez spolupráce s nimi.

Národní infrastruktura

Infrastruktura, která je zřízena a financována členským státem NATO na vlastním území pouze pro vlastní ozbrojené síly (zahrnuje síly, které jsou přiděleny nebo předurčeny pro NATO).

Národní operace

Národní operace jsou vojenské operace vedené na národní úrovni pouze jedním státem.

Národní složka

Jakékoli národní ozbrojené síly složené z jednoho nebo více druhů vojsk pod velením jednoho národního velitele, přidělené některému veliteli NATO.

Národní velení

Velení, které je vytvořeno a pracuje v pravomoci daného státu. Může a nemusí být podřízeno veliteli NATO.

Národní velitel

Velitel ozbrojených sil daného státu, který zpravidla není zařazen v systému velení NATO.

Nebojové operace

Nebojové operace jsou operace, ve kterých se síly a prostředky ozbrojených sil používají bez předem plánovaného použití síly (zbraní a munice). Za výjimečné situace ale mohou být zbraně použity i v jejich průběhu, zejména při sebeobraně vojáků, napadených při plnění nebojových úkolů, nebo při obraně civilního obyvatelstva, napadeného s použitím zbraní.

Obranné operace

Obranné operace jsou operace vedené s cílem zastavit útok protivníka, vyčerpát jeho útočné možnosti, udržet životně důležité prostory a vytvořit podmínky k následné útočné činnosti (operaci) nebo ukončení konfliktu. AČR musí být schopna všestranně zabezpečit a vést obrannou činnost v rámci společného mnohonárodního uskupení, plnit úkoly k zajištění ochrany území ČR a přesunu a pohybu spojeneckých vojsk na jejím teritoriu, celistvosti a svrchovanosti ČR, kterou může uskutečnit samostatně nebo která může být součástí společné mnohonárodní operace.

Operace kolektivní obrany

Operace vedená v souladu s článkem 5 Severoatlantické smlouvy na obranu společného prostoru.

Operační plánování

Operační plánování je proces, který umožňuje operačnímu veliteli rozpracovat vojensko-strategické cíle do komplexních plánů vojenských operací sladěných časově a prostorově.

Operační schopnosti

Schopnosti, které vyjadřují to, co jednotky mají umět, znát a být schopny realizovat v přípravě k nasazení a v rámci operace a boje.

Pravidla použití sil (ROE – Rules of Engagement)

ROE definují jednotná pravidla a způsob použití vojenských sil při operaci.

Společné operace

Společné operace jsou operace vedené společným úsilím dvou a více druhů sil (pozemních, vzdušných, speciálních, námořních) pod jednotným velením.

Útočné operace

Útočné operace představují souhrn bojů, úderů a manévrů, sjednocených co do cíle, úkolů, místa a doby provedení podle jednotného plánu a uskutečňovaných s cílem získat a udržet iniciativu, zlomit vůli protivníka k odporu, případně ho zničit, ovládnout stanovený prostor a dosáhnout vítězství. Síly a prostředky AČR musí být schopny účastnit se útočných operací (podílet se na jejich realizaci) ve společném aliančním uskupení v souladu se zásadami vedení spojeneckých společných operací.

Válčíště

Geograficky vymezená oblast nebo území se vzdušným prostorem, kde se ozbrojené síly válčících stran připravují, soustřeďují, rozvinují a vedou činnost k dosažení vojensko-politických a strategických úkolů (cílů).

Vojenské operace

Vojenské operace představují základní způsob koncentrovaného a koordinovaného použití ozbrojených sil v bojových nebo nebojových operacích v daném prostoru a čase.

Vojenská strategie ČR

Vojenská strategie ČR je dokumentem, obsahujícím soubor základních principů zajišťování obrany ČR a zásad výstavby a použití ozbrojených sil ČR (dále ozbrojené síly).

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

ACC

Air Component Commander

Velitel vzdušné složky ozbrojených sil (vzdušných sil)

AČR

Armáda České republiky

ADL

Allied Disposition List

Přehled vyčleněných sil (seznam)

ADMINCON

Administrative Control

Administrativní řízení

AI

Air Interdiction

Vzdušná izolace prostoru bojové činnosti

AJP

Allied Joint Publication

Společná spojenecká publikace

AMCC

Allied Movement Coordination Centre

Spojenecké středisko pro koordinaci přesunů (přepravy)

BRS

Bezpečnostní rada státu

C3

Command, Control, and Communications

Velení řízení a spojení

CAOC

Combined Air Operations Centre

Společné operační středisko letectva

CEP

Civil Emergency Planning
Civilní nouzové plánování

CIMIC

Civil-Military Cooperation
Vojensko-civilní spolupráce (civilně-vojenská)

CJTF

Combined Joint Task Forces
Společné smíšené úkolové uskupení (mezinárodní)

COG

Centre of Gravity
Těžiště

CRC

Control and Reporting Centre
Středisko řízení a uvědomování

CRO

Crisis Response Operations
Operace k řešení krizí

CSAR

Combat Search and Rescue
Pátrání a záchrana v boji

ČR

Česká republika

EB (EW)

Electronic Warfare
Elektronický boj

EOD

Explosive Ordnance Disposal
Pyrotechnická služba – likvidace výbušného materiálu (neutralizace munice a výbušnin)

EU

European Union
Evropská unie

FG

Forces Goals
Cíle výstavby ozbrojených sil

FSA

Forward Support Area
Předsunutý prostor zabezpečení

FULLCOM

Full Command Úplné velení

HNS

Host Nation Support
Zabezpečení (podpora) poskytované hostitelskou zemí (státem)

HNS CC

Host Nation Support Coordination Centre
Koordinační středisko pro HNS

HZS

Hasičský záchranný sbor

ISTAR

Intelligence, Surveillance, Target Acquisition and Reconnaissance
Zpravodajství, sledování, zjišťování cílů a průzkum

IZS

Integrovaný záchranný systém

JAAT

Joint Air Attack Team
Společná letecká úderná skupina

JFC

Joint Forces Command (er)
Velitelství (velitel) společných (vševojskových) sil

JIA

Joint Implementation Arrangement
Společná prováděcí opatření

JOA

Joint Operations Area
Společný operační prostor (prostor společné činnosti)

KIP

Komunikační a informační podpora

KIS

Komunikační a informační systémy

CIS

Communications and Information Systems
Komunikační (spojovací) a informační systémy

KVV

Krajské vojenské velitelství

LCC

Land Component Command(er)
Velitelství (velitel) pozemní složky

LN

Lead Nation
Vedoucí země (stát)

LOC

Lines of Communications
Spojovací trasy, komunikace (pro přesuny)

MC

Military Committee
Vojenský výbor

MJLC

Multinational Joint Logistic Centre
Mnohonárodní společné středisko logistiky (velitelství)

MOU

Memorandum of Understanding
Memorandum o porozumění (vzájemná dohoda)

MV

Ministerstvo vnitra

MO

Ministerstvo obrany

NA5CRO

Non-Article 5 Crisis Response Operation
Operace k řešení krizí mimo čl. 5 Severoatlantické smlouvy

NATINEADS

NATO Integrated Extended Air Defence
System Integrovaný rozšířený systém PVO NATO

NATO

North Atlantic Treaty Organization
Organizace Severoatlantické smlouvy

NEO

Non-Combatant Evacuation Operation
Evakuace civilních osob (nekombatantů)

NGO

Non-Governmental Organization
Nevládní organizace

NGŠ AČR

Náčelník Generálního štábu AČR

NMCC

National Movement Coordination Centre
Koordinační středisko státu pro přesuny (národní)

NSE

National Support Element
Národní prvek pro zabezpečení (státu)

NSIP

NATO Security Investment Programme
Investiční program NATO pro zajištění bezpečnosti

OBSE

Organizace k bezpečnosti a spolupráci v Evropě

ODOS

Objekty důležité pro obranu státu

OOTW

Operations Other Than War
Operace jiné než válka

OPCOM

Operational Command
Operační velení

OPCON

Operational Control
Operační řízení

OPP

Operational Planning Process
Proces operačního plánování

OPSÚ

Operační příprava státního území

OS

Ozbrojené síly

OS ČR

Ozbrojené síly České republiky

OSN

Organizace spojených národů

OTS VŘ

Operačně-taktický systém velení a řízení

PČR

Policie České republiky

PfP

Partnership for Peace

Partnerství pro mír

PHM

Pohonné hmoty a maziva

PS

Pasivní systém(y)

PSS

Pasivní sledovací systém(y)

PSYOp(s)

Psychological Operation(s)

Psychologická operace (činnost)

PVO

Protivzdušná obrana

RB OSN

Rada bezpečnosti OSN

ROE

Rules of Engagement

Pravidla (zásady) pro užití síly

RSA

Rear Support Area

Týlový zabezpečovací prostor

SACEUR

Supreme Allied Commander, Europe

Vrchní velitel spojeneckých sil v Evropě

SAR

Search and Rescue

Pátrání a záchrana

SDOS

Standardní denní objem spotřeby

SFOR

Stabilization Force

Stabilizační síly

SOC MO

Společné operační centrum ministerstva obrany

SOFA

Status of Forces Agreement

Dohoda o statutu ozbrojených sil

SOR

Statement of Requirements

Stanovení požadavků

SPOC

Single Point of Contact

Jediný styčný orgán sekce podpory MO

SSHR

Správa státních hmotných rezerv

STANAG

Standard NATO Agreement

Smlouva o standardu NATO

TA

Technical Arrangement

Technická úprava

TACOM

Tactical Command

Taktické velení (velení na taktickém stupni)

TACON

Tactical Control

Taktické řízení (řízení na taktickém stupni)

TOA

Transfer of Authority

Předání odpovědnosti (pravomoci)

VP

Vojenská policie

VPP

Vnitrostátní povrchová přeprava

WS

Washingtonská smlouva – neoficiální označení Severoatlantické smlouvy

ZHN

Zbraně hromadného ničení

ZNGŠ-OV

Zástupce náčelníka Generálního štábu – operační velitel

POUŽITÁ LITERATURA

Zákon č. 2/1969 Sb., zákon České národní rady ze dne 8. ledna 1969, o zřízení ministerstev a jiných ústředních orgánů státní správy České republiky, ve znění změn a doplnění.

Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky ze dne 16. prosince 1992, v platném znění.

Ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky ze dne 22. dubna 1998, ve znění ústavního zákona č. 300/2000 Sb.

Zákon č. 219/1999 Sb., o ozbrojených silách České republiky ze dne 14. září 1999, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky ze dne 14. září 1999, ve znění zákona č. 320/2002 Sb.

Zákon č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému a o změně některých zákonů ze dne 28. června 2000.

Zákon č. 240/2000 Sb., o krizovém řízení a o změně některých zákonů (krizový zákon) ze dne 28. června 2000.

Bezpečnostní strategie České republiky, schválená vládou dne 10. prosince 2003.

Vojenská strategie České republiky, schválená vládou v červnu 2004.

Koncepce výstavby profesionální Armády České republiky a mobilizace ozbrojených sil České republiky, přepracovaná na změněný zdrojový rámec, schválená usnesením vlády č. 1154 ze dne 12. listopadu 2003.

Strategická koncepce NATO, schválená nejvyššími představiteli států a vlád účastnících se jednání Severoatlantické rady ve Washingtonu D.C. ve dnech 23. a 24. dubna 1999.

Rašek, A. – Balabán, M. a kol.: **Ustavení komplexního systému řízení bezpečnosti České republiky**. Vojenské rozhledy 4/2002.

Nové bezpečnostní prostředí po 11. září a Evropská unie; Dopad na Českou republiku. Praha, Ústav mezinárodních vztahů 2002.

Česká bezpečnostní terminologie; výklad základních pojmů. Brno, Masarykova univerzita v Brně, Ústav strategických studií 2002.

Doktrína Armády České republiky. MO ČR červen 2001.

Severoatlantická smlouva (označovaná také jako „Washingtonská smlouva“ ze dne 4. dubna 1949).

Charta Organizace spojených národů.

Allied Joint Doctrine (Spojenecká doktrína společných operací) AJP-01 (B), prosinec 2002.

Politika NATO v informačních operacích MC 422.

Military Doctrine of the Royal Netherlands Army. Royal Netherlands Army, 1996.

Spojenecké publikace a doktríny AČR (AJP-3, AJP-3.1, AJP-3.2, AJP-3.4, AJP-3.4.1, AJP-4.5).

AAP-4 NATO Standardization Agreements and Allied Publications, 1997.

AAP-6 NATO Glossary of Terms and Definitions, 2003.

AAP-15 NATO Glossary of Abbreviations used in NATO, 2004.

MC 133/3 Procedures for Approval and Promulgation of Major NATO Commanders' and CUSRPG's Operational Planning Documents.

MC 334/1 NATO Principles and Policies for Host Nation Support (HNS) Planning.

MC 411/1 NATO Military Policy on Civil-Military Cooperation (CIMIC).

OBSAH

HLAVA 1	
ÚVODNÍ USTANOVENÍ	8
Doktrinální soustava AČR	8
Úrovně řízení operací	11
HLAVA 2	
VOJENSKÉ OPERACE	18
Členění vojenských operací	19
Charakteristika vojenských operací	21
Hlavní druhy vojenských operací	26
Společné operace	29
HLAVA 3	
VÝCHODISKA PRO PŘÍPRAVU A VEDENÍ OPERACÍ	34
Vojenská strategie	35
Operační umění a taktika	35
Zákonitosti soudobých vojenských operací	36
Okolnosti ovlivňující přípravu a vedení mnohonárodních operací	38
Faktory ovlivňující vedení operací	40
Východiska pro velení a řízení v operacích	42
Východiska pro zabezpečení operací	44
HLAVA 4	
ZÁKLADY VOJENSKÝCH OPERACÍ	48
Principy vojenských operací	48
Použití vojenské síly	51
Operační plánování	53
Velení a řízení v operacích	54
Manévr a palebná síla	62
Ochrana vojsk	63
Vojenské zpravodajství	66
Zabezpečení operací	67
Civilně-vojenská spolupráce (CIMIC) v operacích	71

HLAVA 5	
BOJOVÉ OPERACE	74
Principy bojových operací	76
Útočné operace	77
Obranné operace	80
Přechodové fáze mezi jednotlivými druhy bojové činnosti	82
Zvláštnosti asymetrických operací	83
HLAVA 6	
NEBOJOVÉ OPERACE	88
Principy nebojových operací	90
Mírové operace	92
Podpůrné operace	98
HLAVA 7	
OPERACE NA ÚZEMÍ ČR	102
Obrana vzdušného prostoru ČR	102
Střežení objektů důležitých pro obranu státu	103
Asistenční operace na podporu Policie ČR	104
Operace v rámci integrovaného záchranného systému ČR	106
HLAVA 8	
NÁRODNÍ ÚKOLY AČR PŘI PŘÍPRAVĚ A VEDENÍ OPERACÍ	110
Příprava ozbrojených sil	110
Výstavba válečných ozbrojených sil ČR a jejich mobilizace	115
Strategické přesuny	117
Logistická podpora operací	119
Zabezpečení hostitelským státem	123
ZÁVĚR	128
PŘEHLED KLÍČOVÝCH POJMŮ	130
SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK	135
POUŽITÁ LITERATURA	144

Doktrína Armády České republiky

Odpovědný funkcionář: generálmajor Ing. Rostislav MAZUREK

Redaktor: plk. gšt. Ing. Vladimír KARAFFA, CSc.

Na zpracování se podílely sekce a samostatné odbory ministerstva obrany, Velitelství společných sil AČR, Univerzita obrany a Ředitelství výcviku a doktrín.

Ilustrační foto: AVIS MO a ŘeVD

Redakční a jazyková úprava: Ing. Petr JELÍNEK,
Mgr. Helena NĚMCOVÁ

Grafická úprava a sazba: Michal MAREK

Vydavatel: Správa doktrín ŘeVD, Vyškov 2004, www.revd-army.cz

Tisk: AVIS Praha

Náklad: 500 výtisků